erau ațintite asupra ecranului televizorului. Johnson spera că Walter Cronkite îl va lămuri asupra dedesubturilor celor întîmplate. Celor care nu s-au aflat încă niciodată în centrul unei catastrofe de proporții mari se poate ca purtarea lui Johnson să le pară neverosimilă. Atîta timp cît evenimentele sînt încă în curs, secvențele pe care le vezi nu au o mai mare valoare decît elementele izolate ale unui rebus.

În multe cazuri, combinarea acestor elemente poate începe imediat. Asta este sarcina serviciului de informații și el ar fi trebuit să se pună pe lucru fără întîrziere, dacă crima ar fi fost săvîrșită la Casa Albă, unde se afla la dispoziție „Situation Room" (în care se discută cazurile de stare excepțională), perfect echipată pentru toate eventualitățile. Dar la Dallas nu exista „Situation Room" ci numai situația însăși.

În cazul cînd forțe inamice ar fi încercuit Dallas-ul, posturile de radio și televiziune ale C.B.S.-ului din New York ar fi aflat acest lucru mult mai repede decît oricine altul din raza celui de-al 37-lea vicepreședinte, avansat acum în funcția de al 36-lea președinte al Statelor Unite. Dar, în acel moment posturile de televiziune nu știau mai mult decît Johnson. El răsuflă ușurat și se întoarse cu spatele la televizor. Situația generală nu părea să fie atît de gravă cum își închipuise și comentatorii bîjbîiau în întuneric ca și el.

În realitate se conturau unele lucruri despre care nici Johnson și nici Cronkite nu bănuiau nimic. Douăzeci de minute înainte ca Johnson și suita sa să se urce pe bordul avionului, un funcționar al poliției, J. D. Tippit, a fost împușcat la 3 km depărtare de depozitul de cărți școlare din Texas. Au mai trebuit să treacă 40 de minute înainte ca asasinarea lui Tippit să fie pusă în legătură cu atentatul împotriva lui Kennedy.

Care este formula jurămîntului ?

Ora acțiunii lui Rufus Youngblood era pe terminate. De îndată ce noul șef al statului se va simți în siguranță, serviciul secret trebuia să se retragă. Și din momentul în care Johnson scăpase din infernul de la Dallas, el nu-și mai considera securitatea amenințată. Numai revenirea în acest oraș ar fi însemnat o primejdie și el nu intenționa cîtuși de puțin să mai provoace forțele oculte care stăteau la pîndă pe străzile însorite ale orașului. (Zece luni mai tîrziu, în toiul campaniei electorale, Legiunea americană l-a invitat să ia parte la congresul său național din Dallas ; spre stupefacția Legiunii și supărarea municipalității, Johnson a refuzat).

Dominația protectoare a lui Youngblood asupra lui Johnson, care începuse la ora 12,30 pe Elm Street, luă sfîrșit în salonul avionului prezidențial Air Force One, în momentul în care el insistă ca familia Johnson să se mute la Casa Albă imediat după sosirea sa la Washington. El nu vedea în asta decît o măsură necesară de securitate. Dar Johnson întrevăzuse complicațiile, în parte foarte delicate, care se puteau ivi dintr-o asemenea situație și îi opuse un refuz net. Asta s-a întîmplat la ora 13,43.

Pe divanul din fața biroului salonului, lady Bird făcea însemnări. Ea auzi „glasul chinuit" al unui agent care se plîngea cu voce tare că niciodată înainte serviciul secret nu eșuase în sarcina de a păzi un președinte. Doamna Johnson primi de la spitalul Parkland știrea că dna Kennedy nu voia să părăsească spitalul de urgență fără cadavrul soțului ei. Ca urmare, Johnson ordonă ca avionul prezidențial să nu se miște din locul său ; curajoasa femeie și sicriul „vor fi așteptate".

Lady Bird auzi pe Lyndon întrebînd trei membri ai Camerei Reprezentanților unde ar trebui să depună jurămîntul de intrare în funcțiune — fără însă să exprime și părerea sa proprie. Jack Brooks, un om impulsiv, fost membru al infanteriei marine, pleda pentru depunerea imediată a jurămîntului.

Homer Thornberry se pronunță contra :

— Să așteptăm pînă ne vom afla la Washington.

Albert Thomas era de părerea lui Brooks.

— Ce se întîmplă dacă zborul va întîrzia ? îl întrebă el pe Johnson.

El ridica o problemă care îi preocupa și pe corespondenții aflați la spitalul Parkland.

— Țara nu își poate permite să rămînă fără un președinte în tot timpul care va trece pînă vă veți afla la Washington.

Probabil că dezbaterea era mai mult sau mai puțin inutilă. Hotărîrea lui Johnson părea să fie luată. El îi spuse lui Thomas :

— Sînt de părerea dumneavoastră. Trebuie să depun jurămîntul acum. Care este formula jurămîntului ?

Se uitară unul la altul uluiți. Nici unul nu vorbea. Nu mai era vorba de părerea lor ; președintele cerea o lămurire clară, simplă — și congresmenii din Texas nu puteau să i-o dea.

Singurul lucru pe care îl puteau oferi erau vagi frînturi de amintiri. Se gîndeau la stampe vechi din manualele școlare, care îl arătau pe președintele James Garfield la depunerea jurămîntului sau pe Calvin Coolidge care, la lumina pîlpîindă a unei lumînări, ținea mîna pe Biblia uzată a familiei, în timp ce oameni îmbrăcați în cămăși de noapte de modă veche priveau cu gura căscată.

Figura lui Coolidge o cunoștea oricine și toți știau că pe fotografie se vedea și un funcționar. Dar ce fel de funcționar era acela, asta n-o știa nimeni. Putea fi un judecător al Curții Supreme de Justiție sau un notar obișnuit. Iar formula jurămîntului nu o cunoștea absolut nimeni.

Johnson nu era însă obligat să se bizuie numai pe pasagerii de la bordul avionului prezidențial. Cînd a aflat că radio-telegrafistul se află în legătură cu Washingtonul, el a căutat grabnic telefonul. Aparatul atîrna pe perete, de cealaltă parte a coridorului. Dar el nu-și dădu seama de acest lucru. Poate că se sfia să ia loc la biroul lui Kennedy din salon. Poate că voia să telefoneze fără să fie deranjat de nimeni. Aparatul la care recurse în cele din urmă se afla pe un birou prezidențial, în cabina particulară a lui Kennedy, în care Johnson — după cum le spusese anterior lui lady Bird și stewardului de pe avionul prezidențial, plutonierul Joe Ayres — nu voia să intre.

Mîe (Manchester) președintele Johnson mi-a declarat că nu poate nici măcar să-și amintească de „succesiunea exactă a convorbirilor telefonice". Dar el nu a fost niciodată complet singur și în toate punctele esențiale ne-au ajutat declarațiile partenerilor săi de convorbiri telefonice.

Este chemat la telefon fratele președintelui decedat

Punînd mîna pe receptorul telefonului din cabina particulară, Johnson a atacat și prima problemă a perioadei sale de guvernare. Era o problemă delicată, căci omul pe care îl chema acum la telefon era acel ministru care, singurul, putea insista să fie preluat în noul cabinet.

Problema pe care le-o pusese Johnson celor trei deputați se referea la constituție. Răspunsul trebuia să vină din partea juristului care sub John Kennedy — și acum automat sub Lyndon Johnson — deținea postul de ministru al justiției. Faptul că era vorba totodată de fratele președintelui mort a fost o coincidență nefericită, dar proaspătul șef de stat nu avea de ales. În timp ce Rufus Youngblood se sprijinea de perete alături de el, Johnson ceru legătura cu Robert Kennedy în Virginia.

Johnson îi exprimă mai întîi condoleanțele sale, apoi trecu la chestiunile concrete. Crima, spuse el, „ar putea face parte dintr-o conspirație". Șapte luni și jumătate mai tîrziu, în declarația făcută Comisiei Warren, Johnson a susținut că ministrul justiției îi împărtășise temerile. De acea ei „au discutat problemele practice, care le reveneau — probleme de o urgență deosebită, deoarece în acel moment nu știau nimic nici despre motivele, nici despre consecințele posibile ale atentatului".

În realitate, Robert Kennedy nu fusese atît de categoric. El nu făcea parte din categoria oamenilor care presupuneau existența unei conspirații pe scară mare. Nici nu înțelegea prea bine despre ce vorbește Johnson.

— Mulți oameni de aici sînt de părere că ar trebui să depun imediat jurămîntul, îndreptă precaut noul președinte convorbirea pe calea dorită. Aveți ceva de obiectat ?

Kennedy era surprins. De abia de o oră și un sfert auzise pentru prima oară despre atentat, de mai puțin de o oră primise vestea morții. În calitatea sa de ministru al justiției nu vedea nici un motiv de grabă ; și, personal, ar fi dorit ca mai întîi să fie aduse acasă rămășițele pămîntești ale fratelui său, înainte de a se proceda la intrarea în funcțiune a lui Johnson.

— Albert Thomas este de părere să depun jurămîntul aici, începu din nou Johnson. Mulți alții sînt de aceeași părere.

Nu se auzi nici un răspuns. Kennedy nu contrazicea ; el tăcea. Johnson căută un nou punct de legătură. Începu să vorbească din nou despre conspirație și în cele din urmă ceru amănunte mai precise. După cîte își amintește Youngblood, el a pus întrebări referitoare la „jurămîntul prezidențial și la persoanele în fața cărora trebuie depus". Kennedy auzi întrebarea :

— În fața cui aș putea depune jurămîntul ?

— Voi căuta să aflu și vă voi chema.

Robert închise aparatul și apoi ceru centralei să-l pună în legătură cu adjunctul său, Nick Katzenbach.

— Lyndon ar vrea să depună jurămîntul în Texas, îi relată el lui Nick, și dorește să știe în fața cui poate depune jurămîntul.

— După cîte știu, răspunse Katzenbach, el poate depune jurămîntul în fața oricărei persoane împuternicite în acest scop de către legile federale sau ale unui stat. Așteptați vă rog să mă mai informez.

Robert Kennedy așteptă, în timp ce Katzenbach îl chema pe alt fir pe Harold Reis de la serviciul de informații juridice al Ministerului Justiției.

— Exact, îi răspunse Reis. El îi aminti lui Katzenbach de Coolidge, care depusese jurămîntul chiar în fața tatălui său, un judecător de pace, și adăugă : Firește că formula jurămîntului se găsește în constituție.

Acesta era omul cu care Johnson ar fi trebuit să vorbească de la bun început. Mulți juriști de frunte, inclusiv Robert Kennedy, erau în acea zi atît de zăpăciți încît uitaseră unde se putea găsi textul formulei jurămîntului.

În capitolul următor se relatează ce s-a întîmplat la bordul avionului „Air Force One".

puncte de vedere

Newsweek

Vol. LXIX, nr. 4 NEW YORK

EUROPA MERGE PE CALEA EI

ÎNAINTE de sfîrşitul primăverii anului 1967 vor avea loc multe călătorii ale conducătorilor şi diplomaţilor europeni din Est şi din Vest. Premierul sovietic Alexei Kosîghin s-a înapoiat recent de la Paris, iar preşedintele sovietic Nikolai Podgornîi de la Roma, unde a discutat şi cu Papa Paul VI. Ministrul afacerilor externe al Poloniei, Adam Rapacki, a fost la Paris, Kosîghin vizitează Londra, iar primul ministru britanic Wilson pleacă în alte ţări ale Pieţei comune. La începutul primăverii, primul ministru al Franţei, Georges Pompidou, va vizita Moscova, Podgornii şi Brejnev urmează să sosească la Paris în cursul primăverii si se aşteaptă ca de Gaulle să plece apoi în Polonia. Ministrul afacerilor externe al R.F.G., Willy Brandt, intenţionează să facă o vizită la Moscova.

Deşi alţii pot interpreta în mod diferit această activitate febrilă, convorbirile pe care le-am avut cu zeci de oficialităţi şi oameni de afaceri din întreaga Europă m-au determinat să trag concluzia că sensul ei poate fi expus destul de simplu. Generalul de Gaulle a reuşit să-şi impună părerile într-o măsură uimitoare. Lozinca reconcilierii europene a luat locul misticii războiului rece, al integrării atlantice şi vest-europene. Pînă şi bătrînul mare preot al integrării, Jean Monnet, se simte obligat să declare că se apropie momentul stabilirii unor legături instituţionale între Estul şi Vestul Europei. Sir Denis Brogan spune : „Gaullismul a fost totdeauna mai popular în Europa decît erau dispuşi să recunoască americanii. Mult mai mulţi europeni erau de acord cu ceea ce spunea generalul. Le plăcea să aibă pe cineva care putea să reziste Washingtonului, să pună sub semnul întrebării ortodoxia războiului rece şi, în momentul de faţă, de Gaulle cîştigă de pe urma reputaţiei sale de om cu multă perspicacitate. Oricît ar fi de dureros acest lucru pentru Pentagon sau pentru Departamentul de Stat, fenomenul gaullist se răspîndeşte".

Vietnamul a scos în evidenţă justeţea punctului de vedere al lui de Gaulle că o identificare prea strînsă cu S.U.A. întîrzie apropierea de Europa răsăriteană, precum şi întregul proces al reconcilierii europene. S-ar putea ca Vietnamul să blocheze în Congresul S.U.A. legislaţia pentru îmbunătăţirea relaţiilor Est-Vest, dar în Europa occidentală el are un efect exact contrar.

Vocabularul gaullist a devenit acum o parte a limbajului politic comun al Europei occidentale. Se manifestă o neîncredere crescîndă în capacitatea noastră de a folosi în modul cuvenit puterea americană. Cînd, în cursul recentei sesiuni a N.A.T.O., Dean Rusk a reamintit că, în prezent, coasta americană a Pacificului este „flancul vestic al N.A.T.O.", acest lucru a fost considerat de mulţi la Paris drept o încercare de a condiţiona sprijinul dat de S.U.A. în regiunea atlantică de sprijinul dat de Europa în Pacific. În urmă cu un an, de Gaulle a avertizat Europa occidentală de pericolul de a fi tîrîtă într-un război asiatic prin legăturile ei în cadrul N.A.T.O. Pe atunci, puţini l-au luat în serios. Acum aproape toată lumea îl ia în serios. Iar la Paris, cînd Rusk şi ministrul apărării al S.U.A., Robert McNamara, au repetat argumentele lor obişnuite despre vechile crize ale războiului rece şi necesitatea menţinerii vigilenţei în Europa, declaraţiile lor păreau aproape un ecou al apelului lansat în urmă cu un deceniu de Eisenhower-Dulles, care cereau „respingerea comunismului" în Europa răsăriteană.

Niciodată America nu a fost mai puternică şi în acelaşi timp mai neputincioasă să influenţeze cursul evenimentelor în Europa. Mica Belgie a devenit atît de îndrăzneaţă încît a propus o asociere specială între membrii europeni ai alianţei — propunere care în urmă cu un an ar fi reprezentat o erezie. Ani de zile, Washingtonul s-a străduit să convingă Bonnul că gaullismul reprezintă o trădare faţă de N.A.T.O. ; în prezent, politica vest-germană se deplasează spre poziţia franceză. „Rolul hotărîtor pentru viitorul Europei constă în dezvoltarea relaţiilor germano-franceze — a spus cancelarul Kiesinger. Pentru ca Europa să vorbească cu un singur glas... condiţia indispensabilă este o convergenţă mereu crescîndă a politicilor R.F.G. şi Franţei".

În urmă cu un an, cînd Franţa a declarat că se retrage din structura de comandament integrat a N.A.T.O., purtători de cuvînt americani şi vest-germani au proclamat în mod solemn că prezenţa în continuare a trupelor franceze în Germania occidentală nu poate fi reglementată pe cale bilaterală între Bonn şi Paris. Dar mai tîrziu s-a ajuns la o asemenea reglementare şi încă fără nici un fel de referire la N.A.T.O. In urmă cu un an, aluziile la reduceri ale efectivelor militare americane din Germania occidentală provocau imediat panică la Bonn. Acum, S.U.A. ar putea să-şi retragă o divizie sau două fără să provoace nici o reacţie. De fapt, Bonnul a avertizat Washingtonul şi Londra că nu poate compensa mai mult de 50 la sută din costul întreţinerii trupelor britanice şi americane din Germania occidentală. Iar Londra, indiferent de obligaţiile asumate prin tratat, va retrage anul acesta o parte considerabilă a Armatei de pe Rin.

Amploarea şi profunzimea schimbărilor care se produc în întreaga Europă nu sînt imediat vizibile, deoarece unii oameni de stat, deşi caută noi linii călăuzitoare, se simt încă obligaţi să facă şarade folosind aceeaşi terminologie veche. Piaţa comună, de pildă, continuă să fie desemnată de unii drept „Europa", deşi vechii doctrinari recunosc că cele şase ţări nu vor fi niciodată mai mult decît o simplă uniune vamală. Oficialităţile britanice fac uneori gafa de a vorbi despre încercarea lor „de a intra în Europa", ca şi cum Comunitatea Economică Europeană şi Europa ar fi sinonime, idee pe care britanicii ar respinge-o primii.

Fără zarvă, europenii şi-au luat sarcina de a rescrie ecuaţia postbelică pe propriul lor continent. Iată unele din principalele premise noi :

— Pentru prima oară, după cel de-al doilea război mondial, există posibilitatea restaurării în Europa a unei ordini internaţionale paşnice, durabile.

— Cele două state germane trebuie să înceapă un dialog şi să-şi lărgească sferele de colaborare şi acord. Republica Democrată Germană este o ţară cu 17 milioane de locuitori, situată în centrul Europei şi una din principalele zece puteri industriale ale lumii ; ea nu poate fi desfiinţată numai pentru că cineva

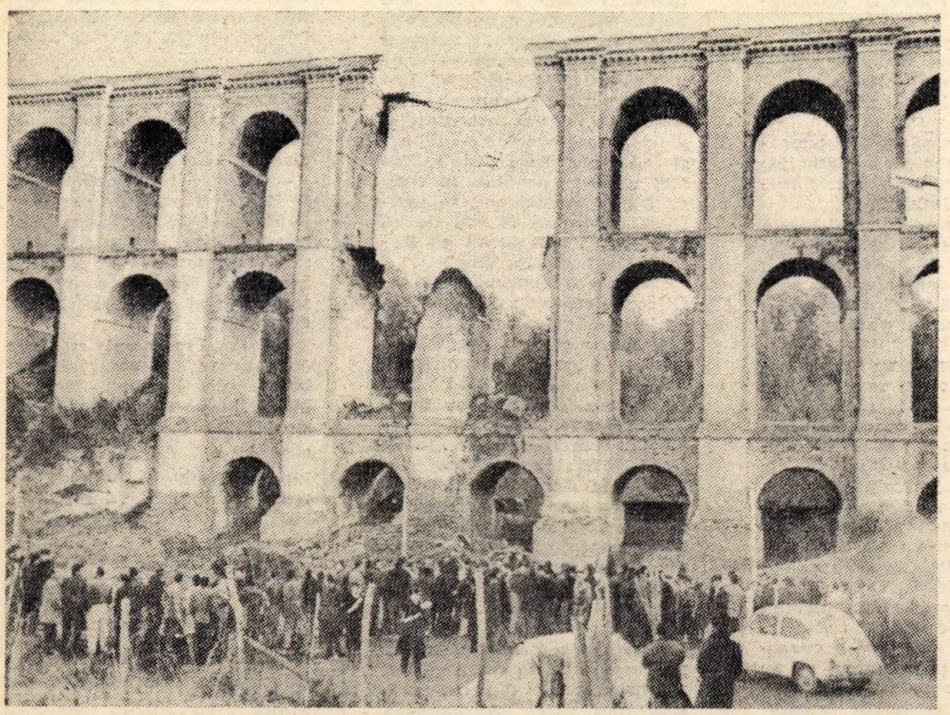

La sud de Roma, pe antica Via Appia, podul cunoscut sub numele de Ponte dell'Ariccia nu a rezistat vremii. Două arce s-au prăbuşit, antrenînd în cădere două automobile şi provocînd moartea a trei persoane.

ar dori acest lucru. Bonnul trebuie să recunoască frontiera Oder-Neisse, renunțînd astfel în mod formal la pretenția lui asupra unui teritoriu polonez.

— Ideea Europei ca reprezentînd cele șase țări, sau chiar cele șase țări plus Marea Britanie, a fost depășită de evenimente. La 1 ianuarie 1967, țările din Asociația Europeană a Liberului Schimb (A.E.L.S.) — opt împreună cu Finlanda — o piață de 100 de milioane de locuitori, au completat eliminarea tuturor tarifelor vamale la comerțul de mărfuri industriale dintre ele, cu trei ani înainte de termenul prevăzut și cu 18 luni înainte de cele șase țări din Piața comună. De asemenea, venitul pe cap de locuitor al A.E.L.S. este mai mare decît cel al C.E.E. Deosebirile dintre cele două blocuri comerciale vest-europene sînt tot mai artificiale și în prezent se ia în considerare — în spatele șaradei pe care o constituie încercările Marii Britanii de a se alătura C.E.E. — o fuziune directă.

— N.A.T.O. nu poate deveni un instrument de schimbare și nici nu poate constitui platforma pentru un dialog cu Estul. Ea nu poate decît să stabilească condițiile propriei ei dispariții. N.A.T.O. trebuie lăsată să stea de o parte, la Bruxelles, pînă la realizarea unei reglementări general-europene. Nu se pune problema înlăturării S.U.A. de la o reglementare europeană, dar căutarea de soluții trebuie să fie condusă de europeni.

Istoria a arătat că o alianță bazată pe teamă durează rareori mai mult de 20 de ani. N.A.T.O., care are acum 17 ani, se epuizează lent. „Necesitatea urgentă — scria *The Times* în cadrul unui editorial — este de a urmări acorduri serioase cu privire la reducerea și reorganizarea marilor și inutilelor armate care se înfruntă reciproc în prezent în Europa centrală".

Dar ce poate înlocui acest echilibru de forță ? La ministerele de externe europene, concepțiile și planurile sînt deja foarte avansate. În ciuda obiecțiilor S.U.A., este aproape neîndoielnic că ambele părți ale Europei se îndreaptă treptat spre o serie de conferințe care pot fi încadrate sub titlul general „Securitatea europeană". Există totuși puține speranțe că Europa occidentală va reuși să întreprindă vreo măsură hotărîtoare pînă cînd nu va vindeca scindarea dintre C.E.E. și A.E.L.S. și nu va rezolva divergențele din propriile ei rînduri — și aceasta se lovește direct de obstacolul britanic.

Problemele care se pun acum au puțin de-a face cu concesiile referitoare la untul neozeelandez, aranjamentele de desfacere a cărnii de porc sau perioada de tranziție pentru agricultura britanică. Obstacolul real, scria Nigel Lawson, redactorul-șef al săptămînalului *Spectator*, este „hotărîrea Administrației Wilson de a se crampona de «relațiile speciale»" transatlantice. S-a spus și s-a scris suficient pentru a sugera că obstacolele se vor menține atîta timp cît Marea Britanie consideră potrivit să-și mențină relațiile speciale cu S.U.A. Un sector puternic al opiniei publice europene este de părere că Marea Britanie se poate alătura Europei numai după ce își va reconsidera rolul mondial, va renunța treptat la angajamentele ei la est de Suez și se va transforma într-o putere europeană fără pretenții mondiale. Aceasta ar implica renunțarea la relațiile ei nucleare cu S.U.A.

Wilson este un om căruia îi place să-și păstreze toate opțiunile ; din păcate pentru el, în prezent trebuie să aleagă. Conducătorii europeni consideră că este nepoliticos să ridice „opțiuni de politică externă" în fața unui oaspete șef de guvern. Dar, la nivel de lucru, opțiunile sînt discutate în mod febril. Și Couve de Murville, ministrul de externe al Franței, era pe cale să arate acest lucru atunci cînd a declarat că cererea Marii Britanii „este o problemă politică largă, care ridică întreaga chestiune a viitoarei orientări politice a unei Europe a cărei unitate este urmărită".

Poate că, în prezent, evenimentul cel mai important din Europa îl constituie noua coaliție socialistă-conservatoare de la Bonn și poziția ei pragmatică față de problemele europene. Intransigența Bonnului — totdeauna încurajată de teologii atlantici de la Washington, și care a contribuit, la rîndul ei, la dezvoltarea grupurilor extremiste dezamăgite, ca Partidul Național Democrat — a cedat acum locul unei politici de mișcare. „Trebuie să încetăm de a mai pretinde că sîntem de acord tot timpul, atît cu Parisul cît și cu Washingtonul, asupra tuturor problemelor — spune Brandt. Întrucît Parisul și Washingtonul ele însele sînt în dezacord, cum am putea fi de acord cu ambele ? A încerca acest lucru ar fi, în mod evident, absurd".

Relațiile de stat-client ale Bonnului cu Washingtonul au dus la dogma integrării — întîi în cadrul N.A.T.O., apoi în cadrul C.E.E. Tratatul franco—vest-german (pe care Kiesinger și Brandt sînt dornici să-l reînvie) a constituit un eșec. De Gaulle nu a făcut decît să le dovedească vest-germanilor un lucru care era vădit de ani de zile și anume că reunificarea ar putea surveni doar la capătul unui proces îndelungat de apropiere între cele două Europe (ceea ce, firește, înseamnă și între cele două Germanii).

Multe opțiuni revin Bonnului. Perspectiva pe 1967 constă în o serie de măsuri mici, de mult necesare, mai degrabă decît progrese spectaculoase (de pildă, stabilirea de relații diplomatice cu România ar fi urmată eventual de stabilirea de relații cu Ungaria). Nu vor fi posibile salturi mari atîta timp cît Bonnul nu se hotărăște să recunoască linia Oder-Neisse, pe care de fapt toate țările din Europa au recunoscut-o. Va fi nevoie de timp pentru dispariția miturilor construite în decursul a două decenii.

Arnauld de BORCHGRAVE

DIE WELTWOCHE

ZÜRICH

George BROWN :
ministrul de externe al Angliei

MAREA BRITANIE ȘI EUROPA

POLITICA MARII BRITANII față de Europa a pășit într-o etapă nouă și importantă de dezvoltare. În decursul ultimilor cîțiva ani, opinia publică din Marea Britanie s-a pronunțat într-o măsură tot mai mare în favoarea intrării în C.E.E. Declarația oficială publicată de partidul laburist înaintea alegerilor generale de anul trecut a arătat limpede că guvernul era dispus și pregătit ca, în cazul cînd va fi reales, să intre în C.E.E. dacă se va putea ține seama de anumite interese fundamentale ale Marii Britanii și ale Commonwealthului. Corpul electoral a acordat o atenție neobișnuită acestei probleme. Cînd guvernul și-a reluat din nou îndatoririle, el a confirmat imediat această politică.

La începutul toamnei trecute, guvernul a trecut în revistă cele realizate și a ajuns la concluzia că este nevoie de o nouă repriză de informare, care să constituie o completare logică a cercetărilor noastre, înainte de a se hotărî dacă există sau nu o bază de tratative rodnice cu guvernele celor șase țări. Primul nostru demers a constat, firește, într-o informare a partenerilor noștri din A.E.L.S. asupra faptului și a cauzelor pentru care am ajuns la această concluzie. Conferința A.E.L.S. a constituit prilejul unui schimb de păreri în două direcții, oferindu-ne, pe de o parte, posibilitatea de a cunoaște punctele de vedere actuale ale partenerilor noștri din A.E.L.S. în legătură cu propriile lor relații de viitor cu C.E.E., iar pe de altă parte, ne-a oferit prilejul să-i punem foarte exact la curent cu intențiile guvernului britanic. Aceasta a corespuns politicii de stabilire a unor contacte reciproce foarte strînse între membrii A.E.L.S., în toate etapele tratativelor cu C.E.E., politică stabilită de comun acord de țările A.E.L.S.

Ce obiective urmărim, primul ministru cu mine, în cadrul actualei reprize de tratative cu guvernele țărilor C.E.E.? Țin să subliniez că nu vor avea loc încă tratative cu cele șase țări. Sîntem de părere că o repetare a eșecului tratativelor cu C.E.E. ar fi extrem de dăunătoare pentru întreaga evoluție europeană pe viitor. Din această cauză, trebuie neapărat să ne asigurăm mai întîi că toți cei interesați sînt hotărîți să ducă la bun sfîrșit tratativele o dată stabilite. Dacă vom ajunge la concluzia că lucrurile stau astfel, vom fi foarte interesați ca ele să progreseze rapid. Firește că nu este vorba de un „Anschluss" (anexare) a Marii Britanii la Europa. Ca toți partenerii noștri din

A.E.L.S., sîntem şi noi o parte a Europei. Am dori totuşi să obţinem posibilitatea de a juca rolul ce ne revine în treburile europene şi de a adînci şi extinde relaţiile noastre economice cu ţările vecine, în avantajul reciproc al tuturor celor interesaţi. Considerăm că Marea Britanie, în calitatea sa de ţară avansată din punct de vedere tehnologic, poate aduce o mare contribuţie în cadrul comunităţii statelor europene iar, pe de altă parte, ar avea mult de cîştigat de pe urma stabilirii unor relaţii mai strînse cu actualii membri ai C.E.E. Fiecare dintre partenerii noştri din A.E.L.S. are de oferit o contribuţie şi poate spera la unele avantaje. În cazul Europei, totalul părţilor este probabil mai mic decît întregul.

Care este poziţia noastră faţă de Tratatul de la Roma ? Sîntem conştienţi de importanţa acestei probleme. Considerăm că tratatul, deşi ne-a provocat unele griji, nu trebuie să constituie neapărat în sine un obstacol. De fapt, trebuie să ne fie posibil să acceptăm Tratatul de la Roma după unele schimbări necesare, prin admiterea unui nou membru, dacă ni se va da satisfacţie în legătură cu punctele pe care noi le socotim dificile. Nu trebuie să se uite că C.E.E. există de un număr de ani şi că a obţinut progrese considerabile în ce priveşte elaborarea unor noi forme de colaborare economică în Europa. Fiecare nouă acţiune a comunităţii a fost întreprinsă după tratative îndelungate şi a cerut timp. Economia britanică nu va putea fi turnată peste noapte într-o formă nouă. Pentru moment, noi nu dorim nimic altceva decît posibilitatea de care au beneficiat şi actualii membri ai comunităţii, şi anume posibilitatea de a purta tratative în legătură cu problemele disputate şi de a apăra interesele pe care trebuie să le apărăm. Acesta este, în puţine cuvinte, miezul convorbirilor pe care primul ministru şi cu mine le vom purta în actuala repriză de tratative cu guvernele ţărilor comunităţii.

Pentru ca să ajungă într-adevăr la o bunăstare maximă, să folosească din plin capacităţile lor creatoare şi să joace rolul ce le revine în lume, toate ţările europene care doresc acest lucru trebuie să aibă posibilitatea de a-şi aduce contribuţia lor. Dezmembrarea Europei este în dezavantajul ei. Sîntem convinşi că unirea celor două părţi ale Europei occidentale nu constituie o piedică în calea îmbunătăţirii relaţiilor politice şi economice cu Europa răsăriteană ci că, dimpotrivă, ea ar favoriza această îmbunătăţire. Rămîne în seama înţelepciunii oamenilor de stat să folosească această posibilitate. Experienţa actualelor ţări membre ale C.E.E. şi experienţa noastră ca membră a A.E.L.S. au făcut să reiasă avantajele pe care le-ar crea înlăturarea barierelor comerciale şi de altă natură dintre ţările continentului european. Sperăm ca pe plan mondial, prin continuarea cu succes a tratativelor rundei Kennedy din cadrul G.A.T.T., să obţinem avantaje similare şi nu intenţionăm ca, datorită sondajelor pe care le vom întreprinde în Europa, să zădărnicim eforturile pentru o reducere considerabilă a tarifelor vamale în avantajul ţărilor care se bucură de clauza naţiunii celei mai favorizate. În 1960, cînd au semnat la Stockholm tratatul pentru A.E.L.S., ţările membre şi-au fixat două obiective. Putem arunca astăzi o privire retrospectivă plină de satisfacţie asupra realizării primului obiectiv — înfiinţarea liberului schimb pe plan industrial între ţările membre ale A.E.L.S. Sporirea volumului de schimburi comerciale realizată astfel este deosebit de mare şi nu trebuie să se piardă aceste avantaje. Cele realizate în cadrul A.E.L.S. trebuie să constituie în parte baza unei integrări economice pe scară largă a Europei. Ţărilor A.E.L.S. le rămîne acum sarcina de a îndeplini şi al doilea obiectiv cu acelaşi succes ca şi pe primul.

Dar şi aceste obiective noi le considerăm doar ca o parte a unei evoluţii mai ample, în care toate ţările Europei, să dea uitării divergenţele lor vechi de secole şi să se deprindă, spre binele şi folosul lor propriu, dar şi al întregii omeniri, să colaboreze în mod eficient.

Bruxelles. A treia etapă a turneului continental întreprins de premierul britanic Harold Wilson şi de ministrul de externe George Brown. În fotografie, oaspeţii alături de vicepreşedintele Comunităţii Economice Europene, Sicco Mansholt (dreapta).

LE NOUVEL
OBSERVATEUR
Nr. 113 PARIS

SOARTA LUI „BULL"-„GENERAL ELECTRIC"

ÎNTRUNIŢI la Théâtre de Champs-Elysées, 1 600 de acţionari ai Societăţii de maşini „Bull" află că „General Electric" are bunăvoinţa să ia în mînă soarta lor. Ei ovaţionează pe mastodontul american, cifra lui de afaceri de 30 miliarde, cei 300 000 de salariaţi ai lui : „Sosesc dolarii ! Trăiască americanii !" Aceasta se petrecea la 14 aprilie 1964.

După 30 de luni, 1 500 de concedieri, 1 200 de demisii, mai multe reorganizări, restructurări şi consultări de experţi americani, „Bull" devenită „Bull-General Electric" (B.G.E.), se află la punctul de plecare : în următoarele trei luni, firma va face alte 1 000 de concedieri la Paris ; ea preferă să nu evoce — înainte de alegeri — concedierile care ar putea să urmeze în provincie. Nu îndrăzneşte să arate deficitul ei pe 1966, şi nici bugetul ei pe 1967. Nu ştie încotro se îndreaptă, şi poate că nu se îndreaptă nicăieri. Căci, contrar părerii din 1964 a acţionarilor francezi, ameţiţi de prestigiul american, „General Electric" nu produce calculatoare decît în mod foarte accesoriu şi de foarte puţin timp.

Bilanţul este următorul : 200 de specialişti au lucrat timp de trei ani la proiectarea a trei maşini şi doar una singură, cea mai mică, a fost construită. Pentru realizarea ei ar fi fost destul 20 de specialişti. Nu e deci de mirare că B.G.E. pierde bani şi că echipele ei nu lucrează cu tragere de inimă. Dacă „Bull" nu ar fi trecut sub control american, situaţia ei nu ar fi fost mai proastă azi, ba poate ar fi fost chiar mai bună. Într-adevăr, bilanţul fuzionării cu „General Electric" rămîne aproape total negativ :

— firma americană nu a adus nimic în materie de studii şi de cercetări ;

— nu a deschis piaţa americană pentru B.G.E. Chiar pentru propriile ei nevoi, „General Electric" continuă să se

adreseze firmei „International Business Machines“ (I.B.M.), fiind cel mai bun client al ei din S.U.A. ;

— a impus firmei „Bull“ să fabrice sub licență „General Electric“ materiale pentru care firma franceză avea ea însăși posibilități ;

— în sfîrșit, „General Electric“ nu a fost în stare să rezolve problemele de fabricație industrială, administrație, gestiune și prognoză care constituie de șapte ani călcîiul lui Achile al firmei „Bull“.

Cum se poate explica acest ansamblu de eșecuri ? Potrivit expresiei unui inginer francez, echipa americană „s-a aflat în aceeași situație în care se găsesc americanii în Vietnam ; ei vin cu metode care dau roade la ei în țară, dar nu dau roade aici. Își închipuie că știu totul, dar nu reușesc să se facă înțeleși. Ordinele de sus se pierd la eșaloanele intermediare. Rezultatul este acumularea greșelilor. Ar trebui să se concedieze tot personalul de conducere, să se pornească de la început cu o schemă de organizare complet nouă și să se reangajeze elementele valoroase“.

„General Electric“ a făcut oare într-adevăr totul pentru a repune pe picioare firma „Bull“ ? Putem să ne exprimăm îndoieli. Dar slăbiciunea, ezitările „conducerii“ americane nu erau lipsite de motiv. Anii de somnolență care, pentru trustul american, reprezintă politica cea mai rentabilă, înseamnă pentru „Bull“ o moarte aproape certă. În prezent, programul firmei B.G.E. nu prevede nici un fel de studii și de realizări pentru următorii doi ani. În cursul acestor doi ani — pe care „General Electric“ va încerca să-i umple prin lucrări fragmentate, telecomandate de la Phoenix (Arizona) și al căror rezultat final (brevetele) nu va aparține firmei B.G.E. — echipele lui „Bull“ vor avea tendința să se fărîmițeze : oamenii de știință, inginerii, tehnicienii vor pleca unul după altul.

Pentru rețeaua comercială a firmei B.G.E. trei ani de somnolență ar însemna de asemenea sfîrșitul. Această rețea comercială era în prezent cel mai frumos atu al firmei. Ea recrutase 1 600 de clienți în Franța și se sprijinea pe un serviciu de întreținere de cea mai bună calitate.

Pe baza acestei analize salariații de la B.G.E. prezintă acum o serie de soluții proprii urmărind să salveze nu numai autonomia unei mari întreprinderi, ci și autonomia unei întregi ramuri, cea a calculatoarelor, care este azi „nervul progresului“ și care în 1970 va folosi aproximativ 150 000 de persoane în Franța.

Soluția de fond, preconizată de Confederația Generală a Muncii (C.G.T.) și de Confederația Franceză Democratică a Muncii (C.F.D.T.) este evident naționalizarea nu numai a B.G.E., dar și a tuturor întreprinderilor din această ramură, și regruparea lor într-o Societate națională a electronicii. Numai această soluție poate da ramurii unitatea de conducere fără de care firmele ei nu vor depăși nivelul meșteșugăresc ; numai ea poate da întreprinderilor franceze regrupate forța de negociere fără de care fiecare dintre ele va fi menită să devină filiala unui trust american, și în cele din urmă absorbită de el.

Michel BOSQUET
Marc GILBERT

„Scandalul Baker“

Deși Senatul Statelor Unite nu s-a aflat pe banca acuzării alături de Bobby Baker, el trebuie să împărtășească rușinea provocată de condamnarea acestuia. Povestea lui Baker, care a început ca simplu curier, a dobîndit o bogăție ilicită cu ajutorul traficului de influență în Congres, își are izvorul în atmosfera morală existentă la Capitolul Hill și pe care nici una din cele două Camere nu a căutat s-o combată.

În anii pe care Baker i-a petrecut ca secretar al majorității democrate în Senat, el a devenit indispensabil pentru numeroși membri deosebit de importanți, atît în calitate de consilier, cît și ca o sursă de fonduri electorale. El a devenit de asemenea cunoscut ca fiind „omul cu care trebuie stat de vorbă“ pentru a se ajunge la o acțiune favorabilă în privința unei anumite legislații sau a contractelor federale. Faptul că o bună parte din banii acordați în mod ostentativ în scopuri electorale s-au lipit de propriile degete ale lui Baker, nu este mai puțin scandalos decît standardele etice scăzute atît din cercurile comerciale cît și din Congres, care au făcut ca rolul său de intermediar să devină posibil. Aprecierea vinovăției personale a lui Baker a revenit tribunalelor, dar Senatul ar fi trebuit să acționeze cu mult înainte pentru a se debarasa de atitudinile complezente și de condițiile nesănătoase care au făcut posibile aceste încălcări ale legilor.

Cu singura excepție a senatorului John J. Williams din Delaware, majoritatea congresmenilor din ambele partide s-au dovedit întotdeauna înclinați mai degrabă să înăbușe această afacere decît să o scoată cu grijă la lumină și să ia măsuri de îndreptare. Principalele două măsuri esențiale pentru a reface reputația Senatului nu au fost

les că trebuie să se supună

i-au impus funcționarilor Senatului și, în al doilea rînd, sistemele de strîngeri de fonduri pentru Congres continuă să prezinte mai departe o invitație la abuzuri și acțiuni incorecte. Nici pînă acum nu a fost dusă cu seriozitate ancheta cu privire la afacerile financiare încurcate ale senatorului Thomas J. Dodd din Connecticut.

Aceeași necesitate de a se adopta acțiuni drastice există în Camera Reprezentanților. Cazul lui Adam Clayton Powell nu face decît să scoată la lumină absența unor reguli bine definite de comportare etică pentru toți congresmenii. Powell nu a arătat în mod clar dacă intenționează să se apere în fața tribunalelor, dar a subliniat intenția sa de a prezenta comitetului, care cercetează dreptul său de a rămîne în Congres, acuzații de delicte morale împotriva altor membri ai Congresului.

(Din The New York Times, nr. 39 819)

REFLECTOR

LA WASHINGTON SE SPUNE CĂ...

Potrivit ultimelor informații, în cursul vizitei pe care președintele Johnson intenționează să o facă la primăvară în Europa, el va vizita doar Germania occidentală, iar în America de Sud se va limita la vizitarea orașului în care va avea loc o conferință a președinților de state din emisferă. Există temerea că o călătorie mai cuprinzătoare l-ar expune pe președinte pericolului unor „incidente“.

Numele lui Nelson Rockefeller, guvernatorul statului New York, este vehiculat ca un compromis posibil pentru candidatura republicană la președinție în 1968, în cazul unui impas între Richard Nixon și guvernatorul George Romney.

(Din U.S. News and World Report, vol. LXII, nr. 6)

Funcția de principal autor al discursurilor președintelui Johnson, deținută în trecut de Bill Moyers, va fi preluată de Harry McPherson jr. Tînăr avocat din Texas și dramaturg amator, McPherson este consilier al Casei Albe începînd din 1965. În cursul ultimului an el a lucrat la mai multe discursuri prezidențiale împreună cu Moyers.

Prietenii lui Jo Grimond, liderul Partidului liberal britanic care a renunțat recent la această funcție, afirmă că el nu intenționează să părăsească viața politică. Se așteaptă ca, după o scurtă perioadă de semi-retragere, Grimond va încerca să obțină o funcție guvernamentală importantă : ambasador la Washington, Paris sau New Delhi.

(Din Newsweek, vol. LXIX, nr. 5)

PRETENDENTUL LA MODĂ

Generalul Franco a dat dovadă de o deosebită îndemînare în a menține Spania, în mod teoretic, ca monarhie, în timp ce i-a divizat pe pretendenții la tron în așa fel încît să perpetueze propria sa conducere. Noul favorit între actualii patru candidați pare să fie Don Alfonso, fiul lui Don Jaime, cel mai vîrstnic dintre fiii regelui Alfonso XIII. Don Jaime a renunțat la dreptul său de succesiune atunci cînd a contractat o căsătorie morganatică (deși și-a reafirmat acest drept în 1964, cînd s-a despărțit de soția sa de origine nearistocratică). Fiul său nu suferă de consecințele căsătoriilor contractate în sfera regală, care i-au handicapat pe atîția dintre conducătorii Spaniei. În vîrstă de peste 30 de ani, el e inteligent și bine informat, în special în domeniul finanței internaționale (este un înalt funcționar al lui Banco Exterior). Dar avantajul său precumpănitor în direcția succesiunii are la bază prietenia sa cu nepoata lui Franco, Maria del Carmen, cu care se crede că se va logodi.

Opinia publică este așadar înclinată să creadă că Don Alfonso ar fi un candidat mai potrivit și mai atrăgător. El este preferat de membrii de frunte ai ierarhiei falangiste și ai sindicatelor oficiale. Într-un interviu acordat ziarului Le Figaro și reprodus de presa spaniolă, el a dezmințit că ar aspira la titlul de pretendent, dar a adăugat că consideră de datoria sa „să fiu la dispoziția țării mele, dacă ea va face apel la mine pentru a o servi“. Multă lume este de părere că, dacă se va căsători cu cea mai mare dintre nepoatele lui Franco, șansele sale vor fi mari.

(După The Economist, nr. 6 438)

UN INTERVIU AL PREȘEDINTELUI COLUMBIEI

Președintele Columbiei, Carlos Lleras Restrepo, a acordat un interviu ziaristului sovietic K. A. Haciaturov, redactor al agenției „Novosti". Cu acest prilej, președintele Columbiei s-a referit la unele probleme privitoare la politica internațională și la relațiile Columbiei cu țările socialiste. În Columbia, a declarat președintele, există încă oameni care nu se încumetă să recunoască existența altei orînduiri sociale decît cea de tipul nostru. În ce mă privește, sînt un adept hotărît al apropierii între popoarele care trăiesc în țări aparținînd diferitelor orînduiri sociale. În acest sens a fost realizat un oarecare progres, deși procesul de apropiere este încă destul de lent. Într-un fel sau altul se impune însă o cunoaștere mai mare între noi. Cît mai mulți oameni din țările socialiste să vină să ne viziteze și cît mai mulți columbieni să călătorească în aceste țări.

Lleras Restrepo s-a pronunțat pentru extinderea legăturilor economice dintre Columbia și țările socialiste, inclusiv Uniunea Sovietică. El a spus că această problemă o va discuta cu misiunile comerciale ale țărilor socialiste care și-au anunțat sosirea în Columbia în viitorul apropiat. Schimbul între țările socialiste și emisfera noastră, a spus președintele, trebuie să se dezvolte de asemenea pe planul culturii, sportului etc., astfel încît să ne cunoaștem cît mai bine unii pe ceilalți. Țările socialiste dispun de o mare bogăție culturală, care pentru noi este deocamdată inaccesibilă...

Referindu-se la rolul Organizației Statelor Americane, președintele Columbiei a arătat că O.S.A. rămîne în urmă în problemele de ordin economic și încă nu s-a transformat într-un organism general de ajutor pentru țările latino-americane. De altminteri, după părerea sa, ajutorul poate să provină nu numai din partea țărilor din emisfera americană. Referindu-se la conferința președinților țărilor membre în O.S.A., care urmează să aibă loc, Lleras Restrepo a spus: „Sperăm că această conferință va fi consacrată mai ales celor mai importante probleme de ordin economic și social. Dacă nu vor fi realizate succese în acest domeniu, va trebui să recunoaștem că reuniunea este sortită eșecului".

Abordînd problema rolului Organizației Națiunilor Unite, președintele Columbiei a subliniat: „Pentru O.N.U., idealul este universalitatea. Cu cît vor fi mai multe țări membre în O.N.U., cu atît va fi mai bine. Cu cît acest forum mondial va fi mai reprezentativ, cu atît va fi mai mic pericolul ca O.N.U. să nu-și poată îndeplini rolul".

(Din **Izvestia**, nr. 15 423)

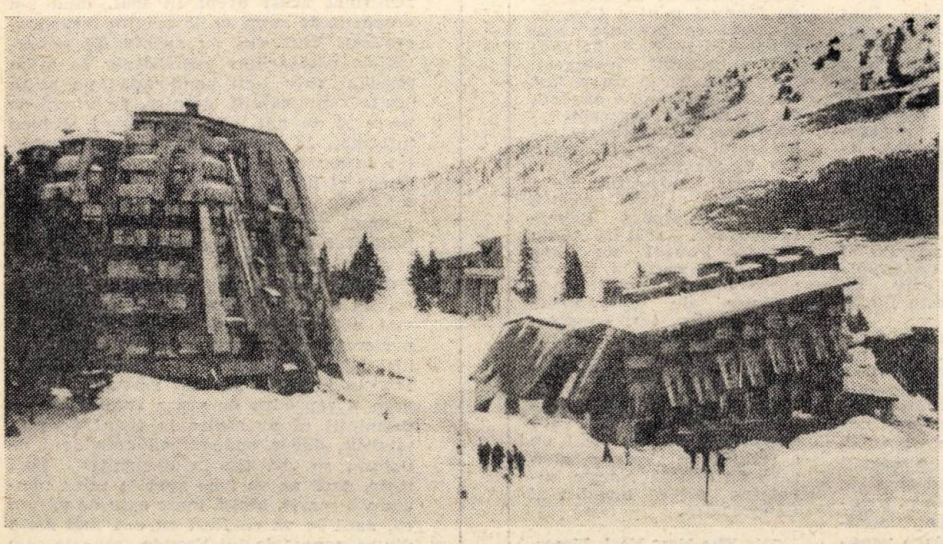

Situată la 1800 m altitudine, Avoriaz este cea mai nouă stațiune franceză pentru sporturi de iarnă. Circulația printre noile hoteluri și cabane se face cu sănii trase de reni și cîini-lup.

The New York Times

Nr. 39 823

ACUSTICĂ ȘI POLITICĂ

ISTORIA, asemenea unei săli de concert prost construite, are uneori puncte moarte din care muzica nu poate fi auzită. În Statele Unite, totul — plictiseala tinerilor, impasul artelor și incapacitatea politicienilor — indică astăzi că ne aflăm într-un asemenea punct. Oricît am ciuli urechea, se pare că nu putem prinde melodia. După părerea mea, motivul este foarte clar. Nu putem percepe melodia momentului deoarece am rămas în urmă, deoarece ținem încă la deceniul al șaselea și la pozițiile „anticomunismului". Dacă am reuși să privim în jurul nostru, ne-am putea da seama că, indiferent de ce ne-au spus plasatorii, nu ne aflăm pe cel mai bun loc din sală.

Unii au și observat, desigur, acest lucru. Chiar și cu 15 ani în urmă, cînd ni s-a propus pentru prima oară locul, cîțiva dintre noi am protestat. „Anticomunismul", care însemna McCarthy în țară și politica de „îngrădire" pe plan extern, părea un loc ciudat pentru S.U.A. Dar în urmă cu 15 ani, întreaga Stare a Uniunii era atît de absurdă încît părea mai ușor să rîzi. Cu toată zarva și cu tot răul pe care l-a făcut, McCarthy era o figură ridicolă. Revelațiile lui grotești despre trădare la Departamentul de Stat și neloialitate din partea generalului Eisenhower se dezumflau ca baloanele unui clovn. Cît despre politica de „îngrădire", aceasta era atît de vizibil inadecvată încît nimeni altcineva decît cruciații profesioniști nu putea s-o ia în serios. Nimic nu putea să justifice zidul pe care Foster Dulles vroia să-l ridice de jur-împrejurul globului.

Dar aceste lucruri se întîmplau înainte de deceniul actual. Acum, cînd mai bine de o jumătate din noul deceniu l-a împins pe predecesorul său în uitare, perspectiva se schimbă. McCarthy a dispărut — dar numai pentru a fi înlocuit cu un mccarthism în aparență imposibil de eradicat. Iar politica de îngrădire s-a transformat în dezastrul pe care-l conținea implicit încă de la început — dezastrul războiului din Vietnam.

Rezultatul este că ceea ce era absurd în deceniul trecut a devenit tragic în deceniul actual. În timp ce, în urmă cu 15 ani, problema era de ce anume revoluția americană pentru independență și autoguvernare trebuia să fie trădată, să fie transformată într-o simplă stare de negare statică și defensivă, în nevroză și teamă fățișă, astăzi problema se pune în termeni mai puțin exaltați. Problema este astăzi dacă o victorie imposibilă de realizat în Vietnam este de preferat unei înfrîngeri imposibil de conceput.

Greșeala tristă nu a fost săvîrșită atunci cînd am început să escaladăm războiul din Vietnam și nici măcar atunci cînd am hotărît pentru prima oară

→

fișier

Relațiile internaționale în cercetarea sociologică

La Casa universitarilor din Capitală a fost prezentată recent, sub auspiciile Asociației de drept internațional și de relații internaționale (A.D.I.R.I.), comunicarea prof. dr. doc. **M. Ghelmegeanu** intitulată : „Dreptul și relațiile internaționale în cercetările școlii românești de sociologie".

În prima parte a comunicării, autorul analizează importanța și utilitatea cercetărilor în domeniul relațiilor internaționale, indicînd direcțiile spre care se îndreaptă în prezent cercetarea acestor relații și subliniind, prin exemple sugestive, amploarea pe care a cunoscut-o în ultimii ani activitatea în acest domeniu. „Investigațiile științifice pentru cunoașterea fenomenelor sociale și conducerea procesului de dezvoltare a societății — se arată în comunicare — se diversifică tot mai mult". Folosirea mijloacelor tehnicii moderne și a metodelor de organizare a cercetărilor științifice contribuie la aprofundarea cunoștințelor de sociologie generală, considerată ca știință a societății în ansamblul său, cît și a cunoștințelor de specialitate, care fac obiectul științelor sociale de ramură, afectînd diferite aspecte ale vieții sociale, între care și domeniul dreptului și al științei sale.

Accentul principal în cadrul cercetărilor sociologice în domeniul relațiilor internaționale se pune, în prezent, pe factorii și mijloacele care ar putea contribui la apărarea păcii și respectarea dreptului popoarelor de a-și hotărî singure soarta.

Autorul semnalează că, în ultimii ani, investigațiile sociologice cunosc o mare efervescență în domeniul relațiilor internaționale care interesează și dezvoltarea dreptului internațional contemporan. Într-o serie de țări europene, în special în cele nordice, au luat ființă, sub auspiciile U.N.E.S.C.O., institute și asociații internaționale de cercetări în domeniul păcii — International Peace Research Association — pentru studiul sociologic al conflictelor, al războiului și al altor probleme majore de relații internaționale. De asemenea, către sfîrșitul anului trecut, Asociația internațională de sociologie, cu sprijinul U.N.E.S.C.O., a organizat la Evian (Franța) cel de al VI-lea Congres mondial de sociologie unde, printre problemele analizate, se numără : strategia păcii în epoca nucleară ; clasele sociale și relațiile internaționale ; teoriile sociologice asupra diferendelor internaționale și a celor cu caracter local etc. ; națiunile noi ; conceptul suveranității într-o sociologie a dezvoltării ș.a.

Atenția care se acordă în țara noastră dezvoltării cercetărilor sociologice, teoretice și aplicate, este ilustrată de autor prin cîteva exemple concrete : crearea comisiei de cercetări economice și sociologice din cadrul Consiliului național al cercetării științifice, a secției de sociologie la Facultatea de filozofie a Universității București și a Centrului de sociologie la Academia Republicii Socialiste România.

Schițînd acest cadru de vaste preocupări al cercetărilor sociologice în domeniul relațiilor internaționale, prof. M. Ghelmegeanu analizează, în continuare, pe latura specialității secției de drept internațional a A.D.I.R.I., concepția școlii românești de sociologie, fondată și condusă de D. Gusti. Astfel, autorul face o prezentare a ariei de preocupări a acestei școli, subliniind totodată elementele esențiale ale sistemului său. Se subliniază, de asemenea, că originalitatea și contribuția de prestigiu internațional a școlii românești de sociologie constă în faptul că a reunit, prin interpenetrare, sociologia ca știință, avînd o bază teoretică și o doctrină proprie, cu cercetarea monografică concretă a observației directe pe teren.

Revine școlii sociologice marxiste să continue în noile condiții și pe un plan superior opera începută cu peste patru decenii în urmă de predecesorii săi, aceasta cu atît mai mult cu cît literatura occidentală de specialitate, deși vădește preocuparea de a investiga sociologic și dreptul internațional, încearcă să izoleze acest drept, ca și dreptul în general, de contextul vieții sociale. „Ne revine deci nouă și ni se pare că aceasta este un obiectiv comun al cercetării sociologice în domeniul relațiilor internaționale și dreptului internațional — conchide autorul — de a clarifica, în viziunea științifică marxistă a dezvoltării societății umane, factorii și orientarea relațiilor internaționale, raportul dintre acestea și dreptul internațional".

■

În cadrul secției de istorie a A.D.I.R.I., Sava Iancovici, cercetător principal la Institutul de studii sud-est europene, a prezentat comunicarea intitulată „Din începuturile relațiilor științifice româno-africane".

I. CLOȘCĂ

---

să participăm la acest război. Greșeala a fost săvîrșită atunci cînd ne-am permis să adoptăm „anticomunismul" ca politică și poziție națională.

Implicarea noastră în Vietnam este moștenirea pe care ne-au lăsat-o politica de îngrădire și McCarthy. Acesta este în primul rînd motivul pentru care ne bucurăm de atît de puțină simpatie din partea Europei. Căci pentru Europa (inclusiv Vaticanul) este de multă vreme vădit că „anticomunismul" e mort ca politică și mai mult decît mort ca poziție intelectuală.

Firește, trecutul nu poate fi schimbat dar este bine să recunoaștem ce s-a întîmplat, unde am ajuns și care este situația noastră actuală. Cînd, într-un univers în mod ipotetic sănătos, o problemă se dovedește a fi insolubilă pe cale rațională, asta se întîmplă de obicei deoarece problema a fost expusă în termeni greșiți.

Vietnamul este insolubil dacă-l privim ca o problemă exclusiv militară : o victorie imposibil de realizat nu este nici mai bună nici mai rea decît o înfrîngere de neconceput — este pur și simplu în egală măsură de neconceput, deși din motive diferite. De aceea, problema Vietnamului nu trebuie pusă în termeni militari ci în alți termeni : în termeni care să recunoască greșeala din deceniul trecut și să ne scoată din impas. O dată ce vom recunoaște că „anticomunismul" nu este o politică eficace și că, de fapt, nu e de loc o politică, am putea să dobîndim libertatea de acțiune pe care am pierdut-o treptat încă de la începutul războiului din Vietnam, dacă nu chiar de pe vremea lui John Foster Dulles.

Archibald MacLeish
de trei ori laureat al Premiului Pulitzer pentru literatură

profil

ADEN ABDULLAH OSMAN

președintele Republicii Somalia

Primul președinte al Republicii Somalia după obținerea independenței țării (în iulie 1960) este Aden Abdullah Osman Daar. Confirmat la prima aniversare a republicii (1 iulie 1961), pe baza noii constituții a țării, președintele își va păstra funcția timp de 6 ani.

Aden Abdullah Osman s-a născut în 1908 la Beleduen, în provincia Hiran (pe teritoriul aflat altă dată sub protectorat italian ; după cum se știe, Republica Somalia s-a constituit din unirea „Somaliei italiene" și a protectoratului britanic Somaliland).

Începînd din 1941, Aden Abdullah Osman militează în organizațiile politice somaleze care reclamă independența țării. În 1944 aderă la „Clubul tinerilor somalezi", organizație patriotică transformată ulterior în Liga tineretului somalez, partid politic care a militat pentru eliberarea țării de sub jugul colonial și pentru crearea unui stat unificat și independent.

În 1946, în orașul său de origine, la Beleduen, Aden Abdullah Osman este ales secretar al comitetului de conducere al Ligii tineretului somalez, iar în 1954 — președinte al partidului. În această perioadă (1951—1955) el face parte, întîi ca membru, apoi ca vicepreședinte, din Consiliul teritorial al Somaliei.

Între 1956 și 1960, Aden Abdullah Osman ocupă locul de președinte al Adunării legislative a Somaliei. În iulie 1960, după proclamarea independenței, este ales președinte provizoriu, iar un an mai tîrziu președinte al Republicii Somalia. Poziția sa se consolidează în martie 1961 cînd, cu prilejul primelor alegeri naționale după obținerea independenței, partidul guvernamental Liga tineretului somalez repurtează o victorie netă.

În toamna anului 1961, noul președinte conduce delegația țării sale la Conferința statelor neangajate de la Belgrad (1—6 septembrie), iar în 1964 — la cea de a doua Conferință de la Cairo (5—10 octombrie).

Președintele Aden Abdullah Osman preconizează unitatea țărilor africane, o politică de neutralitate, consolidarea solidarității afro-asiatice și dezvoltarea permanentă a cooperării internaționale.

V. B.

poșta redacției

Poșta ne-a adus și continuă să ne aducă zilnic răspunsuri la ancheta-sondaj pe care am întreprins-o pentru a cunoaște preferințele cititorilor noștri și pentru a primi de la ei sugestii în vederea îmbunătățirii continue a conținutului și formei de prezentare a revistei. Dat fiind marele număr de răspunsuri primite, n-am putut consemna cu promptitudinea obișnuită toate scrisorile. Pentru a recupera întîrzierea, vom încerca în numărul de față să trecem în revistă o parte din scrisorile rămase pînă acum fără răspuns.

Rubrici preferate

Vorbind despre „rubricile preferate", mulți cititori, ca Gh. Antonescu din Iți**cani, Petre Livescu** din Sebeș **etc., pun pe primul plan rubricile și articolele consacrate politicii externe a României, relațiilor ei internaționale, contribuției pe care o aduce la întărirea securității europene și la cauza păcii în întreaga lume. Pe aceeași linie,** Stelian Lozneanu din Dorohoi **consideră că una din formulele gazetărești care ar trebui să ia o cît mai mare dezvoltare în Lumea este ancheta internațională în rîndurile personalităților politice de prim plan. Nu vom cita aici numele tuturor cititorilor care — cu îndreptățire — îmbrățișează puncte de vedere asemănătoare. Vom menționa doar două propuneri care nu se încadrează în profilul revistei :** Liviu Avram din București **ne cere să inițiem un ciclu de articole consacrate dezvoltării diferitelor ramuri ale industriei din patria noastră, iar** Ion Stoica, **tot din București, ar dori să găsească și în Lumea articole și anchete pe teme de interes general cetățenesc (morală, cultură, medicină etc.), cum apar în alte gazete și reviste.**

Consemnăm propunerea făcută de Petru Moisa din Brașov, **interesat să afle cît mai multe amănunte despre „contribuția românilor la progresul științei și artei în lume".**

Evenimentele săptămînii

Rubricile „Lumea într-o săptămînă" și „Puncte de vedere" sînt discutate în numeroase scrisori, exprimîndu-se în legătură cu ele opinii dintre cele mai diverse. Ramiro Marinescu din București **ne scrie că, întrucît „Lumea într-o săptămînă" detaliază principalele evenimente politice internaționale, uneori cu elemente inedite, alteori fără asemenea elemente, o citește cu regularitate dar... o lasă de obicei la urmă. Unii cititori sugerează restrîngerea spațiului atribuit acestor rubrici. Astfel** Andrei Hoisii din Iași **apreciază ca excesiv numărul de pagini repartizat uneori „Punctelor de vedere". Alții, ca** C. Dragomirescu din Videle, regiunea București, **consideră că ar fi necesară extinderea celor două rubrici întrucît „constituie un material de orientare în problemele complexe ale lumii contemporane".** Menlibai Ekrem din Constanța **manifestă un interes deosebit pentru articolele cuprinse la „Puncte de vedere", la fel ca și** D. Smaranda din București, **care cere însă ca evantaiul ziarelor din care sînt selecționate aceste articole să fie mai larg. „«Lumea într-o săptămînă» e interesantă totdeauna și nu sînt de acord să-i restrîngeți spațiul, așa cum vă cer alți cititori", ne scrie** Ștefan Liț**u din** Cîmpulung Moldovenesc. **Iată acum părerea inginerului** Sabin Ciocîrlie din Hunedoara : **„Există o categorie de oameni cărora ocupațiile zilnice nu le lasă suficient timp pentru citirea în amănunt a rubricii de știri externe a ziarelor. Pentru ei, ca și pentru ceilalți cititori, propun o altă organizare a materialului prezentat : întîi un rezumat al evenimentelor săptămînii pe prima pagină, care să dea posibilitatea unei informări rapide, indicînd în același timp ce se va găsi în corpul revistei. Apoi, «Lumea într-o săptămînă» pe zone geografice, grupîndu-se la un loc comentariile proprii, punctele de vedere din presa străină și informațiile de «Reflector» pe aceeași temă. Cel mai semnificativ eveniment al săptămînii ar trebui tratat separat, într-o rubrică specială, la care să fie prezentate, de asemenea, istoricul și perspectivele problemei respective".**

Rubrici noi ?

„Alți cititori au propus atîtea rubrici noi, ne scrie prof. Nicolae Cristea din comuna Vața de Jos, raionul Brad, **încît mă gîndesc că nu toate pot fi înglobate în revistă sau, dacă s-ar face acest lucru, însuși profilul revistei s-ar schimba". Și** Emilian Lungu din Gura Humorului **consideră că rubricile existente sînt suficiente, că nu este nevoie de altele. Consemnăm totuși, în continuare, propunerile de rubrici noi. „Probleme și tendințe ale veacului nostru", rubrică de eseuri scrise de juriști, sociologi, economiști, savanți, artiști, oameni de cultură români și străini despre cele mai interesante probleme contemporane** (Andrei Hoisii, Iași) ; **„Din culisele diplomației"** (Menlibai Ekrem, Constanța) ; **fragmente din memoriile unor oameni de seamă ai secolului nostru** (ing. Sabin Ciocîrlie, Hunedoara) ; **„Din țările africane" și „Omul în Cosmos"** (Ioan Petre Mladiu, Craiova); **o rubrică specială consacrată activității organismelor O.N.U.** (Stelian Lozneanu, Dorohoi) ; **„Înaintașii diplomației românești"** (Petru Livescu, Sebeș); **jocuri tip rebus cu tematică specializată** (N. I. Nițu, comuna Ghimbav, Brașov) ; **o rubrică despre istoricul mișcărilor de eliberare națională și socială din America Latină, Asia și Africa după cel de-al doilea război mondial** (Nicolae Sandu, Botoșani). **La propunerea cititorului** Ștefan Turcu din Timișoara, **publicată într-un număr anterior, în legătură cu crearea unei rubrici consacrate prezentării documentare a diverselor partide politice, subscriu** Ilie Berghezan din Sibiu, D. Smaranda din București, Iosef Mozes din București **și alții.**

Reportaje, ilustrații, hărți

„Reportajul pe glob" se dovedește a fi un gen îndrăgit de un mare număr de cititori. Prof. Nicolae Cristea din comuna Vața de Jos, raionul Brad, **ne scrie că folosește multe din materialele apărute la această rubrică pentru lectura la orele de curs. Ni se cer reportaje despre statele nou apărute pe harta globului** (Lică Victor din București) ; **despre India, Japonia** (N. I. Nițu, comuna Ghimbav, Brașov) ; **despre Lesotho, Aden, insulele Nauru și Mauriciu** (Daniel Țopescu, Brăila) ; **despre țările Americii Latine** (Costel Ciupercă, Giurgiu) ; **despre Spania și Tailanda** (Iosef Mozes, București) ; **despre Liberia, eschimoși, Muntele Athos** (Zaharia Mustețea, comuna Borlova, raionul Caransebeș) ; **despre Oman, Tahiti etc.** (Carol Zaizon, Ineu). **Se propune o mai bogată ilustrare fotografică a reportajelor și a revistei în ansamblul ei** (C. Dragomirescu, Videle, reg. București, Valeriu Sima, comuna Margău, raionul Huedin, Ion Mușat, Ploiești, Zaharia Mustețea, comuna Borlova, raionul Caransebeș).

Propunerea ca una din copertele interioare ale revistei să fie rezervată săptămînal unei hărți este susținută de Ion Mușat, Ploiești, Pavel Biță, comuna Cușteinic, raionul Tîrnăveni, Dumitru Vongulescu, București, Valeriu Sima, comuna Margău, raionul Huedin, Stelian Lozneanu, Dorohoi, ing. Sabin Ciocîrlie, Hunedoara.

Pentru și contra

„Presa acum 50 de ani" este singura dintre rubrici a cărei utilitate este contestată de diverși cititori (Petru Moisa, Brașov, Pavel Biță, comuna Cușteinic, raionul Tîrnăveni **și alții). Trebuie să consemnăm însă că rubrica are și un susținător :** Traian Breazu, comuna Săsciori, raionul Sebeș.

„Contrapunct" este o rubrică susținută intens de Costel Ciupercă, Giurgiu, Petru Moisa, Brașov, Iosef Mozes, București, Ramiro Marinescu, București. **În schimb,** Ștefan Liț**u** din Cîmpulung **ne scrie : „Nu mă interesează de loc «Contrapunctul» și mai ales nu-mi place Art Buchwald".**

Alte sugestii

Notăm, dintre celelalte sugestii : Să se scrie mai mult despre cel de-al doilea război mondial și mișcarea de rezistență din diverse țări (D. Smaranda, București). **Articolele de la rubrica „Pe urmele istoriei" să fie însoțite de indicații bibliografice** (Petru Moisa, Brașov). **Să se publice articole de sinteză despre perspectivele cuceririi Cosmosului, despre viața marilor personalități istorice** (prof. Nicolae Cristea, comuna Vața de Jos, raionul Brad). **Să se inițieze o rubrică „Știați că ?"** (Ștefan Liț**u**, Cîmpulung Moldovenesc). **Un articol despre diplomația Vaticanului** (Vasile Breazdău, Șimleul Silvaniei). **Să se scrie despre perspectivele înlocuirii organelor în medicina umană și despre perspectivele tehnicii aeronautice și a rachetelor ; să se publice liste de lucrări din literatura politică universală traduse în limba română** (Dumitru Vongulescu, București). **Activitatea statelor neutre în timpul celui de-al doilea război mondial, războiul anglo-bur, femeia și drepturile politice sînt temele propuse de** Nicolae Sandu, Botoșani. **O paralelă între asasinarea lui Lincoln și asasinarea lui Kennedy, cît mai multe recenzii ale unor cărți de actualitate politică** (Ilie Berghezan, Sibiu). **Un istoric al tuturor lansărilor cosmice, prezentări ale istoriei unor țări afro-asiatice** (Jean Siborschi, Slatina), **anchete internaționale pe tema „Încotro se îndreaptă știința ?"** (Iancu Stoleriu, Constanța). **O evocare a bătăliei de la Mărășești** (prof. Ioan Lupa, comuna Meseșenii de Jos, raionul Zalău). **Urme de astronauți extraterestri pe Pămînt ; ce a pierdut omenirea prin incendierea bibliotecii din Alexandria** (Emilian Lungu, Gura Humorului). **Cît mai multe articole cu caracter sociologic** (Ioan Crăciun, Sighișoara) ; **„Alexandru Macedon — legendă și realitate"** (Grigore Gonza, București). **Cu prilejul marilor competiții sportive internaționale, să se prezinte un istoric al sportului respectiv și locul în care se desfășoară competiția** (Ramiro Marinescu, București).

Toate aceste sugestii, ca și cele care ne vor mai parveni, vor fi studiate atent de redacție pentru a reține și aplica ideile care ni se par a fi cele mai interesante.

■

Martincă Ștefan din comuna Chebriș, raionul Bacău, **ne anunță că, deși și-a reînnoit abonamentul la timp, n-a primit numerele 1—4/1967.** A.C. Cosma din București, str. dr. Victor Paloci 15, raionul Lenin, **n-a primit nr. 1/1967.** Constantin Croitoru din comuna Prundu-Bîrgăului, raionul Bistrița, regiunea Cluj, **a întîrziat cu reînnoirea abonamentului și de aceea a pierdut numerele pe luna ianuarie.** G. Rădulescu din Cîmpina, str. 30 Decembrie nr. 22, **n-a izbutit să cumpere nr. 1 și 4/1967.** Efodie Mircea din Slatina, str. Pitești nr. 84 **și** Jean Siborschi tot din Slatina, str. Revoluției din Octombrie nr. 10, **nu au nr. 2/1967 deoarece nu s-a distribuit în orașul lor. Am notat aceste adrese în speranța că alți cititori le vor trimite exemplarele lipsă.**

■

Kurt Schuster, Tîrgoviște, Marin Mateescu, Feteș**ti,** Dr. Vladimir Beliș, București, Al. Gheorghiță, București, Victor Manolescu, București, Tudor Slăvilă, București. **Nu publicăm asemenea adrese.**

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

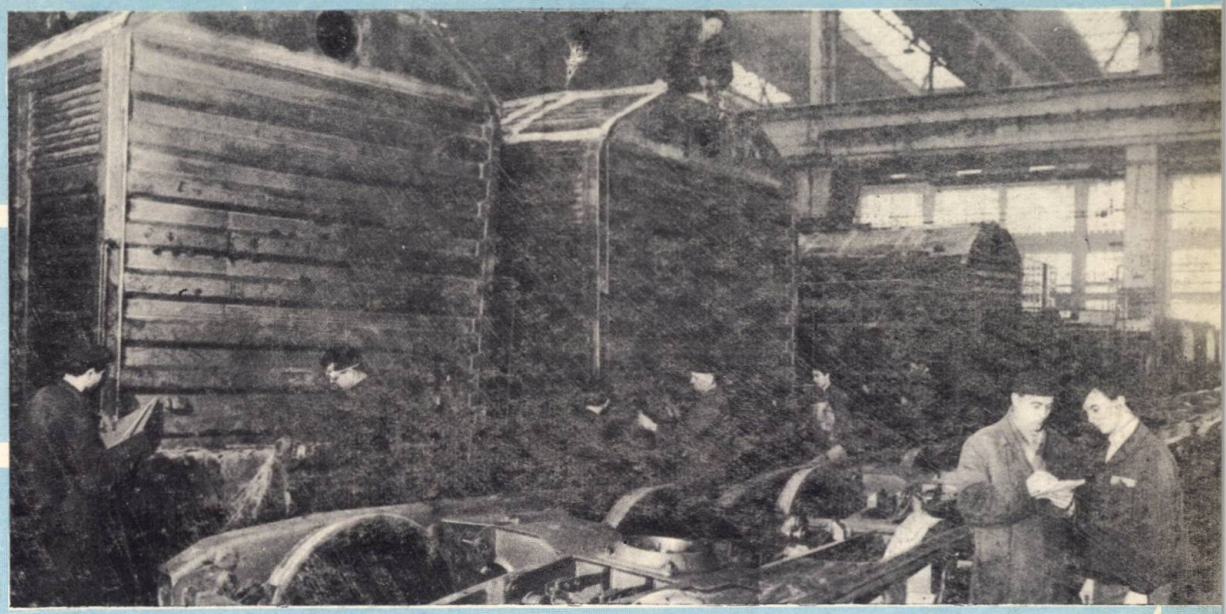

VAGONUL GVAS PENTRU MARFĂ

acoperit, pe patru osii, 60 t., volum 95 mc, complet metalic, căptușit în interior cu placaj bachelitizat sau o vopsea dispersie amestecată cu rumeguș, cu rol de izolatori. Posibilitate de încărcare prin gurile din acoperiș, descărcare prin clapele de la uși. Posibilitate de transport al fructelor avînd ușile semideschise iar spațiul respectiv fiind prevăzut cu un grătar metalic.

Este prevăzut cu patru uși laterale. Lungimea între traversele frontale 15280 mm. Lățimea 2600 mm. Suprafața utilă 40 mp. Cele 2 boghiuri pe 2 osii, încadrate în prescripțiile internaționale, suportă o viteză de pînă la 120 km/oră.

UZINA DE VAGOANE ARAD

Publicitate
lumen

UZINA MECANICĂ DE MAȘINI ȘI UTILAJ MINIER — BAIA MARE

Str. Baia Sprie nr. 170 — Telefon 2411

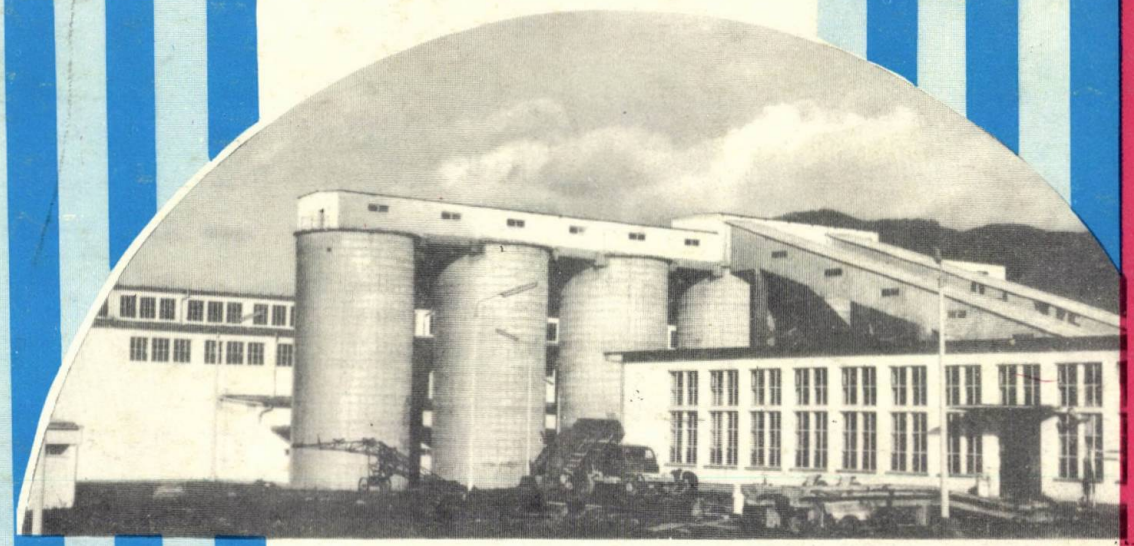

- Celule de flotare
- Agitatoare
- Îngroșătoare
- Pompă de tulbureală și antiacide de mînă
- Filtre de vid
- Clasare spirale și cu greblă
- Colivii de extracție
- Alimentatoare diferite
- Ciururi vibratoare
- Vagonete de funiculare
- Instalații de manevrat vagonete la rampa puțului

publicitate

2 lei

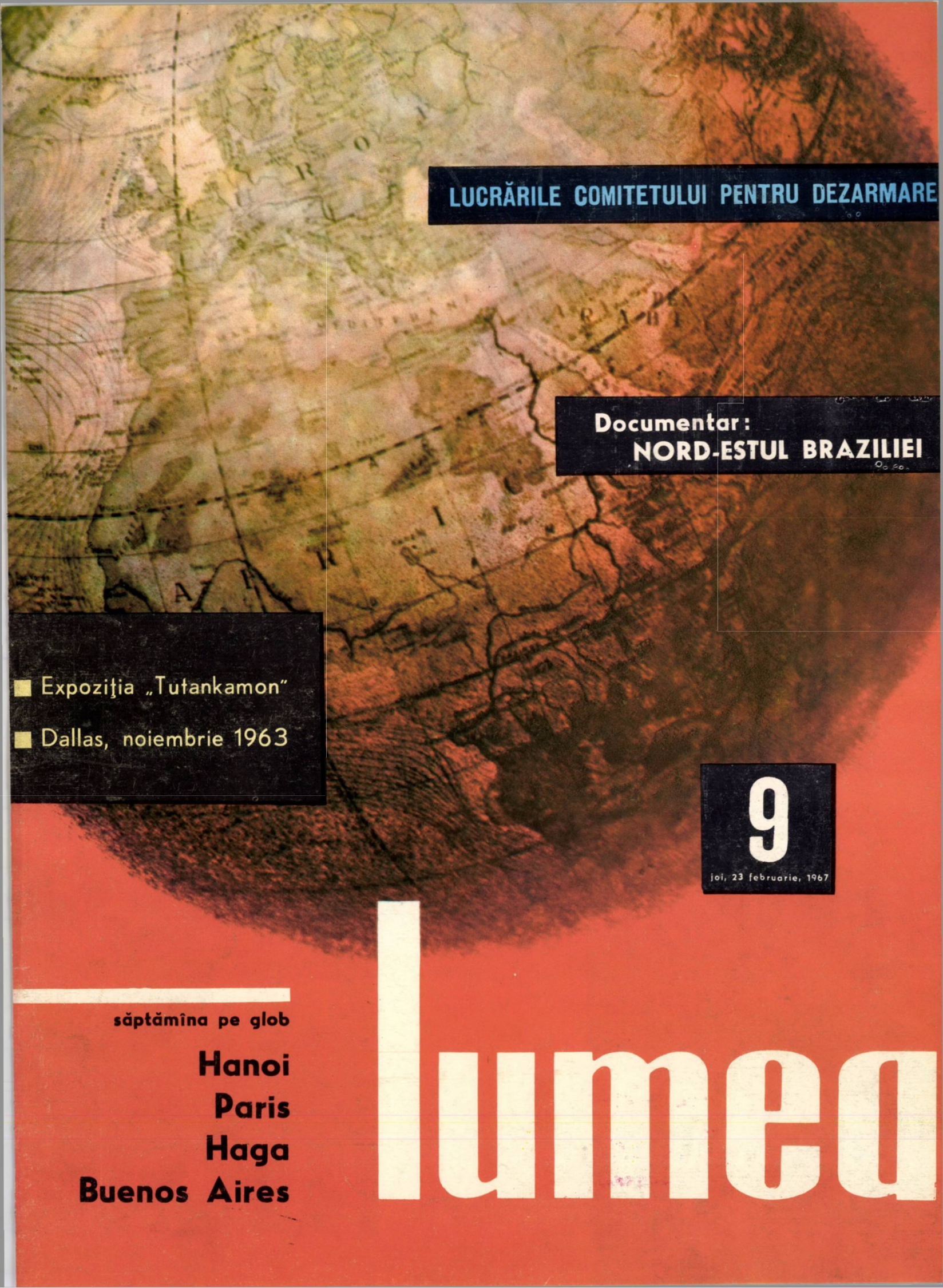

LUCRĂRILE COMITETULUI PENTRU DEZARMARE

Documentar:
NORD-ESTUL BRAZILIEI

- Expoziţia „Tutankamon"
- Dallas, noiembrie 1963

9
joi, 23 februarie, 1967

săptămîna pe glob

Hanoi
Paris
Haga
Buenos Aires

lumea

SOARTA AGRESORILOR. Rămășițele unui nou bombardier american doborît deasupra teritoriului R. D. Vietnam în provincia Thanh Hoa.

ÎMPĂRATUL ETIOPIEI LA NEW YORK. În cursul vizitei sale pe continentul american, Haile Selassie a avut o întrevedere cu secretarul general al O.N.U., U Thant.

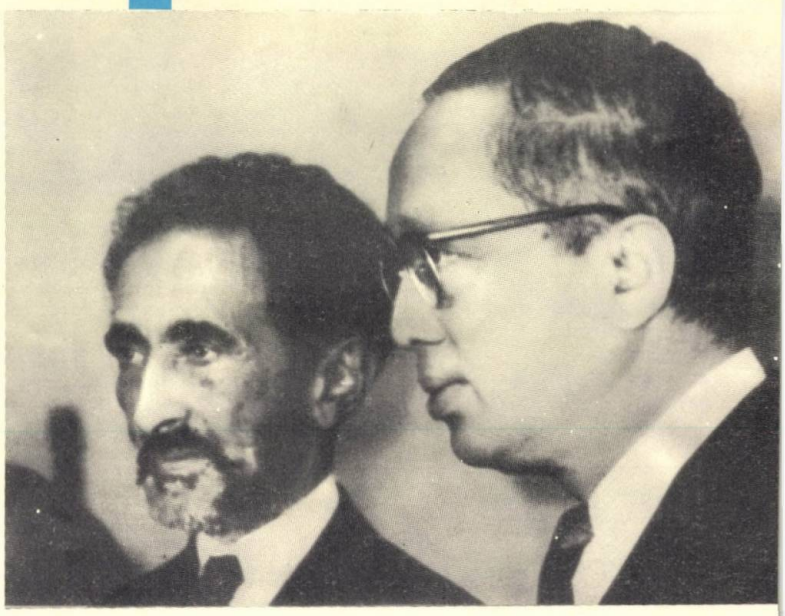

DIN ACTUALITATEA INTERNAȚIONALĂ

ÎN FAȚA PENTAGONULUI. Femeile americane, mamele, soțiile, surorile celor trimiși să moară la mii de kilometri de casă, au organizat la Washington o mare manifestație de protest, cerînd încetarea războiului din Vietnam.

SCENĂ COTIDIANĂ LA ADEN. Locuitorii sînt suspectați și supuși în permanență percheziților de către trupele britanice.

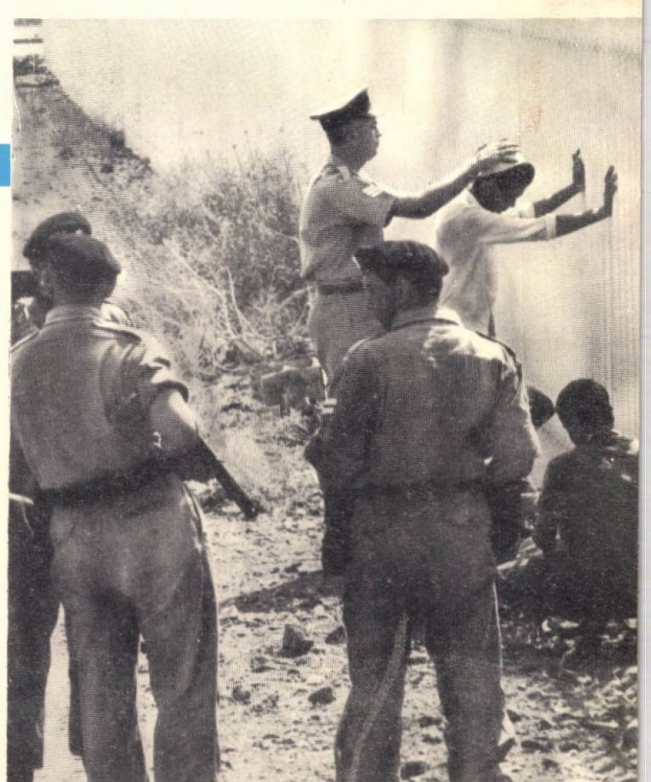

ANUL V
nr. 9 (174)

23
FEBRUARIE
1967

sumar

2 DIN CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU LA A VI-A CONFERINȚĂ A U.A.S.R.

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

4 COMUNICAT cu privire la vizita în Republica Socialistă România a ministrului afacerilor externe al Finlandei, Ahti Karjalainen
HANOI — După reluarea bombardamentelor. **Adrian Ionescu**
5 HAGA — Consultări postelectorale. **Mircea Ivănescu**
6 BONN — Două vizite. **Radu Pascal**
7 GENEVA — Lucrările Comitetului celor 18
8 DJAKARTA — Situația din Indonezia
ADEN — „Sărbătorile" federației. **Corneliu Vlad**

ARTICOLE

10 Reuniunea O.S.A. **Eugen Pop**
11 Grecia și Piața comună. **Anghel Angelopoulos**
12 **Jacques Rueff** despre unele probleme ale vieții economice internaționale. **Cristian Popișteanu**
14 Nord-estul brazilian. „Poligonul secetei". **Anton Buzoianu**
17 Antilele Mici. Noul profil al arhipelagului. **Crăciun Ionescu**
20 Tutankamon după 33 de veacuri. **Edmond Frédéric**
30 Scriitori diplomați : George Acropolitul. **Victor Torynopol**

REPORTAJ PE GLOB

16 Riga. **Nicolae Minei**

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

19 Kilowatul nuclear. **J.C.C. Stewart**

CONTRAPUNCT

22 Cine curăță terenul... **Teodor Mazilu**
Alegeți explicația care vă convine. **Art Buchwald**

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

23—26 Dallas, noiembrie 1963 (fragmente din versiunile cărții „Moartea unui președinte" de William Manchester, publicate de Paris Match, Look, Stern, Epoca, Sunday Times)
27—30 The Christian Science Monitor, Izvestia, International Affairs, U. S. News and World Report, Newsweek, Le Monde, The New York Times.

PROFIL

31 Carlos Lleras Restrepo, președintele Republicii Columbia

FIȘIER

31 Biroul internațional de educație (B.I.E.)

POȘTA REDACȚIEI

Din evenimentele săptămînii

consemnăm dezaprobarea stîrnită în întreaga lume de reluarea bombardamentelor americane împotriva R. D. Vietnam (pag. 4) ; cea de a treia conferință a Organizației Statelor Americane (pag. 10) ; rezultatele recentei vizite a premierului Harold Wilson la Bonn (pag 6) ; situația politică din Olanda după alegeri (pag. 5) ; tulburările din Aden (pag. 8)

Planul de reformă

a sistemului monetar occidental, propus de profesorul Jacques Rueff, face obiectul unor discuții aprinse în cercurile economice internaționale. Acest plan este expus pentru cititorii „Lumii" de către autorul său, care a abordat, într-o discuție cu un redactor al revistei noastre, și alte probleme economice de actualitate (pag. 12)

Cinci state noi

vor lua ființă, între 27 februarie și 5 martie, în arhipelagul Antilelor Mici. Cei 500 000 de locuitori ai insulelor nu se vor bucura însă de o independență deplină (pag. 17)

Nord-Estul Braziliei

a fost caracterizat de Josue de Castro drept o zonă explozivă. Situația din această regiune uriașă, supranumită și „imperiul celor 23 milioane de înfometați", constituie un handicap serios pentru economia țării (pag. 14)

Centralele atomo-electrice

capătă o răspîndire tot mai mare în diverse țări ale lumii, pe măsură ce scade prețul de cost al energiei electrice furnizate de ele. La pag. 19 — programul de dezvoltare a energeticii atomice în Anglia.

„Un faraon și epoca lui",

expoziția comorilor lui Tutankamon, organizată la Paris, despre care ne vorbește Christiane Desroches-Noblecourt, comisarul general al expoziției, evocă Egiptul de acum trei milenii (pag. 20)

Din cartea lui William Manchester,

„Moartea unui președinte", reproducem în acest număr capitolul în care sînt evocate orele petrecute la bordul avionului „Air Force One" de la aducerea cadavrului lui John F. Kennedy pînă la aterizarea la Washington (pag. 23—26)

În slujba cauzei destinderii și securității internaționale

Din cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la a VI-a Conferință U.A.S.R.

Dragi tovarăși,

În epoca actuală de mari prefaceri revoluționare există o strînsă interdependență între sarcinile naționale ale construcției socialiste și sarcina întăririi continue a solidarității internaționale cu popoarele frățești ale țărilor socialiste, cu oamenii muncii din întreaga lume, cu forțele antiimperialiste și iubitoare de pace de pretutindeni. Îndeplinirea acestor sarcini pune în fața fiecărui partid comunist, a fiecărui stat socialist răspunderi deosebite. Cu cît sînt mai mari rezultatele obținute de fiecare țară în construcția socialistă, cu atît mai mare este contribuția sa la cauza generală a socialismului, la lupta pentru victoria păcii și progresului în lume.

Este cunoscută activitatea intensă desfășurată de partidul și guvernul țării noastre pe arena vieții internaționale, pentru dezvoltarea cooperării cu alte state, în slujba cauzei destinderii și securității internaționale.

În centrul politicii externe a României stau prietenia, alianța frățească și colaborarea multilaterală cu toate țările socialiste. Întîlnirile și contactele pe care le-am avut în ultimul timp cu conducătorii de partid și de stat din țările socialiste, schimburile de delegații pe linie de partid și de stat, dezvoltarea relațiilor politice, economice, tehnice, științifice, culturale și din alte domenii între România și celelalte țări socialiste reprezintă o contribuție prețioasă la întărirea prieteniei și solidarității frățești a țărilor sistemului socialist mondial, la cauza unității țărilor socialiste.

Pornind de la răspunderea față de poporul român, precum și de la răspunderea internaționalistă față de mișcarea comunistă și muncitorească, față de forțele antiimperialiste, partidul nostru militează cu hotărîre pentru a împiedica adîncirea sciziunii în cadrul mișcării comuniste mondiale, își aduce contribuția activă la cauza unității țărilor socialiste, a mișcării comuniste și muncitorești internaționale, a forțelor antiimperialiste, ale progresului și păcii de pretutindeni.

Călăuzită de deziderateie actuale ale vieții internaționale contemporane, țara noastră își lărgește și intensifică totodată relațiile de colaborare cu toate statele lumii, indiferent de orînduirea socială. În acest spirit, România a întreprins în ultima vreme numeroase acțiuni politice și diplomatice internaționale. Au avut loc schimburi de vizite și tratative între reprezentanții țării noastre și ai unui șir de țări din Europa, Africa, Asia, America Latină. Cu acest prilej s-au purtat discuții utile, în spirit de stimă, respect și înțelegere reciprocă, în legătură cu problemele privind dezvoltarea relațiilor între România și țările respective, precum și în legătură cu o serie de probleme fundamentale ale dezvoltării sociale și politice ale lumii contemporane, ale vieții internaționale. Aceasta, fără îndoială, nu poate sluji decît cauzei păcii și securității internaționale, dezvoltării relațiilor între state, întăririi încrederii între popoare.

Partidul și guvernul țării noastre acordă o însemnătate de prim ordin creării unui climat de pace, colaborare și bună vecinătate între toate statele din regiunea Balcanilor și Mării Adriatice, indiferent de orînduirea lor socială. Sînt cunoscute inițiativele întreprinse de România de-a lungul anilor în această direcție, eforturile perseverente depuse pentru intensificarea relațiilor de colaborare multilaterală cu țările balcanice, corespunzător intereselor vitale ale popoarelor din această regiune, dornice să trăiască în pace și bună înțelegere, să dezvolte colaborarea lor tradițională, contribuind prin aceasta la destinderea politică de pe continentul nostru.

România întreține în prezent relații diplomatice cu un număr important de state de pe toate continentele și, în același timp, acționează cu perseverență în spiritul extinderii legăturilor sale politice, economice și diplomatice, al normalizării raporturilor cu alte țări, în interesul reciproc, precum și al cauzei generale a păcii.

Partidul și guvernul țării noastre au subliniat în repetate rînduri că temelia trainică pe care se pot clădi relații noi de colaborare între state, factorul principal ce poate asigura însănătoșirea atmosferei internaționale, lichidarea încordării și neîncrederii dintre state, îl constituie respectarea strictă a dreptului sacru pe care îl are fiecare popor de a-și hotărî singur soarta, de a-și alege drumul dezvoltării și forma de organizare socială fără amestec din afară, corespunzător voinței și aspirațiilor sale.

Pornind de la aceste considerente, țara noastră militează neabătut pentru promovarea în relațiile cu alte țări și în întreaga viață internațională a principiilor intangibile ale suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi și neamestecului în treburile interne ale altor țări, avantajului reciproc. Aplicarea acestor principii reprezintă în epoca noastră condiția fundamentală a raporturilor normale între țări, a evitării conflictelor interstatale, a zădărniciri planurilor agresive ale cercurilor imperialiste. Desfășurarea evenimentelor demonstrează pas cu pas justețea politicii bazate pe aceste principii, ce capătă o tot mai largă recunoaștere internațională și se impun cu vigoare în relațiile dintre state, devin un „motto" al vieții politice internaționale contemporane.

Un eveniment însemnat în viața politică europeană și internațională l-a constituit Consfătuirea țărilor socialiste participante la Tratatul de la Varșovia care a avut loc în iulie anul trecut la București. Desfășurarea ulterioară a vieții internaționale a demonstrat justețea și viabilitatea principiilor înscrise în Declarația de la București, faptul că ideile și propunerile formulate de țările socialiste își fac tot mai mult loc în conștiința popoarelor dornice să-și clădească relațiile de colaborare pe baze noi, să înlăture pericolul izbucnirii pe acest continent a unui nou război distrugător, să întărească pacea și securitatea. Ele găsesc un ecou profund în opinia publică, în rîndul factorilor de răspundere ai vieții politice și cercurilor guvernamentale din Occident.

Desigur, cercurile imperialiste reacționare, în primul rînd imperialismul american, inclusiv forțele neonaziste și revanșarde din Republica Federală a Germaniei, în dorința de a-și menține pozițiile, se opun procesului de destindere și acționează pentru a menține reziduurile războiului rece, ale neîncrederii între statele europene, pentru conservarea și întărirea blocurilor agresive și continuarea cursei înarmărilor.

Analiza situației politice din Europa, a condițiilor noi și a raportului de forțe actual, vădește accentuarea izolării cercurilor reacționare, întărirea pozițiilor forțelor care se pronunță pentru o politică realistă de securitate europeană, pentru excluderea posibilității izbucnirii unui nou război.

Una din caracteristicile esențiale ale dezvoltării contemporane o constituie faptul că un număr din ce în ce mai mare de țări, conștiente de răspunderea ce revine fiecăreia pentru destinele păcii, își aduc contribuția tot mai activă la găsirea soluțiilor pentru reglementarea problemelor litigioase în spiritul înțelegerii și securității internaționale.

Declarația de la București oferă un program constructiv în această direcție, subliniază necesitatea înlăturării, rînd pe rînd, a surselor de încordare care acționează pe continent. În această ordine de idei, salutare pentru pacea și securitatea

europeană ar fi lichidarea bazelor militare străine de pe teritoriul altor state, retragerea trupelor americane din Europa, retragerea tuturor trupelor de pe teritoriul altor state în granițele naționale, împiedicarea accesului Republicii Federale a Germaniei la arma nucleară. O importanță deosebită are continuarea eforturilor pentru realizarea unor progrese concrete în vederea dezarmării și în special a unor măsuri eficace pentru dezarmarea nucleară. Este tot mai larg îmbrățișată ideea, susținută de țările socialiste, că efecte deosebit de favorabile asupra relațiilor internaționale din Europa și din întreaga lume ar avea desființarea pactului agresiv N.A.T.O. și concomitent a Tratatului de la Varșovia. Așa cum s-a subliniat în Declarația de la București, o condiție importantă pentru întărirea păcii și securității în Europa o constituie inviolabilitatea granițelor stabilite după cel de-al doilea război mondial.

Realitatea arată că orice nouă acțiune care înlătură piedicile și barierele artificiale în calea colaborării între țările europene contribuie la slăbirea pozițiilor forțelor reacționare, dă noi energii și speranțe forțelor progresiste, mobilizează cercuri tot mai largi ale opiniei publice la activitatea practică în favoarea securității europene, a păcii.

România pornește de la principiul că o premisă a însănătoșirii atmosferei în Europa o constituie recunoașterea realităților create pe acest continent ca urmare a celui de-al doilea război mondial și, în primul rînd, a existenței celor două state germane — Republica Democrată Germană și Republica Federală a Germaniei.

Doctrina Hallstein, pretenția autorilor ei de a vorbi în numele întregului popor german, ridică bariere artificiale în calea cooperării statelor europene și neeuropene cu ambele state germane. Această politică s-a discreditat cu timpul tot mai mult în fața opiniei publice internaționale, demonstrîndu-și caracterul anacronic, profund nerealist, în contradicție cu cerințele și necesitățile vieții internaționale actuale.

Țara noastră, ca și alte țări, consideră că stabilirea și dezvoltarea relațiilor multilaterale cu cele două state germane — Republica Democrată Germană și Republica Federală a Germaniei — este o cerință stringentă a vieții internaționale, o condiție esențială a însănătoșirii climatului politic de pe continentul nostru. În felul acesta se creează condiții ca ambele state germane să participe cu întregul lor potențial la dezvoltarea colaborării intereuropene, la asigurarea păcii, a progresului și civilizației pe continentul nostru.

România întreține relații de strînsă colaborare frățească cu Republica Democrată Germană — primul stat socialist german — față de care oamenii muncii din țara noastră au manifestat totdeauna, încă din prima zi a creării sale, o atitudine de solidaritate internaționalistă.

După cum se știe, recent între România și Republica Federală a Germaniei s-au stabilit relații diplomatice, creîndu-se condiții pentru intensificarea colaborării multilaterale între cele două țări. Acest act, apreciat în mod pozitiv și de opinia publică internațională, reprezintă o contribuție la cauza dezvoltării cooperării interstatale europene, la eforturile ce se depun pentru netezirea drumului spre consolidarea păcii și securității pe continentul european. O asemenea politică vine în sprijinul tuturor forțelor progresiste din Europa, inclusiv al tendințelor mai realiste din Republica Federală a Germaniei care se pronunță pentru o politică rațională. Este semnificativ să relevăm faptul că cercuri politice de răspundere din tot mai multe state europene și de pe alte continente își exprimă în mod public opinia că discriminările diplomatice față de Republica Democrată Germană nu-și mai au astăzi sensul, promovînd ideea normalizării relațiilor cu această țară.

Pe calea destinderii în Europa, a întăririi securității, vor trebui, desigur, depășite încă numeroase greutăți și impedimente. După părerea partidului și guvernului țării noastre, este de aceea necesar să se depună în continuare eforturi consecvente pentru eliminarea, pas cu pas, a surselor de încordare, să se fructifice cu grijă și răbdare toate posibilitățile de apropiere între popoare, de dezvoltare a colaborării și întărire a păcii pe acest continent.

Republica Socialistă România acordă o deosebită atenție dezvoltării relațiilor sale prietenești cu țările recent eliberate, sprijină lupta acestora împotriva politicii neocolonialiste a vechilor stăpînitori, a presiunilor de orice fel exercitate de forțele imperialiste, reacționare, eforturile acestor popoare pentru dezvoltarea de sine stătătoare, pentru înfăptuirea aspirațiilor naționale de progres social, economic, științific și cultural.

Poporul român este solidar cu popoarele care luptă pentru eliberarea de sub jugul colonial, pentru independență națională, pentru dreptul de a-și lua soarta în propriile mîini.

Una din problemele care continuă să provoace o adîncă îngrijorare în rîndul popoarelor este intensificarea războiului agresiv al S.U.A. împotriva poporului vietnamez. Recenta suspendare pe termen scurt a bombardării Republicii Democrate Vietnam a reprezentat de fapt un ultimatum din partea Statelor Unite ale Americii la adresa Republicii Democrate Vietnam, o încercare de inducere în eroare a opiniei publice mondiale. Reluarea bombardamentelor provoacă o adîncă dezaprobare și condamnare în opinia publică din țara noastră, ca și în cercurile cele mai largi ale opiniei publice internaționale, infirmă încă o dată declarațiile despre așa-zisa dorință de pace a guvernului S.U.A.

Una din cerințele legitime exprimate cu tot mai multă forță în opinia publică mondială în vederea creării condițiilor pentru reglementarea problemei vietnameze o constituie încetarea imediată, definitivă și necondiționată a bombardamentelor efectuate de forțele armate americane asupra Republicii Democrate Vietnam. Este absolut necesar să fie retrase neîntîrziat toate trupele americane și celelalte trupe străine din Vietnamul de sud, iar poporul vietnamez să fie lăsat să-și rezolve singur, fără amestec din afară, problemele vieții sale interne, problemele unității și construcției vieții sale noi. Poporul român își manifestă solidaritatea deplină cu lupta dreaptă a poporului vietnamez și își exprimă convingerea că nobila sa cauză va triumfa.

Viața internațională impune astăzi răspunderi deosebit de mari tuturor statelor și popoarelor, tuturor guvernelor, întregii opinii publice.

Animată de sentimentul înaltei răspunderi internaționale ce-i revine ca stat socialist, România va continua să militeze și de aici înainte cu energie și perseverență pentru a contribui la înlăturarea focarelor de încordare și suspiciune între state, pentru dezvoltarea colaborării normale între țări și a încrederii între popoare, pentru întărirea păcii și securității în Europa și în întreaga lume.

Din agenda internațională

23 februarie — 1 martie

24 februarie

La Cairo începe al 9-lea Congres al juriștilor arabi, la care și-au anunțat participarea aproximativ 1 000 de participanți din Algeria, Irak, Kuweit, Libia, Maroc, R.A.U. și Siria.

25 februarie

La Praga se deschide plenara Prezidiului Consiliului Mondial al Păcii, care va examina problemele privind agresiunea S.U.A. în Vietnam, securitatea europeană, sarcinile și activitatea Consiliului Mondial al Păcii în perioada următoare.

Sărbătoarea națională a Kuweitului.

26 februarie

Premierul britanic Harold Wilson, însoțit de ministrul său de externe, George Brown, sosește la Haga — penultima etapă a turneului întreprins în capitalele țărilor membre ale Pieței comune, în scopul sondării intențiilor „celor șase" privind proiectul Angliei de a adera la C.E.E.

27 februarie

La invitația Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. și a guvernului sovietic, împăratul Etiopiei, Haile Selassie, întreprinde o vizită în U.R.S.S. Este pentru a treia oară cînd șeful statului etiopian vizitează Uniunea Sovietică.

Consiliul ministerial al Organizației Unității Africane, care se reunește la Addis Abeba, va dezbate — după cum a declarat Diallo Telli, secretarul general al organizației — „o serie de probleme majore ale continentului, printre care situația din Rhodesia și din Africa de sud-vest".

28 februarie

Membrii Parlamentului Republicii Sud-Africane se întrunesc la Pretoria pentru a desemna pe noul președinte al statului sud-african pentru o perioadă de șase ani. Potrivit agențiilor de presă occidentale, alegerile reprezintă o simplă formalitate întrucît dr. Eben Donges, actualul ministru de finanțe, este considerat deja ca virtual ales (el candidează din partea partidului nationalist, majoritar în parlament).

Proclamarea independenței Republicii Dominicane (1865) — sărbătoare națională.

COMUNICAT

cu privire la vizita în Republica Socialistă România a ministrului afacerilor externe al Finlandei, Ahti Karjalainen

La invitația guvernului Republicii Socialiste România, ministrul afacerilor externe al Republicii Finlanda, Ahti Karjalainen, împreună cu soția, a făcut o vizită oficială în România, între 15 și 20 februarie 1967.

Ministrul afacerilor externe Ahti Karjalainen, soția sa, persoanele care l-au însoțit au vizitat monumente istorice și noi cartiere de locuințe din orașele București și Brașov și au luat cunoștință de progresele economice și sociale realizate în România. Au fost vizitate, de asemenea, schele petroliere din regiunea Ploiești.

Ministrul Ahti Karjalainen a fost primit de secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Nicolae Ceaușescu, de președintele Consiliului de Stat, Chivu Stoica, și de președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer.

Ministrul afacerilor externe al Finlandei, Ahti Karjalainen, a avut convorbiri cu ministrul afacerilor externe al României, Corneliu Mănescu, într-o atmosferă de prietenie și sinceritate, cu privire la unele probleme de politică internațională care interesează cele două țări și cu privire la bunele relații statornicite între România și Finlanda.

Cei doi miniștri au apreciat că dezvoltarea între state a unor relații bazate pe egalitate și respect mutual joacă un rol important pentru întărirea păcii și securității în lume.

Cele două părți s-au pronunțat pentru întărirea eficacității Organizației Națiunilor Unite ca instrument de cooperare internațională pe baza principiilor înscrise în Cartă. Evidențiind însemnătatea obiectivului dezarmării generale și a măsurilor menite să ducă la realizarea sa, cele două părți și-au reafirmat sprijinul pentru crearea în Europa și în alte regiuni ale lumii a unor zone denuclearizate.

În cursul convorbirilor pe care le-au avut, cei doi miniștri ai afacerilor externe au constatat că în Europa se manifestă, într-un mod îmbucurător, o viguroasă aspirație de reducere a încordării, de consolidare a păcii și de colaborare mai strînsă și mai activă între țări, cu toate deosebirile existente între sistemele lor economice și sociale. Există toate rațiunile ca această evoluție să continue. În acest spirit, cele două părți și-au exprimat hotărîrea de a continua eforturile, împreună cu toate celelalte state interesate, în vederea traducerii în viață a prevederilor rezoluției O.N.U. cu privire la acțiuni pe plan regional în vederea îmbunătățirii relațiilor de bună vecinătate între state europene aparținînd unor sisteme sociale și politice diferite.

Ministrul Ahti Karjalainen a avut, de asemenea, convorbiri cu ministrul comerțului exterior, Gheorghe Cioară. Cu prilejul vizitei s-a semnat Aranjamentul comercial româno-finlandez pentru perioada 1967—1970. Acest aranjament prevede sporirea schimburilor comerciale dintre cele două țări și diversificarea produselor care vor face obiectul importurilor și exporturilor.

Ambele părți au convenit asupra oportunității unor măsuri practice pentru intensificarea și adîncirea continuă a raporturilor de cooperare comerciale și economice româno-finlandeze.

Cei doi miniștri ai afacerilor externe au constatat că, în ultimul timp, schimburile culturale dintre țările lor se dezvoltă favorabil. Ei și-au exprimat dorința de a intensifica și a lărgi continuu această cooperare.

Ministrul Ahti Karjalainen a adresat, în numele guvernului finlandez, președintelui Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, și ministrului afacerilor externe, Corneliu Mănescu, invitația de a face o vizită oficială în Finlanda. Invitația a fost acceptată cu plăcere. Data acestei vizite va fi fixată ulterior pe cale diplomatică.

În timpul convorbirilor româno-finlandeze

HANOI

După reluarea bombardamentelor

În legătură cu reluarea bombardamentelor americane, la Hanoi a fost dată publicității Declarația Ministerului Afacerilor Externe al R. D. Vietnam. În Declarație se subliniază că ordinul de suspendare a ostilităților militare pe timp de o săptămînă, dat de F.N.E. din Vietnamul de sud cu prilejul Anului nou, precum și declarația din 28 ianuarie a ministrului de externe nord-vietnamez făcută ziaristului W. Burchett, au fost sprijinite de guvernele și popoarele iubitoare de pace din întreaga lume. Declarația relevă faptul că „în fața presiunilor exercitate de opinia publică mondială, S.U.A. au acceptat, aparent, un armistițiu de patru zile, dar în realitate au căutat să folosească orice mijloc pentru a-l sabota".

De fapt, recenta suspendare pe termen scurt a bombardării Republicii Democrate Vietnam a reprezentat un ultimatum din partea S.U.A. la adresa R. D. Vietnam, o încercare de inducere în eroare a opiniei publice mondiale. Reluarea bombardamentelor, care a provocat o adîncă dezaprobare în întreaga lume, infirmă încă o dată declarațiile despre așa-zisa „dorință de pace" a guvernului S.U.A.

În ultimele zile, conducători ai R. D. Vietnam au reafirmat hotărîrea neclintită a poporului vietnamez de a lupta pînă la capăt împotriva agresiunii S.U.A., de a face să triumfe nobila cauză a libertății și independenței Vietnamului. Ziarul „Magyar Nemzet" a publicat o relatare a interviului acordat ziarului de către președintele Ho Și Min. „Ne așteaptă încă multe greutăți, va trebui să facem multe sacrificii, dar sîntem convinși de victoria noastră", a subliniat președintele R. D. Vietnam. „Sîntem ajutați de țările socialiste frățești, a spus el în continuare, și alături de noi sînt toate popoarele și numeroase guverne". De asemenea, premierul Fam Van Dong, într-un interviu acordat televiziunii franceze, a subliniat că „americanii urmăresc să continue escaladarea, dar în fața acesteia poporul vietnamez va învinge toate obstacolele pentru a-i înfrînge". „Atitudinea noastră de principiu este cunoscută — a declarat el. Cuvîntul îl au acum americanii".

În aceste zile, politica Administrației americane a devenit țința unor critici aspre din partea celor mai largi și diverse cercuri din numeroase țări. Ultimele telegrame de presă conturează noi dimensiuni ale valului larg de protest și dezaprobare, informează despre luări de atitudine realiste, pline de grijă pentru soarta păcii.

Subliniind „îngrijorarea deosebită a guvernului său în legătură cu continuarea războiului din Vietnam", primul ministru al Danemarcei, Otto Krag, s-a pronunțat în favoarea încetării raidurilor aeriene asupra R. D. Vietnam și a adoptării unor măsuri concrete menite să ducă la reglementarea problemei vietnameze.

Reluarea bombardamentelor „în ciuda apelului secretarului general al

O.N.U., al ministrului italian al afacerilor externe și al Papei" — a declarat un grup de deputați italieni într-o interpelare scrisă — impune luarea unor „inițiative diplomatice imediate și oportune pentru a se comunica Statelor Unite regretul și via preocupare a guvernului italian și a întregii țări, suscitate prin acest act care respinge posibilitatea de a începe negocieri pentru soluționarea pașnică a conflictului".

Reunit la Windsor, Comitetul executiv al Consiliului Mondial al Bisericilor, care reprezintă 223 de comunități religioase din 90 de țări, a adoptat o rezoluție prin care cere guvernului american „să pună capăt raidurilor de bombardament împotriva Vietnamului de nord".

Noile acțiuni ale S.U.A. împotriva R.D. Vietnam au fost dezaprobate și în presa americană. „Reluarea bombardamentelor asupra Vietnamului de nord — scria „New York Times" — reprezintă o mare dezamăgire pentru milioanele de oameni dintr-o serie de țări. Pauza stîrnise nenumărate speranțe. Acest lucru se referea și la Vatican, Națiunile Unite, cancelariatele diverselor țări și acei americani care credeau că pe orizontul întunecat al Vietnamului a fulgerat o rază de speranță. Președintele Johnson a declarat din nou că «ușa spre pace rămîne deschisă», dar el, de fapt, a închis poarta atunci cînd a ordonat reluarea bombardamentelor".

Luînd cuvîntul la televiziunea britanică, Harrison Salisbury, care a vizitat R. D. Vietnam, a arătat că așa cum a fost „concepută" de către S.U.A., „pauza" în bombardamente nu putea duce în nici un caz spre tratative.

Știrile din Hanoi și Saigon atestă că escaladarea a fost reluată cu o intensitate sporită. Agenția France Presse menționează că încă din prima zi a reluării bombardamentelor au fost înregistrate zeci de zboruri de bombardament. Zilnic continuă să aibă loc deasupra R. D. Vietnam „raiduri masive" ale aviației americane.

Acțiunile S.U.A. contravin speranțelor opiniei publice mondiale, îngrijorează profund întreaga omenire iubitoare de pace. România sprijină cu consecvență poporul Vietnamului în lupta sa eroică împotriva agresiunii.

În cuvîntarea rostită la Conferința U.A.S.R., tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., a subliniat: „Una din cerințele legitime exprimate cu tot mai multă forță în opinia publică mondială în vederea creării condițiilor pentru reglementarea problemei vietnameze o constituie încetarea imediată, definitivă și necondiționată a bombardamentelor efectuate de forțele armate americane asupra Republicii Democrate Vietnam. Este absolut necesar să fie retrase neîntîrziat toate trupele americane și celelalte trupe străine din Vietnamul de sud, iar poporul vietnamez să fie lăsat să-și rezolve singur, fără amestec din afară, problemele vieții sale interne, problemele unității și construcției vieții sale noi. Poporul român își manifestă solidaritatea deplină cu lupta dreaptă a poporului vietnamez și își exprimă convingerea că nobila sa cauză va triumfa".

Adrian IONESCU

R. D. Vietnam. O baterie care s-a distins în apărarea spațiului aerian al Hanoiului

HAGA

Consultări postelectorale

Alegerile generale care au avut loc săptămîna trecută în Olanda au confirmat — poate nu într-o măsură atît de dramatică pe cît se așteptaseră unii comentatori — scăderea influenței partidelor care au deținut prin tradiție controlul guvernelor timp de peste o generație: partidul catolic, care a pierdut opt mandate, și partidul Muncii (socialist) cu o pierdere de șase locuri. Într-adevăr, încă din luna martie a anului trecut alegerile provinciale pentru reînnoirea a 11 consilii provinciale aduseseră pierderi importante pentru partidele coaliției guvernamentale de atunci (guvernul era constituit de partidul catolic, partidul Muncii și partidul anti-revoluționar, grupare confesională a protestanților calviniști). În iunie, consultările pentru constituirea consiliilor municipale exprimau în continuare aceleași tendințe.

Faptul că rezultatele acestor consultări locale arătau, paralel cu scăderea mandatelor atribuite partidelor de guvernămînt, cîștiguri importante pentru formațiile de opoziție, în special partidul fermierilor (social-țărănesc), a fost interpretat încă de pe atunci ca o expresie de nemulțumire a corpului electoral față de unele aspecte ale politicii guvernului. Insuccesele partidului catolic și ale aliatului său principal, partidul Muncii, au fost de pe atunci calificate drept „o expresie a unor atitudini neutraliste și antimilitariste" în Olanda (cum scrie un corespondent al ziarului american „Christian Science Monitor"). Mai tîrziu, după alegerile pentru consiliile municipale, situația partidului catolic și a partenerilor săi de coaliție era asemuită cu „scrisul pe perete" (ziarul vest-german „Die Welt").

Adevărul este că, într-o anumită măsură, comentatorii străini exagerează — dacă nu eșecul formațiilor din coaliția guvernamentală, în orice caz succesul partidului fermierilor. Ziarul vest-german citat mai sus credea că poate să afirme că, dacă tendințele inaugurate

→

REFLECTOR

SUB TITLURI MODESTE

Săptămîna trecută a avut loc o ceremonie căreia presa belgiană i-a acordat spații și titluri destul de modeste : inaugurarea, la Casteau, a primelor construcții destinate trupelor și ofițerilor comandamentului pentru Europa al trupelor atlantice (SHAPE). Faptul că această primă tranșă a lucrărilor a fost realizată cu oarecare anticipație față de termenul prevăzut a fost subliniat de vicepreședintele societății constructoare ; la același nivel protocolar, adjunctul generalului Lemnitzer a declarat că SHAPE apreciază în mod deosebit „performanța realizată la Casteau", din elemente prefabricate.

Generalul Lemnitzer personal se va mulțumi cu o locuință mai veche : tot săptămîna trecută, soția sa vizita castelul Gendebien (denumirea, cu arhaice sonorități, înseamnă aproximativ „oameni de bine"), pentru a da indicații în vederea amenajării adecvate a viitoarei lor reședințe. Știrea, de cîteva rînduri, a avut parte de o punere în pagină și mai discretă decît cea precedentă.

În schimb, faptul că reuniunea din 15 februarie a Consiliului permanent al alianței atlantice a făcut în unanimitate o primire favorabilă „planului Harmel" pentru „reorganizarea" acestei alianțe — plus împrejurarea că nouă din cele cincisprezece țări participante asociaseră delegatului lor permanent cîte un membru al guvernului respectiv, în general un subsecretar de stat pentru afacerile externe — se bucură în aceleași ziare de prezentări foarte vizibile. Indiferent de soarta pe care o va avea planul în sine, însăși apariția lui și interesul declarat de țările membre sînt simptomatice pentru dorința majorității acestora de a se despovăra, într-o formă sau alta, de moștenirile „războiului rece".

COPIII POT SĂ MAI AȘTEPTE

„Din fiecare zece copii negri de vîrstă școlară din S.U.A., nouă învață în școli destinate în exclusivitate sau în cea mai mare parte negrilor. Atît în școlile din sud cît și în cele din nord, segregația, în loc să regreseze, în ultimii 13 ani a progresat". Acestea sînt concluziile raportului întocmit la cererea președintelui Johnson de Comitetul american pentru drepturile civile. Comitetul a recomandat măsuri legislative mai drastice pentru a se pune capăt discriminării. Printre ele : un nou program de ajutor federal destinat școlilor. Un purtător de cuvînt al Casei Albe a declarat : recomandările comisiei nu vor fi luate în considerare la alcătuirea proiectelor legislative pentru anul 1967.

Copiii negri pot să mai aștepte...

NORVEGIA ȘI PIAȚA COMUNĂ

Ministrul norvegian al comerțului și navigației, Willoch, care se află într-o vizită în Republica Federală a Germaniei, a făcut o declarație în care a subliniat că țara sa este favorabilă aderării la C.E.E. dar cu condiția ca și Marea Britanie să fie acceptată ca membră a acestui organism. Ministrul norvegian a spus că, asemenea Marii Britanii în această ipoteză, Norvegia ar accepta, „după o inevitabilă perioadă de adaptare", dispozițiile tratatului Comunității întrucît „scindarea prelungită" a Europei occidentale ca urmare a existenței Pieței comune și a Zonei liberului schimb provoacă dezavantaje de ordin economic pentru țările respective.

În cursul vizitei sale, ministrul norvegian a fost primit de ministrul de externe Willy Brandt și a purtat tratative cu înalți funcționari vest-germani asupra unor probleme economice.

primăvara prin alegeri provinciale aveau să se concretizeze și la următoarele alegeri legislative, partidul țărănesc „ar fi putut conta pe 10 la sută din voturi și pe aproximativ 18 deputați în parlament, față de trei“ (cîți avea în acel moment). Este vorba de un partid cu o orientare conservatoare și succesele sale inițiale erau mai degrabă expresia nemulțumirii față de guvern decît a încrederii în politica propusă de conducerea agrarienilor înșiși. Ceea ce s-a confirmat, de altfel, la actualele alegeri legislative, cînd partidul fermierilor nu a întrunit decît 4,8 la sută din voturi (e drept, mai mult decît dublul procentajului de la trecutele alegeri — obținute însă mai ales în orașe, și nu la sate cum ar fi fost de așteptat —) și șapte mandate.

Principalul beneficiar al consultărilor de la 15 februarie a fost noua formație politică constituită acum opt luni sub numele de „democrații — 66“ care a obținut șapte mandate și 4,5 la sută din voturile exprimate. El s-a prezentat cu un program cerînd desființarea reprezentării proporționale, simplificarea procedurilor politice. De altfel, șeful acestui partid, un ziarist de 35 de ani, Hans von Mierlo, a făcut o declarație în care, subliniind „intrarea dramatică în viața parlamentară“ a formației pe care o conduce, a subliniat că succesul său pune în lumină „eșecul marilor partide care au condus pînă acum“.

Trebuie subliniat, de asemenea, succesul obținut de partidul comunist, care a cîștigat un mandat și și-a îmbunătățit de asemenea, față de trecutele consultări, procentajul de voturi obținut.

Urmează acum demersurile în vederea constituirii unui nou guvern, demersuri care, pînă la începutul acestei săptămîni, nu avansaseră. S-a anunțat doar că fostul premier Zijlstra — care-și prezentase demisia în urma alegerilor — a fost solicitat să fie consilier al reginei Olandei în vederea constituirii unui nou cabinet. Teoretic, o eventuală coaliție între partidul catolic și cel al Muncii ar putea controla 79 de mandate — asigurîndu-și deci majoritatea parlamentară — însă reconstituirea unui asemenea guvern nu este considerată probabilă la Haga. De altfel nici de către agențiile de presă străine, deoarece tocmai respingerea votului de încredere față de o asemenea coaliție a provocat criza guvernamentală din toamna trecută — ceea ce, în ultimă instanță, a determinat alegerile anticipate de acum.

Mircea IVĂNESCU

Haga. Primul ministru olandez, Jelle Zijlstra, depunîndu-și votul.

BONN

Două vizite

Călătoria ministrului de externe vest-german Willy Brandt la Washington, apoi vizita premierului britanic Harold Wilson la Bonn au marcat — s-ar putea spune — nuanțe noi ale diplomației vest-germane în relațiile sale cu Statele Unite și Anglia. Și într-un caz și în celălalt este interesant de observat că problemele europene au avut o mai mare pondere decît pe vremea fostului cabinet Erhard. În același timp, comentatorii au remarcat o anume degajare a Bonnului din contextul relațiilor strînse cu Washingtonul și Londra. Un motiv concret i-a oferit discuția privind acordul de compensare în devize a cheltuielilor trupelor americane și engleze staționate în R.F.G. Această problemă — firește, europeană — a stat în centrul convorbirilor de la Washington, a influențat în mare măsură întîlnirea anglo-vest-germană de pe Rin și va fi reluată la 27 februarie, în cadru tripartit, la Londra.

Plățile către S.U.A., în valoare de 3,6 miliarde mărci, vor fi vărsate trezoreriei americane pînă la 30 iunie, data expirării acordului. Se pare însă că pe viitor guvernul federal are intenția de a reduce aceste contribuții și de a instaura o „pauză“ în achiziționările de armament din S.U.A. Față de Marea Britanie, poziția vest-germană s-a dovedit și mai fermă, iar dacă ne referim la o recentă declarație a lui Strauss, ministrul finanțelor, anunțînd că Republica federală nu va mai plăti după 30 iunie compensațiile către Statele Unite, reiese că Bonnul ar putea să adopte, în această problemă, o atitudine asemănătoare atît față de americani cît și față de englezi ; ceea ce — susțin unii comentatori — ar putea afecta într-o oarecare măsură relațiile Bonnului cu Londra și cu Washingtonul.

O compensare mai redusă — se vorbește la Washington și Bonn — ar putea avea ca urmare, în timp, o reducere proporțională a trupelor americane. Deocamdată, însă, o asemenea perspectivă pare destul de îndepărtată. În general, au remarcat unii comentatori, „americanii nu pot să îndemne R.F.G. spre destindere (așa cum se susține la Washington), menținînd-o din punct de vedere militar la fel de strîns legată de Statele Unite“ („Die Welt“). De altfel, Willy Brandt însuși a apreciat că „acordurile între Est și Vest, succesele înregistrate în eforturile de diminuare a încordării pot face posibilă reducerea efectivelor trupelor“.

Că în relațiile Bonnului cu Washingtonul se poate vorbi de ceva nou o dovedește și faptul că, la două luni de la instalarea noului guvern, prima călătorie transatlantică a fost făcută doar de ministrul afacerilor externe. Evenimentul a fost de la bun început interpretat ca o nerespectare a vechilor cutume ale diplomației vest-germane față de Washington, care cereau și cancelarului această inițiativă. De aici s-a dedus o schimbare întrucîtva a raporturilor Bonn-Washington ; unii comentatori au vorbit chiar despre un „vînt al schimbărilor“ în relațiile americano-vest-germane, citîndu-l pe Willy Brandt care, în primul său discurs la Washington, aplica această expresie unui context mai larg de probleme. În comparație cu vizita lipsită de succes a lui Erhard, acum cinci luni, comentatorul Heinz Barth de la „Die Welt“ vorbea despre începutul unui „nou capitol“ în relațiile Bonn-Washington, bazate pe „interesele și concepțiile comune, precum și pe respectul reciproc“. Cînd Willy Brandt a vorbit — în termeni asemănători predecesorilor săi — despre alianța S.U.A. cu R.F.G., comentatorii au distins totuși accente noi ; relațiile bilaterale erau văzute (și aceasta pare să fie unul din accente) în climatul general al „destinderii și colaborării internaționale“ (mai cu seamă în Europa).

Cînd premierul Wilson s-a întîlnit la Bonn cu cancelarul federal Kiesinger, a putut să constate și el o anume reținere vest-germană în problema aderării Marii Britanii la Europa celor șase. Atitudinea mai circumspectă a Bonnului — au remarcat majoritatea observatorilor — trebuie pusă în legătură și cu intenția vădită a noului guvern vest-german de a reanima relațiile cu Parisul. Or, reticența Parisului în fața tentativei Angliei de a intra în Piața comună — chiar dacă nu e întrutotul împărtășită la Bonn — în ochii oficialităților vest-germane se cere, oricum, menajată. O inițiativă pro-britanică prea marcată a Bonnului ar putea avea reflexe nedorite asupra relațiilor franco-vest-germane, care — se apreciază în capitala federală — cîntăresc mai greu decît sprijinul necondiționat acordat unei acțiuni cu șanse de succes destul de îndoielnice. Pe de altă parte, o asemenea atitudine ar fi fost de natură să provoace o nouă criză comunitară, desigur nedorită de nici un membru al C.E.E. (inclusiv R.F.G.).

În aceste condiții, s-ar părea că primul ministru britanic a fost sfătuit de interlocutorii săi vest-germani să nu precipite candidatura Angliei la Piața comună și să mai aștepte cel puțin un an. De altfel, nici guvernul laburist nu este unitar în a considera ca urgentă o asemenea inițiativă. E semnificativ că în timp ce primul ministru Harold Wilson se întreținea la Bonn cu cancelarul federal Kurt Georg Kiesinger, la Londra, ministrul comerțului și al industriei, Douglas Jay, lansa o critică destul de dură „aventurii europene“ a guvernului britanic, iar secretarul de stat Herbert Bowden, în vizită în Noua Zeelandă, declara că ar putea trece mulți ani pînă cînd Anglia se va alătura Europei celor șase și că, în orice caz, premierul britanic va trebui pînă atunci să mai facă încă un turneu prin capitalele europene.

Radu PASCAL

GENEVA

Lucrările Comitetului celor 18

Au reînceput lucrările Comitetului celor 18 state pentru dezarmare, care reia și anul acesta dezbaterile asupra uneia dintre cele mai importante probleme internaționale actuale. Comitetul care, după cum se știe, lucrează de șase ani, discută măsurile concrete în domeniul dezarmării și, cu toate că progresele nu sînt substanțiale, la începutul fiecărei noi sesiuni se manifestă speranțe în rezultatele pozitive ale discuțiilor. Dezbaterea dezarmării, problemă legată de interesele cele mai importante ale statelor, este influențată și de numeroase alte chestiuni politice la ordinea zilei și, ca atare, pronosticurile în ce privește evoluția actualei sesiuni rămîn încă dificile.

Așa cum rezultă din rezoluțiile celei de-a XXI-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., în centrul tratativelor de dezarmare vor sta în continuare măsurile menite să contribuie la reducerea și, în ultimă instanță, la eliminarea pericolului unui război nuclear. Distrugerea tuturor stocurilor existente de arme nucleare și, ca un pas în această direcție, interzicerea folosirii acestor arme, a fost și rămîne obiectivul principal al Comitetului celor 18. Tocmai de aceea, Adunarea Generală a O.N.U., prin rezoluția ultimei sale sesiuni, exprimă „convingerea sa fermă că sînt imperios necesare noi eforturi în vederea obținerii unor progrese pe calea dezarmării generale" și cere conferinței de la Geneva „să depună toate eforturile în vederea obținerii unor progrese substanțiale în acest domeniu".

Comitetul celor 18 urmează să examineze în același timp și alte măsuri. La loc de frunte printre acestea va fi problema creării de zone denuclearizate. După cum s-a anunțat, recent a fost deschis în Mexic pentru semnare Tratatul privind denuclearizarea Americii Latine, care stabilește, pentru prima dată în istorie, o zonă liberă de arme nucleare într-o regiune populată a globului. Succesul obținut de țările Americii Latine este o sursă de încurajare și îndemn pentru alte state care urmăresc scoaterea teritoriilor lor de sub incidența pericolului nuclear.

Pe agenda Comitetului figurează ca o măsură importantă și urgentă problema retragerii trupelor și desființării bazelor militare străine. Adunarea Generală a O.N.U. a cerut Comitetului celor 18 să analizeze această problemă și să raporteze următoarei sesiuni a Adunării asupra concluziilor sale.

Marți, la începutul lucrărilor Comitetului, s-a dat citire unui mesaj adresat de secretarul general al Organizației Națiunilor Unite. U Thant subliniază între altele importanța încheierii fără întîrziere a unui tratat interzicînd experiențele nucleare subterane, recomandă să se discute și să se rezolve problema eliminării bazelor militare din Asia, Africa și America Latină și să se ajungă la un acord cu privire la dezarmarea generală și totală sub control internațional.

A.B

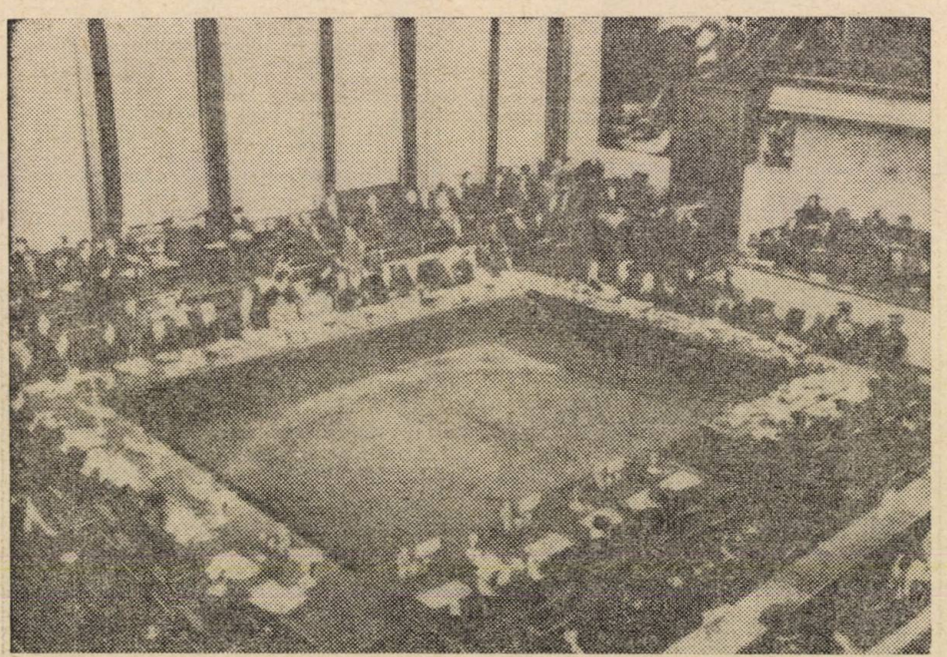

Geneva, Palatul Națiunilor. La deschiderea lucrărilor

REFLECTOR

„STĂPÎNA MĂRILOR" PE LOCUL DOI

Nu se poate spune, ca acum cîteva decenii, că Marea Britanie domnește peste mări ; statisticile pe 1966 privind marina comercială în lume arată că vase cu un tonaj total de 21 500 000 tone (14 la sută din tonajul mondial) au preferat drapelul liberian și avantajele fiscale corespunzătoare. Locul doi revine, totuși, Marii Britanii (prima în 1965 ; în 1939 Anglia deținea 27,5 la sută din totalul tonajului mondial).

FESTIVALURI CINEMATOGRAFICE

Manifestările cinematografice internaționale din acest an par să răspundă mai pe larg și poate mai vibrant ca oricînd unor probleme vitale ale lumii contemporane. Astfel, în primele zile ale lunii aprilie, orașul Oberhausen va găzdui a XIII-a ediție a Festivalului filmelor de scurt metraj, care se va desfășura sub deviza „Contactul cu vecinii". Organizatorii festivalului precizează în regulamentul ediției 1967 că vor fi preferate acele filme care aduc „o contribuție la îmbunătățirea relațiilor dintre oameni, pregătind o mai bună înțelegere între popoare". Festivalul este deschis cineaștilor din lumea întreagă și va răsplăti cu numeroase distincții pe laureații săi în domeniile scurt metrajelor de animație, ficțiune și experimentare.

Festivalul internațional al filmului de la Cannes (27 aprilie — 12 mai), patronat de miniștrii culturii și afacerilor externe ai Franței, își propune ca, „într-un climat de prietenie și cooperare universală, să contribuie la dezvoltarea artei cinematografice, la cunoașterea operelor de calitate și la stimularea industriei filmului în întreaga lume".

A cincea ediție a Festivalului cinematografic bienal de la Moscova (5—20 iulie), care se va desfășura în acest an în cadrul a trei secțiuni — concurs, informație și proiecții ale unor opere anume invitate pentru meritul lor de a ilustra în mod cu totul deosebit tema festivalului — are ca motto : „Pentru o artă cinematografică umanistă, pentru pace și prietenie între popoare".

RESTAURAREA FOTOGRAFIILOR DEGRADATE

O nouă metodă de fotocopiere, aplicabilă cu succes la restaurarea vechilor fotografii degradate, a fost pusă la punct de către cercetătorul american Eugene Ostroff din Washington. Noua metodă utilizează o tehnică larg folosită în radiochimie : activarea cu neutroni. Această tehnică se bazează pe faptul că atomii neradioactivi pot fi făcuți radioactivi prin bombardare cu neutroni. Astfel, dacă materialul de fotocopiat este expus într-un reactor nuclear unui puternic flux de neutroni, bombardamentul transformă unii dintre atomii de argint ai imaginii în izotopul radioactiv al argintului (Argint 108), care are o viață foarte scurtă (2—3 minute) și care emite radiații Beta cu mare energie. Materialul astfel tratat este pus apoi în contact cu un film cu granulație foarte fină, sensibil la raze X, care prinde — datorită emisiunii de radiații — vechea imagine chiar dacă pe original ea nu se mai observă aproape de loc.

STUDENȚI-CONSTRUCTORI ÎN CHILE

Anul acesta, un mare număr de studenți chilieni își vor consacra o parte a vacanței lor de vară — care în emisfera australă durează din ianuarie pînă în martie — muncii voluntare în regiunile cele mai sărace ale țării. Programul acestei activități, desfășurată în colaborare cu comunitățile rurale și susținută materialmente de guvern, prevede construirea a 30 de școli, 26 de policlinici, patru piste de aterizare, 6 centre comunale. Studenții vor organiza totodată cursuri de alfabetizare și de educație sanitară.

DJAKARTA

Situația din Indonezia

Știrile parvenite în ultimele zile subliniau accentuarea presiunilor exercitate asupra lui Sukarno de către armată pentru ca el să cedeze „de bună voie" puterea *(Reuter)*. Au fost arestați o serie de ofițeri „favorabili lui Sukarno" cum îi denumește ziarul japonez „Sankei Shimbun", au fost desființate mai multe instituții create de președintele Sukarno etc. Duminică, președintele Sukarno s-a întîlnit cu liderii militari indonezieni. Din relatările presei indoneziene reieșea că lui Sukarno i se ceruse să-și prezinte demisia, dar el refuzase. *France Presse* relata din Djakarta : „În pofida campaniei violente al cărei obiect este de mai multe luni, a presiunilor guvernului care încearcă să-l determine să-și dea demisia, în sfîrșit, în pofida inevitabilei puneri în funcțiune a «procedurii constituționale» de destituire prin intermediul Consiliului Consultativ Popular, convocat pentru 7 martie, Sukarno nu consimțea să renunțe la funcția pe care o deține de 22 de ani".

Ziarul armatei, *Berita Yudha*, relata, de asemenea, că președintele Sukarno ar fi propus șefilor militari două soluții la actuala criză : transferarea puterii depline generalului Suharto, el urmînd să păstreze în continuare titlul de președinte, sau numirea generalului Suharto ca prim-ministru cu condiția ca acesta să aducă la cunoștința lui Sukarno toate hotărîrile luate. Dar, după cum sublinia Adam Malik, în prezent „nu mai este posibil un compromis între președinte și guvern". Ziarul armatei a considerat propunerile lui Sukarno inacceptabile. De aceea, perspectivele posibile erau prezentate de către ziarul *Kompas* (care îl cita pe colonelul Ali Said, unul din judecătorii Tribunalului militar extraordinar) în felul următor : 1. Congresul Consultativ Popular îl va demite pe președintele Sukarno din funcțiile sale fără a deschide o anchetă judiciară ; 2. Congresul, după ce îl va demite pe Sukarno, l-ar putea trimite în fața unui tribunal ; 3. Sukarno, fără a aștepta reuniunea Congresului, va părăsi Indonezia.

Între timp, din Djakarta se anunța că parlamentul indonezian ar fi studiat în momentul de față o rezoluție prin care generalul Suharto este invitat să-și asume funcțiile prezidențiale pînă la alegerile generale din 1968.

Observatorii politici erau de părere că deznodămîntul profundei încordări în relațiile dintre armată și președinte ar fi putut surveni înainte de 7 martie și că trebuiau luate în considerație orele și nu numai zilele. În acest sens, se menționa întrevederea care a avut loc între Suharto și Nasution și precizările care au urmat după aceasta, în sensul că armata trebuia să fie pusă în stare de alarmă pentru „aplicarea hotărîrilor necesare". Locotenent-colonelul Sutanto, comandantul brigăzii Siliwangi, declarase că unitatea sa este gata „să facă față oricărei situații".

Aseară, agențiile de presă au anunțat că ministrul indonezian al informațiilor, B. H. Diah, a făcut o declarație din care reiese că președintele Sukarno a predat împuternicirile sale generalului Suharto, președintele cabinetului indonezian.

S. V.

ADEN

„Sărbătorile" federației

1967 este ultimul an din existența „relativ scurtă dar indiscutabil grea" a Federației Arabiei de sud (caracterizarea aparține publicației *Jeune Afrique*). Guvernul englez și-a anunțat încă de anul trecut intenția de a-și transborda instalațiile bazei militare din Aden și cei 15 000 de militari dislocați aici pe țărmul opus al Peninsulei Arabice, la Bahrein, și de a acorda, prin aceasta, teritoriilor incluse în Federație, independența. Pe măsură ce termenul fixat se apropie și începe să se precizeze în timp (președintele în exercițiu al Federației dădea probabilă luna februarie 1968 ca dată a proclamării independenței Arabiei de sud), situația internă se agravează.

Proiectul Angliei de a acorda independență Federației sub forma unui stat „unitar", care ar perpetua dominația marilor feudali retrograzi apărători ai intereselor străine asupra actualelor teritorii federate, a fost respins de la bun început de păturile largi ale populației arabe din cele 17 sultanate, șeicate și emirate din sudul peninsulei.

Amploarea și eficiența activității organizațiilor aflate în fruntea luptei de eliberare națională — Frontul Național de Eliberare și Frontul de eliberare a sudului ocupat al Yemenului (F.L.O.S.Y.) — care cer autorităților britanice înlăturarea de la conducere a marilor vîrfuri feudale, încetarea stării excepționale, restaurarea libertăților civile și eliberarea deținuților politici, îngreunează tot mai mult — constată observatorii — misiunea autorităților britanice de exercitare a prerogativelor lor în aceste ultime luni. La aceste dificultăți se adaugă și altele. *France Presse* vorbește despre „criza gravă care se deschide între înaltul comisar britanic și Consiliul suprem al sultanilor Federației", declanșat în principal de hotărîrea Angliei de a părăsi în 1968 Arabia de sud. Cercurile marilor feudali sud-arabi — explică ziarele — prea slabe pentru a-și mai putea asigura dominația asupra teritoriilor incluse în federație după plecarea englezilor, ar dori amînarea retragerii bazei și militarilor britanici. „În aceste condiții — scria

Ce știe procurorul Jim Garrison?

„Dacă procurorul din New Orleans posedă informații inedite, ar trebui să le pună la dispoziția ministrului justiției care, la rîndul său, le-ar transmite de-îndată președintelui", a declarat Gerald Ford, liderul minorității republicane din Camera Reprezentanților, fost membru al Comisiei Warren.

Dar procurorul Jim Garrison vede altfel lucrurile : „Eu sînt cel care a deschis ancheta, a spus el cu prilejul unui interviu televizat. E vorba de fapte petrecute la New Orleans, sub jurisdicția mea. Nu sînt dator să comunic guvernului federal dosarul acestei afaceri. Mai curînd acesta ar fi dator să-mi comunice mie elementele de natură să mă ajute în ancheta mea".

Dispune oare cu adevărat Garrison de dovezi care să ateste existența unui complot urmărind asasinarea președintelui Kennedy ? După ce afirmase că va proceda în curînd la arestarea unor persoane care își vor recunoaște cu siguranță vinovăția, procurorul a revenit asupra declarațiilor sale : „Arestările s-ar fi putut opera în cîteva săptămîni, susține el acum, dar după revelațiile premature ale ziarului State Item despre ancheta pe care o întreprind, cred că ele nu vor mai putea fi operate decît după trecerea mai multor luni. Arestările vor avea totuși loc. Voi obține condamnarea persoanelor implicate și a celor care, păstrînd tăcerea asupra a ceea ce știau, le-au devenit complici".

Garrison declară că a citit toate cele 26 de volume ale raportului comisiei Warren și că a început anumite investigații anul trecut, pentru a face lumină asupra unei perioade de 6 luni petrecute de Lee Harvey Oswald la New Orleans. Unul dintre anchetatorii de la New Orleans, Dave Lewis, a confirmat presei că patru sau cinci persoane fac obiectul atenției procurorului Garrison. Numele lor ? „Nu voi cita nici un nume atît timp cît nu mă va autoriza dl Garrison. E totuși absolut cert că a fost un complot. Oswald a avut complici".

După cum era și de așteptat, revelațiile vagi și tardive ale procurorului din New Orleans au dat un nou imbold tuturor celor care, din diverse motive, pun la îndoială concluziile raportului Warren. Sol A. Dann, unul dintre foștii avocați ai lui Jack Ruby, a cerut inițierea imediată a unei anchete federale la New Orleans. Ziarele reamintesc o declarație mai veche a altui avocat al lui Ruby și anume Melvin Belli : „Ruby a fost la New Orleans în același timp cu Oswald, dar asta printr-o simplă coincidență".

Senatorul Thomas Dodd a cerut redeschiderea anchetei comisiei Warren pentru a se ține seama de dezvăluirile de la New Orleans. El își susține cererea prin următorul argument : două zile după asasinat, subcomitetul senatorial pentru securitatea internă a ținut o sesiune secretă în cadrul căreia a ascultat mărturii referitoare la Lee Harvey Oswald. Ele au fost făcute de Edward Scannel, un locuitor al orașului New Orleans, aproape exact în același moment în care, la Dallas, Oswald era împușcat de Ruby.

„America va avea acum dovada că autorii raportului Warren s-au înșelat, a declarat la Roma Mark Lane, autorul cărții «Judecată pripită». Forțele americane care încearcă să împiedice elucidarea acestei afaceri sînt puternice dar sper că James Garrison, procurorul din New Orleans, va reuși să le combată".

Unul dintre membrii comisiei Warren, John McCloy, a făcut următoarea declarație : „Noi n-am afirmat că Oswald a acționat singur. Am spus doar că n-am descoperit probe incontestabile în sensul că ar fi avut unul sau mai mulți complici. Poate că, într-o bună zi, cineva va izbuti să prezinte dovezile incontestabile ale unui complot".

Nu se poate ști deocamdată dacă Jim Garrison va fi sau nu acela.

F. A.

Financial Times — tot mai mulți comentatori opinează că Anglia și-ar rezolva multe dificultăți dacă ar părăsi sudul Arabiei cît mai curînd posibil, chiar înainte de 1968".

Încercînd să pună pe picioare o armată proprie, conducătorii Federației au înrăutățit și mai mult relațiile lor cu autoritățile britanice („armonia dintre trupele britanice și armata federală este departe de a fi perfectă" — aprecia tot „France Presse"). În același timp impopularitatea cercurilor federale guvernante se accentuează. Președintele F.L.O.S.Y., Abdullah Al-Asnag, rezuma astfel unui ziarist de la *Scotsman* poziția actuală a guvernului federal: „Astăzi miniștrii federali stau acasă și dau directive prin telefon. Chiar orașul Aden și capitala Federației, Ittihad, au scăpat practic de sub autoritatea federală. După ora 6 seara, cartierele arabe ale Adenului se află în întregime sub controlul patrioților adenieni".

Într-o asemenea situație, intenția autorităților engleze de a da o amploare populară sărbătoririi celei de-a 128-a aniversări a debarcării trupelor britanice în Arabia de sud, la sfîrșitul lui ianuarie, a părut observatorilor „cel puțin ciudată". Un ziarist descria astfel atmosfera Adenului în ziua care trebuia să încununeze festivitățile proiectate: „Orașul și portul în întregime paralizate, manifestații de masă urmate de ciocniri armate între populație și poliție; adevărată stare de asediu."

În calendar, împlinirea a opt ani de la crearea Federației Arabiei de sud a urmat la numai două săptămîni după această „sărbătorire" și autoritățile britanice au ținut cu orice preț s-o aniverseze pentru ultima oară. De data aceasta, grija pentru pregătirea și desfășurarea „sărbătoririi" a fost mult mai mare. Circa 2 000 de soldați britanici, precum și numeroase unități militare și polițienești ale guvernului federal au fost dislocate în cartierele arabe ale Adenului. Comandantul forțelor britanice din Aden, general-maior John Willoughby, a declarat că intenționează să concentreze în acest oraș „un număr maxim de trupe" pentru a contracara acțiunile inițiate de F.L.O.S.Y. și Congresul Sindicatelor din Aden. În ciuda acestor măsuri, la chemarea Frontului Național de Eliberare din Aden și a Frontului de eliberare a sudului ocupat al Yemenului, populația Adenului și din celelalte teritorii ale federației au marcat această zi — 11 februarie — prin declanșarea unor noi acțiuni de protest, împotriva dominației străine.

Forțele patriotice și-au întețit atacurile împotriva instalațiilor, taberelor militare și a patrulelor britanice. Remarca făcută de ministrul de externe britanic, George Brown, în Camera Comunelor, după prima zi de la declanșarea acțiunilor de protest ale populației sud-arabe, că „situația a fost mai calmă decît s-ar fi putut prevedea" s-a dovedit a fi pripită. În fața amplificării acțiunilor populare împotriva dominației coloniale și a actualului regim al Federației, soldații englezi nu au ezitat în zilele următoare să tragă asupra mulțimii. După un bilanț al agențiilor de presă, numărul morților se ridică la peste 50, iar cel al răniților la 100. Pe lîngă aceasta, în ultimele zile, peste 1 000 de persoane au fost arestate, iar două ziare au fost interzise.

Intensificarea acțiunilor populației împotriva dominației străine — scria în ultimul său număr „The Economist" — „nu trebuie să mire pe nimeni, chiar dacă ne gîndim că Anglia și-a anunțat hotărîrea de a-și retrage trupele din Federație și de a părăsi baza de la Aden la începutul anului viitor". Datorită faptului că guvernul de la Londra proiectează acordarea independenței teritoriilor înglobate astăzi în Federație în condițiile în care la conducerea acesteia se află alianța impopulară a șeicilor, sultanilor și emirilor feudali, iar principalele forțe politice — Frontul Național de Eliberare și Frontul pentru eliberarea sudului ocupat al Yemenului — nu sînt chemate la dezbaterile privind viitorul teritoriului, responsabilitățile Marii Britanii pentru asigurarea unei reale independențe sudului Arabiei rămîn la fel de mari.

Corneliu VLAD

La Expoziția de artă populară românească deschisă în localitatea siciliană Cagliari

REFLECTOR

DIFICULTĂȚILE PRESEI BRITANICE

„Economist Intelligence Unit", întreprindere specializată în studiul pieței, a constatat într-un voluminos raport consacrat crizei presei britanice că trei cotidiene naționale și o gazetă duminicală vor dispărea în următorii ani dacă structura actuală a presei britanice nu va fi radical modificată. Din această anchetă, organizată la cererea proprietarilor de ziare și a sindicatelor muncitorești, a reieșit că industria jurnalistică britanică va înfrunta o perioadă foarte grea în cursul viitorilor cinci ani. Dacă ea nu va reuși să-și rezolve dificultățile, prezicerea după care „Marea Britanie va sfîrși prin a avea numai trei cotidiene naționale, ar putea foarte bine să se realizeze" — consideră autorii raportului.

Din opt mari cotidiene londoneze, patru lucrează în pierdere, iar al cincilea nu realizează profituri decît datorită unor activități anexă. Din celelalte trei ziare care realizează beneficii, unul este amenințat, iar principala sa speranță rămîne... dispariția unuia din concurenții săi. Situația publicațiilor de duminică pare mai bună: din șapte publicații care au făcut obiectul anchetei, numai două lucrează în pierdere. Tirajul presei în ansamblul ei este în scădere continuă, ceea ce face inevitabilă creșterea prețului de vînzare al cotidienelor.

MUZEUL CADRANELOR SOLARE

În orășelul polonez Jedrzejow, din regiunea Kielce, există un muzeu unic în lume prin exponatele sale — o colecție de peste 400 de cadrane solare, provenite din secolele XV—XIX. Printre ele se află cadranul folosit de savantul Apianus în anul 1524 și cel al regelui Stanislaw (1704—1733). Acesta din urmă este prevăzut și cu un tun, care trage cîte o lovitură în fiecare zi la ora 12. Muzeul deține și numeroase lucrări scrise de specialiști în decursul vremurilor cu privire la construirea cadranelor solare și lucrări de astronomie, între care și prima ediție a operelor lui Copernic.

CAMPIONUL COSMIC

Dintre cele aproape 1 200 de stații și nave cosmice lansate pînă acum, 290 sînt încă în funcțiune, recepționînd și emițînd semnale. Campionul lor este „Mariner-IV", al cărui aparataj de bord se află în al doilea an de activitate și continuă să primească impulsuri de pe Pămînt și să răspundă. Recent, specialiștii de la centrele de urmărire a sateliților au intrat din nou în legătură cu „Mariner-IV", care a răspuns după 19 minute și 6 secunde. Distanța la care se afla — aceasta conferindu-i titlul de campion — a fost de 264 000 000 de kilometri.

CABLURILE SUBMARINE

De curînd a intrat în funcțiune un cablu submarin de 208 km, instalat între Franța și insula Corsica. În ciuda concurenței pe care i-o face sistemul de telecomunicații prin sateliți, cablul submarin își continuă așadar cariera. În întreaga lume se află astăzi în stare de funcțiune 650 000 de km de cabluri telefonice și telegrafice, care străbat apele mărilor și oceanelor, unind între ele țări și continente. O altă rețea de cabluri, de aproape o sută de ori mai mare, înconjoară uscatul planetei noastre, reunind într-un tot uriaș cele 175 000 000 de posturi telefonice existente pe toate continentele.

REUNIUNEA O.S.A.

Tonul a fost dat la aeroport ...

De cîteva luni, în capitalele țărilor care fac parte din Organizația Statelor Americane au avut loc nesfîrșite discuții în legătură cu ordinea de zi a celei de-a treia conferințe extraordinare a O.S.A. Conferința s-a deschis la 15 februarie, în capitala Argentinei, dar, cu două zile înainte de începerea lucrărilor, încă nu se știa dacă problema forțelor militare interamericane va figura sau nu pe agenda oficială a reuniunii. Întrebarea a primit un prim răspuns lămuritor nu în cadrul conferinței, ci pe aeroportul din Buenos Aires, la sosirea miniștrilor de externe ai Mexicului, Columbiei și statului Peru, care au declarat că nu vor accepta discutarea, sub nici o formă, a constituirii forțelor militare interamericane.

De aproape doi ani, Statele Unite au pus în centrul diplomației lor în America Latină acreditarea tezei potrivit căreia continentul ar avea nevoie de o forță militară colectivă împotriva „subversiunii". Or, în concepția politicii interamericane a Washingtonului, noțiunea de „subversiune" este identificată cu acțiunile mișcărilor democratice care se pronunță pentru o dezvoltare economică și socială corespunzătoare intereselor naționale ale țărilor latino-americane. Este ușor de înțeles că perspectiva unei asemenea evoluții vine în contradicție cu pozițiile monopolurilor din S.U.A. — amenințînd dominația lor asupra unor sectoare importante ale economiilor latino-americane — și stînjenesc planurile Washingtonului de a menține influența lor politico-militară asupra continentului. Ca atare, mișcările politico-sociale din America Latină îndreptate împotriva oligarhiilor interne cointeresate în acceptarea rolului de hegemon al S.U.A., sînt interpretate ca „subversiune" („agresiune internă" — după o terminologie mai nouă). Pretext, deci, pentru imixtiune în treburile interne ale țărilor latino-americane, imixtiune care, în Republica Dominicană, a luat forma extremă a intervenției armate directe.

Prin pledoaria pentru forțele interamericane, Statele Unite urmăresc să treacă asupra O.S.A. sarcina și responsabilitatea acțiunii pe care S.U.A. au întreprins-o unilateral, în cazul Republicii Dominicane. Eforturile depuse pentru obținerea adeziunii statelor latino-americane la acest proiect n-au dat rezultate. Formarea unei armate supranaționale, cu rol intervenționist, ar veni în contradicție cu însești principiile Cartei O.S.A. (autodeterminare, neintervenție, reglementarea pașnică a litigiilor), ceea ce a determinat opoziția unui mare număr de țări latino-americane. Conferința militară a O.S.A., din noiembrie 1965, a înregistrat dezaprobarea oficială a proiectului de către majoritatea statelor latino-americane. „Washington Post" scria chiar că „Proiectul forțelor interamericane a fost înmormîntat la Buenos Aires". Aparent ! Căci tot atunci, la Buenos Aires, a apărut o nouă variantă a lui : transformarea Consiliului interamerican al apărării într-un organism cu prerogative „mai largi". În forma aceasta, proiectul „reînviat" a fost vehiculat din nou, pe diverse căi diplomatice, pentru a i se obține viză de intrare la cea de a treia conferință extraordinară a O.S.A. Dar opoziția s-a menținut. În această situație, chiar Brazilia (care lansase noua formulă a proiectului) și-a nuanțat poziția, în sensul că acordul ei se va da numai în cazul unei unanimități de păreri. Declarațiile de la aeroport ale unor miniștri de externe au exclus, însă, o asemenea probabilitate. Concluziile s-au tras, într-un fel, chiar înainte de începerea conferinței. În noaptea de 14 spre 15 februarie, la o reuniune particulară a miniștrilor de externe sosiți la Buenos Aires, s-a hotărît ca nici un proiect al forțelor interamericane să nu fie formulat, în mod oficial, la conferință. Dar a intervenit, totuși, un fapt surprinzător : ministrul de externe al Argentinei a propus, în ședință oficială, noua variantă a proiectului forțelor interamericane. Șase state — Mexicul, Venezuela, Chile, Uruguay, Peru și Columbia — s-au opus categoric propunerii argentiniene. Reprezentanții altor state nu și-au exprimat poziția. Inclusiv S.U.A., care „preferă să se abțină pentru a evita un eșec diplomatic" (France Presse).

Dar însăși abținerea, nemaivorbind de poziția celor șase, constituie un eșec. Se ridică, însă, o întrebare firească : de ce n-au evitat S.U.A. acest eșec ? Să nu fi existat o consultare prealabilă între delegația S.U.A. și cea argentiniană ? Greu de presupus. Este foarte posibil ca delegația S.U.A. la conferința O.S.A. să fi avut nevoie de o dezbatere oficială asupra proiectului, *chiar cu riscul* unui nou eșec. Pentru ca, în cazul reafirmării opoziției față de proiectul forțelor militare, S.U.A. să poată refuza mai ușor noile norme de colaborare economică, propuse de țările latino-americane. (În esență, ele conțin revendicarea unor condiții mai avantajoase pentru desfacerea produselor latino-americane în S.U.A.). Agenția France Presse relatează că, în cadrul contactelor diplomatice dinaintea conferinței șefilor de state din O.S.A. (care va avea loc în aprilie), „un document confidențial trimis de Statele Unite guvernelor latino-americane ar cere ca problemele comerțului exterior latino-american să nu fie abordate la conferință".

Dezbaterile economice ale conferinței O.S.A. la nivel înalt (anticipate de discuțiile cu acest caracter la reuniunea de la Buenos Aires) vor aborda, probabil, problemele „integrării" latino-americane și o nouă instituționalizare a „Alianței pentru progres". Se vorbește chiar de includerea principiilor Alianței într-o nouă Cartă a Organizației Statelor Americane. Principiile, așa cum au fost prezentate ele în 1961, la înființarea „Alianței pentru progres", au fost, la prima vedere, promițătoare. Ele prevedeau „eforturi comune" ale statelor latino-americane, cu sprijin financiar nord-american, pentru înfăptuirea unor „transformări economice de structură". Dar, în realitate, înfăptuirea programului acestei „Alianțe" a contribuit la întărirea pozițiilor deținute de monopoluri din S.U.A. în economia latino-americană și, nu rareori, la susținerea unor formațiuni politice ostile oricăror reforme de structură.

Dacă, în cadrul mult discutatei „cooperări" dintre S.U.A. și celelalte țări din O.S.A., acestora din urmă li se vor oferi din nou doar „principiile" Alianței pentru progres, după părerea unor personalități politice latino-americane conferința la nivel înalt a Organizației Statelor Americane nu va cunoaște, nici pe departe, înnoirile pe care majoritatea membrilor ei le așteaptă.

Eugen POP

Buenos Aires. În timpul lucrărilor Conferinței ministrilor de externe ai țărilor membre ale O.S.A. În prim plan, de la stînga la dreapta : Carrillo (Mexic), Zea (Columbia), Vidal (Uruguay)

Scrisoare din Atena

GRECIA ȘI PIAȚA COMUNĂ

Anghel ANGHELOPOULOS
directorul revistei „Nea Economia"

La 1 noiembrie 1962, Grecia a aderat la Comunitatea economică europeană ca asociată, urmînd să devină membră cu drepturi depline după o perioadă lungă de tranziție, în anul 1982. În timpul acestei perioade de tranziție au fost acordate Greciei unele înlesniri dintre care amintim : a) pentru produsele industriale și agricole grecești, desființarea taxelor vamale se va face treptat, pînă în 1982 ; b) pentru bunurile care nu se produc în Grecia perioada prevăzută pentru desființarea taxelor vamale este de 12 ani ; c) în acești 12 ani Grecia poate, în anumite condiții, să impună taxe vamale pînă la 25 la sută asupra valorii, în cazul înființării unor unități industriale noi ; d) se recunoaște Greciei dreptul de a acorda în favoarea unor terțe țări, cu care a încheiat acorduri clearing, pînă la 10 procente la importurile ei din aceste țări, reduceri sau chiar scutiri de taxe vamale. Astfel, produsele industriale exportate în țările Pieței comune vor fi, începînd din anul 1968, scutite de taxe vamale.

Întrebarea care se pune este dacă Grecia, după cei patru ani care au trecut de la punerea în aplicare a acordului de aderare la Piața comună, a avut avantajele scontate.

Datele rezultate din structura comerțului exterior al Greciei în cei patru ani nu par a îndreptăți așteptările.

Astfel, în timp ce în perioada 1962—1963 exporturile în țările Pieței comune reprezentau 32,5 la sută din totalul exporturilor grecești, în anii 1965—1966 proporția aceasta în loc să crească, după cum era de așteptat, a rămas staționară și s-a conturat tot la nivelul celor 32 de procente. În același timp importurile, tot în această perioadă, s-au redus de la 44 la sută la 39 la sută. Trebuie să semnalăm însă că în ciuda acestei reduceri a nivelului importurilor, deficitul comercial cu țările Pieței comune a crescut de la 200 la 308 milioane dolari.

Stagnarea exporturilor și creșterea deficitului balanței comerciale se datoresc în primul rînd faptului că produsele agricole reprezintă marea majoritate a exporturilor Greciei, produse pentru care reducerea taxelor vamale a Pieței comune a fost lentă și parțială. În al doilea rînd, Grecia, care în perioada aderării ei la Piața comună se afla într-un stadiu scăzut de dezvoltare industrială, n-a accelerat așa cum se cuvenea industrializarea țării, astfel încît prin înființarea unor noi și însemnate unități industriale să dezvolte exporturile produselor sale industriale și să beneficieze de principalul avantaj al aderării ei care constă în exportarea de produse industriale scutite de taxă vamală. Trebuie totuși să subliniem că exporturile unor produse industriale în țările Pieței comune, produse de valoare scăzută în cifre absolute, s-au dublat în perioada acestor patru ani.

Pe de altă parte, asocierea la Piața comună n-a împiedicat pînă astăzi exporturile grecești în alte regiuni și în special în țările Europei răsăritene. Mai mult chiar, exporturile în aceste țări au crescut de la 21 la sută la 25 la sută.

Indiferent însă de rezultatele reduse de pînă acum de pe urma asocierii la Piața comună, faptul în sine și efectele viitoare asupra dezvoltării economiei grecești în următorii 15 ani obligă Grecia să ia unele măsuri radicale în vederea accelerării dezvoltării ei economice pentru ca să se creeze premisele necesare ca țara noastră să poată concura pe piețele Europei.

Printre problemele de o stringentă acuitate este și cea a exporturilor care reprezintă doar o treime a importurilor, fapt care duce la un deficit al balanței comerciale de aproximativ 700 milioane dolari anual.

O treptată acoperire a deficitului urmărește, printre altele, și programul cincinal de dezvoltare economică 1967—1971. Acest program urmează să fie pus în aplicare de către guvernul care va rezulta în urma alegerilor din luna mai. Elaborarea și aplicarea unui asemenea plan ar permite Greciei să facă față marilor probleme economice și sociale pe care le are de rezolvat.

Există în acest sens un anumit optimism care se bazează pe faptul că țara dispune de mari resurse naturale și, în special, de forță de muncă suficientă ca să accelereze ritmurile dezvoltării ei și să realizeze schimburile structurale, organizatorice și juridice necesare care să-i asigure un progres continuu în următorii 15 ani.

Robert Oppenheimer

„Consider înțeleaptă atitudinea de a privi favorabil faptul că, timp de 20 de ani, am trăit fără război, fără război mari ; că omenirea își dă tot mai mult seama de pericolul pe care-l implică războiul. Dar în lume continuă să existe o serie de pericole mari ; acestea, ca și măsurile care pot să le împiedice, sînt strîns legate de felul în care vrem să trăim în viitor. Suspiciunea nu este numai cel mai mare inamic al relațiilor omenești, ea este încă și mai primejdioasă pentru relațiile dintre națiuni".

Viața omului care scria aceste cuvinte în textul unei conferințe transmis cu cîtva timp în urmă revistei „Lumea", fusese pîndită ani întregi de o mărturisită suspiciune. Atunci cînd în 1964 „vînătoarea de vrăjitoare", dezlănțuită de Comisia pentru cercetarea activităților antiamericane, îl declara în mod public nedemn de încredere, punîndu-i sub semnul întrebării loialitatea, profesorul Robert Oppenheimer era de foarte mulți ani o somitate a științei contemporane.

Cariera sa științifică a început încă la vîrsta de 11 ani, într-un decembrie 1915, cînd micul Robert devenea unul dintre cei mai străluciți membri ai societății new-yorkeze de mineralogie, și s-a încheiat duminică seara pe patul de suferință, la locuința sa de la Institute of Advanced Studies din Princenton, al cărui director era din 1947.

Creator al școlii de fizică teoretică din S.U.A., Oppenheimer era la numai 23 de ani doctor al Universităților de la Harvard, Cambridge și Göttingen. Remarcabilele sale activități științifice l-au determinat pe președintele Roosevelt să-l recomande în 1943 în funcția de conducător al „programului Manhattan" pe baza căruia, doi ani mai tîrziu, se realiza prima bombă atomică în laboratoarele de la Los Alamos. Devenit apoi președinte al Comisiei pentru Energia Atomică, Robert Oppenheimer refuză în 1949 — împreună cu alți opt savanți — să se asocieze proiectului fabricării bombei cu hidrogen. Nu sînt un fabricant de arme — avea să declare profesorul Oppenheimer.

Au urmat, în 1954, destituirea și procesul la Comisia McCarthy (despre care Einstein scria în acele zile : „Sistematica și insistenta încercare de a distruge încrederea mutuală și liniștea constituie cea mai grea lovitură împotriva societății") ; iar după nouă ani reabilitarea, hotărîtă încă de președintele Kennedy, și acordarea celei mai înalte distincții științifice americane — Premiul Enrico Fermi. Cu acel prilej, Robert Oppenheimer avea să-și exprime speranța că omenirea va izbuti să trăiască fără război, în libertate și pace.

De-a lungul ultimilor ani, „dosarul Oppenheimer", devenit cunoscut prin publicarea documentelor anchetei la care fusese supus savantul, a inspirat numeroase opere literare, a fost transpus pe scenele multor teatre din Europa, între care și în România. Drama omului de știință răscolit de gravitatea răspunderilor și opțiunilor din zilele noastre, dramă care și-a găsit în Oppenheimer un personaj adevărat, îndeamnă la meditație asupra menirii fizicianului sau biologului, medicului sau matematicianului. Cu puține săptămîni în urmă, profesorul Oppenheimer — care deși grav bolnav prezentase un lung raport asupra muncii sale în fața Conferinței anuale a fizicienilor americani — spunea în această ordine de idei : „Combătînd ignoranța, științele trebuie să ajute la cunoaștere și apropiere între oameni, între popoare, între țări și între continente".

„Dosarul Oppenheimer" s-a închis de mult ; cazul Oppenheimer va continua însă să pasioneze pe oameni pentru filonul de noblețe și curaj pe care viața sa îl înscrie în istoria științei.

Cr. P.

Jacques RUEFF

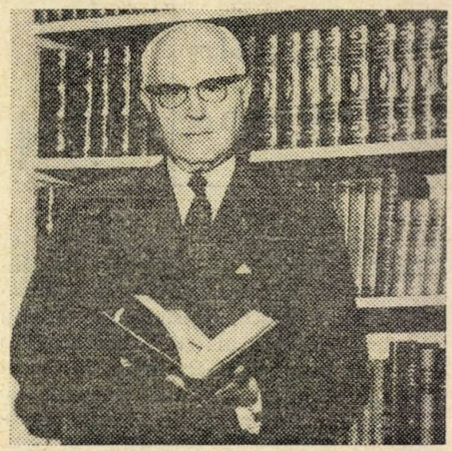

despre

- Reforma sistemului monetar occidental în lumina disputei dolar-aur
- Schimburile comerciale inter-europene
- Cooperarea economică între Franța și România

Quai Conti. Bătrînele clădiri ale fostului colegiu al Celor Patru Națiuni. După o scurtă găzduire la Luvru, aici se desfășoară, începînd din 1806, activitatea Institutului Franței, organizat prin legea din 3 Brumar anul IV (25 octombrie 1795) privind reunirea academiilor franceze.

Cancelar al Institutului Franței este, începînd din 1964 (an în care a fost votată și alegerea sa la Academia Franceză în locul celui care a fost scriitorul și artistul Jean Cocteau), profesorul Jacques Rueff. Personalitatea profesorului Rueff a dobîndit notorietate mondială în cele aproape cinci decenii de cînd se consacră studiilor economice, cu o vocație specială pentru domeniul relațiilor financiare internaționale. Prezent, rînd pe rînd, în diferite posturi de conducere din sistemul administrației financiare franceze, solicitat în repetate misiuni în calitate de consilier economic diplomatic la Liga Națiunilor, la ambasada Franței din Londra, în numeroase organisme internaționale, în anii care au urmat celui de-al doilea război mondial, profesorul Rueff și-a făcut cunoscute concepțiile economice (pledînd în favoarea unor idei proprii în domeniul sistemului financiar, domnia sa împărtășește, într-o măsură, concepția neoromantică a școlii economiei politice clasice burgheze), într-o seamă de lucrări dintre care amintesc : „De la științele fizice la științele morale" (1922), „Teoria fenomenelor monetare" (1927), „Epoca inflației" (1964). Președinte de onoare al Societății de economie politică și al Societății de statistică din Franța, membru al Academiei de înalte științe morale și politice din Paris încă din anul 1944, Jacques Rueff este, de asemenea, membru al mai multor academii și societăți științifice dincolo de hotarele țării sale.

În convorbirea cu academicianul Jacques Rueff, am căutat să schițez întrebările interviului de față cît mai aproape de preocupările sale în materie economică.

PREȚUL AURULUI — NODUL GORDIAN AL REFORMEI SISTEMULUI MONETAR OCCIDENTAL

Intervențiile extrem de personale ale profesorului Rueff în ampla și pătimașa dezbatere din ultimii trei ani în jurul reformei sistemului monetar occidental au trezit un larg ecou în cercurile economice internaționale. Deocamdată, impasul discuțiilor în această problemă se menține, datorită, în primul rînd, pozițiilor antagonice ale Franței și Statelor Unite.

Care sînt opiniile dv. în această privință, domnule profesor ?

— Desigur că la ora actuală se știu foarte multe despre atît de aprigă înfruntare pe tema aur-dolar. De fapt, este, poate, impropriu să se vorbească despre o dispută între aur și dolar. Este, mai degrabă, o neconcordanță între aur și dolar și, în esență, în ce privește prețul aurului în dolari. Am avut ocazia să-mi exprim în ultimul timp punctul de vedere în această problemă, așa încît revistei „Lumea" îi voi încredința concluziile la care am ajuns și care au generat planul de acțiune propus pentru reformarea sistemului monetar occidental.

Asistăm în domeniul sistemului de plăți interoccidentale, la o situație cu totul anormală. Sîntem puși astăzi, în condițiile economiei și finanțelor anului 1967, să acționăm pe baza unui barem fixat în urmă cu 33 de ani. Acest barem este prețul aurului sporit în 1934 de președintele F. D. Roosevelt, pentru a grăbi ieșirea din criză, de la 20 de dolari la 35 de dolari uncia, preț care ulterior a fost inclus drept fundament al sistemului Gold-Exchange-Standard. Dar, în acest răstimp, în care au avut loc și cel de-al doilea război mondial și extinderea producției economice postbelice, în sistemul prețurilor, ca și în circulația valutară, au survenit deplasări de mare amplitudine. Datorită gravelor disproporții care s-au creat în raporturile cu prețul aurului — rămas neschimbat — ne aflăm într-un moment care mă face să mă gîndesc la primele semnale ale dezastrului cunoscut de circulația financiară internațională în lunile și anii crizei de supraproducție, ai recesiunii și șomajului care au urmat după vinerea neagră de la bursele de valori în 1929. Să fim înțeleși, a expune realist situația și a o privi cu luciditate nu înseamnă a dramatiza. Eu mă simt obligat să atrag atenția asupra consecințelor nefaste care ne pîndesc și care s-au și ivit deja ca urmare a caracterului anormal și absurd al actualului sistem care reglementează lichiditățile internaționale. Criza în care am intrat s-ar putea defini drept o degradare constantă a solvabilității dolarului.

Înainte de a vorbi despre propriul său plan de reformă a sistemului monetar occidental, profesorul Rueff a ținut să precizeze :

— Actualmente, în „Clubul celor zece", ca și la multe alte reuniuni interoccidentale, se discută aspectele cele mai acute ale acestei reforme, cu a cărei necesitate toți partenerii par a fi, în principiu, de acord, dar ale cărei elemente concrete și viabile par la fel de greu de stabilit în comun. Discuția este complicată de degradarea continuă și rapidă a situației și ea este totodată îngreunată de numeroasele acorduri internaționale financiare stabilite pe același sistem Gold-Exchange-Standard. Îmi permit să vă spun că, fără a ține la rolul de profet, am prevăzut încă în urmă cu cîțiva ani evoluția acestei situații. În 1961, arătam că actualul sistem monetar occidental va avea următoarele consecințe : menținerea deficitului balanței americane de plăți atîta timp cît țările creditoare vor fi de acord să sporească balanța lor de dolari, fenomene inflaționiste în țările creditoare și, în final, colapsul dublei structuri de credit căreia i-a dat naștere Gold-Exchange-Standard. Faptele au confirmat aceste deducții. Deficitul balanței de plăți a Statelor Unite persistă, în ciuda tuturor declarațiilor guvernului de la Washington care promit solemn, în fiecare an, că el va fi remediat. Aceste declarații îmi reamintesc afirmațiile pe care le făcea președintele Hoover în 1928, în preajma marii crize, cînd spunea că a fost descoperit „secretul expansiunii economice permanente". A nu recunoaște situația în care ne găsim — și în care sînt vizibile eforturile diferitelor țări de a folosi orice posibilitate pentru a transforma actualele rezerve din dolari în aur — și a acționa ca și cum aceste fapte nu ar exista, înseamnă — dacă ar fi să judecăm după criteriile științelor exacte — lipsă de răspundere.

PROPUNERILE RUEFF

Profesorul Jacques Rueff s-a referit apoi la planul său în șase puncte pentru modificarea sistemului monetar occidental, care preconizează — în cadrul unui acord internațional între principalele state interesate —o dublare a prețului actual al aurului, concomitent cu angajamente precise reciproce în ce privește balanța de dolari și lire sterline a S.U.A. și Marii Britanii, precum și o serie de măsuri de natură să asigure — după părerea sa — o stabilitate a circulației financiare în lumea capitalistă. M-a interesat cum consideră acad. Rueff polemica ce se desfășoară în jurul proiectului său.

— Am avut onoarea să explic propunerile mele foarte recent, acum o lună, într-o distinsă reuniune a cercurilor financiare londoneze. Proiectul nu are pretenții de panaceu și nici intenția de a concura alte idei privind remedierea actualului sistem de schimb necorespunzător, idei ce prezintă, de altfel, virtuți pe care le apreciez. Tezele pe care le susțin sînt însă rodul unor observații de cîteva decenii asupra interferențelor financiare occidentale. Ceea ce propun

eu este un mod de a acționa în sensul bunului simț. Din păcate, deși toată lumea este de acord cu bunul simț, atunci cînd este vorba de a acționa, interpretarea care i se dă diferă de la țară la țară. Proiectul pe care-l susțin poate duce — în cazul aplicării sale — la o puternică stimulare a activității economice. Mă gîndesc, în primul rînd, la marile posibilități de investiții pe care actuala masă enormă de capitaluri tezaurizate le poate deschide. Programe de construcții atît de necesare progresului social — școli, spitale, drumuri, locuințe — vor putea fi desfășurate pe termen lung. În același timp, va putea avea loc o amplă liberalizare a relațiilor economice internaționale.

Am dorit să aflu părerea cancelarului Institutului Franței în privința reproșurilor care se fac auzite de peste ocean propunerilor franceze de reformă a sistemelor monetare occidentale, știut fiind că Jacques Rueff este unul dintre principalii consilieri consultați de Palatul Elysée în politica financiară.

— Acuzațiile care se aduc Franței urmăresc să inverseze explicarea cauzelor actualei situații anormale. Această situație există nu pentru că ar fi „creat-o" Franța ; noi am ridicat problema modificării sistemului monetar tocmai datorită unei situații anormale. Sînt convins că, în 1934, președintele Roosevelt, stabilind noul preț al aurului, a dorit să contribuie la lichidarea recesiunii. De asemenea, sînt convins că S.U.A. au devenit în mod inconștient beneficiarii sistemului Gold-Exchange-Standard. Dar nu se poate uita că în timpul războiului cea mai mare cantitate de aur s-a concentrat în S.U.A., ceea ce a determinat o încredere nemăsurată în dolar. Nu trebuie uitat mai ales că situația economică a principalelor state occidentale a evoluat rapid în epoca postbelică, în așa fel încît în prezent nu numai Franța, dar și Italia, R.F. a Germaniei și alte țări resimt imperios nevoia stabilirii unei valori reale pentru valutele lor naționale. Și, desigur, această valoare nu poate fi determinată decît de către aur, la valoarea sa reală din 1967, și nu la cea stabilită — în cu totul alte condiții — în 1934. Or, în actualul sistem, S.U.A., deși sînt cuprinse de o adevărată hemoragie a aurului, tind prin toate mijloacele să mențină dolarul în rolul de monedă-cheie, urmăresc să nu piardă controlul circulației financiare în lumea occidentală. Este clar că Franța, ca și alte țări, nu poate accepta o limitare a libertății sale de acțiune în domeniul mijloacelor de plată. De altfel, depozitul de aur aflat în posesia Franței a ajuns să egaleze anul trecut nivelul anului 1938. În ceea ce privește fuga aurului din S.U.A., este evident că nu Franța este vinovată. Scopul planului meu este de a sustrage Occidentul amenințărilor pe care extinderea rapidă a controlului schimburilor financiare de către S.U.A. și un eventual embargo al aurului în această țară le ridică pentru relațiile internaționale și în special pentru liberalizarea schimburilor comerciale. Celor care invocă motivul că dublarea prețului aurului ar fi contrară interesului Statelor Unite, le răspund de obicei cu o istorioară pe care v-o povestesc și dumneavoastră.

În 1965, m-am întîlnit cu un senator american, la Washington, care m-a primit foarte rece, spunîndu-mi : „Văd limpede ce urmărește guvernul francez — să ne ia tot aurul la actualul preț pentru ca apoi, dublîndu-l, să realizeze un enorm cîștig împotriva noastră". I-am replicat : „Domnule senator, ceea ce propun eu este exact invers — să dublăm prețul aurului acum cît timp mai aveți o importantă cantitate, ceea ce înseamnă să reduceți la jumătate stocul pe care deținătorii balanțelor în dolari sînt îndreptățiți să-l pretindă de la dv.". După acest răspuns se poate judeca dacă proiectul meu merge împotriva intereselor americane sau britanice. În treacăt fie spus, dacă sfaturile de a dubla prețul aurului erau ascultate acum cinci ani, la Fort Knox s-ar mai găsi acum încă jumătate din cantitatea de aur pe care S.U.A. au fost obligate s-o scoată din tezaur pentru a onora creanțele în dolari.

Sînt pe deplin conștient de puținele șanse de aplicare în momentul actual a propunerilor mele. Cauza principală o constituie împotrivirea categorică a S.U.A. față de orice schimbare a prețului aurului, considerată în același timp dezonorantă, dușmănoasă, inechitabilă, retrogradă și dăunătoare atît S.U.A. cît și stabilității monetare internaționale și făcînd jocul unor „interese străine". Tuturor acestor împotriviri le-aș putea răspunde cu o singură întrebare, dictată de *logica bunului simț*. Ce s-ar întîmpla dacă, pentru a fi consecvenți cu actualul preț al aurului stabilit în 1934, prețurile la carne, oțel, cărbune sau grîu pe piața Statelor Unite ar fi coborîte la nivelul aceluiași an ? Deși în actuala stare de lucruri, argumentele rațiunii nu găsesc drum ușor la Washington, trebuie să nu încetăm de a încerca să convingem opinia publică și, în primul rînd, guvernul american de necesitatea renunțării la o iluzorie poziție de principiu. Personal sînt convins că într-o bună zi prețul aurului va reveni la locul său de drept în ierarhia prețurilor. Totul este de a se acționa încă înainte ca dezastrul unei grave depresiuni să se abată asupra Occidentului.

SCHIMBURI COMERCIALE FĂRĂ DISCRIMINĂRI

Cînd convorbirea noastră a ajuns la subiectul relațiilor economice între statele Europei, profesorul Rueff mi-a spus :

— Franța are o experiență complexă a relațiilor economice cu alte state, acumulată în anii postbelici. Experiența ne-a învățat să aplicăm un proverb francez : „Decît un pahar cu vin, mai bine două pahare". Cred ferm în necesitatea schimburilor economice-comerciale nu numai cu o țară, cu un grup de țări dintr-o singură zonă, ci cu toate țările. Esențialul este ca aceste schimburi să se facă fără discriminări și indiferent de deosebirile ideologice dintre o țară sau alta. Sînt partizanul eliminării oricăror bariere artificiale din comerțul intereuropean ca și din cel internațional. În ultimii ani a avut loc o creștere aproape spectaculoasă a legăturilor comerciale între statele Europei, atît în cadrul Pieței comune, cît și în afara ei, atît între Răsărit și Apus, cît și între Nord și Sud. Sînt adeptul unei liberalizări a schimburilor bilaterale și a celor multilaterale, al unor relații economice reciproc avantajoase în toate direcțiile. În relațiile comerciale între state consider că primatul trebuie să-l aibă voința suverană a fiecăruia dintre parteneri sau, dacă vreți, independența în acțiune care-i dictează hotărîrile.

Întrucît întrevederea noastră avea loc în zilele turneului premierului englez Wilson în unele țări membre ale Pieței comune, am formulat interlocutorului meu o întrebare la capătul atît de controversatei intrări a Marii Britanii în C.E.E.

— Sînt, desigur, pentru primirea Marii Britanii. Dar aceasta este doar latura economică a problemei. Din punct de vedere politic, nu știu însă dacă englezii pot accepta regulile și obligațiile Pieței comune. Cred că este o chestiune discutabilă încă pentru multă vreme.

ROMÂNIA ȘI FRANȚA POT COOPERA ÎN MULTE DOMENII

Acordul de colaborare economică și industrială dintre Franța și România, semnat cu puține zile în urmă la Paris, era bine cunoscut profesorului Jacques Rueff.

— Acesta este un nou instrument al posibilităților și dorinței de a coopera, care animă atît Franța cît și România. Dar nu intenționez să fac referiri la practica relațiilor economice româno-franceze. Este, poate, interesant să relev starea de spirit cu care este urmărită aici, la Institutul Franței, dezvoltarea României. Este predominant un interes cu afinități speciale pentru evoluția generală a țării dv., apropiată prin latinitate și numeroase tradiții de cultură comune. Imaginea pe care membrii Academiei și-au făcut-o despre economia românească reunește realismul și dinamismul. Cred însă că realismul care orientează conducerea României în direcționarea dezvoltării economice a produs cea mai puternică impresie colegilor mei. Opinia mea este că intensificarea în toate domeniile a cooperării dintre Franța și România este nu numai de dorit, ci pe deplin posibilă. Un factor care ne ajută pe acest drum al colaborării multilaterale, în spirit pașnic și creator, este tocmai acel realism care guvernează acțiunile României și nu mai puțin acțiunile Franței.

Apreciind noile dimensiuni ale economiei românești, profesorul Rueff sublinia :

— Franța și România au datoria de a da și de a primi în mod reciproc ceea ce munca și geniul popoarelor lor făuresc mai bun.

Am părăsit micul birou al cancelarului Institutului Franței la o oră cînd umbrele înserării luau în stăpînire bătrînele clădiri de pe Quai Conti.

Cristian POPIȘTEANU

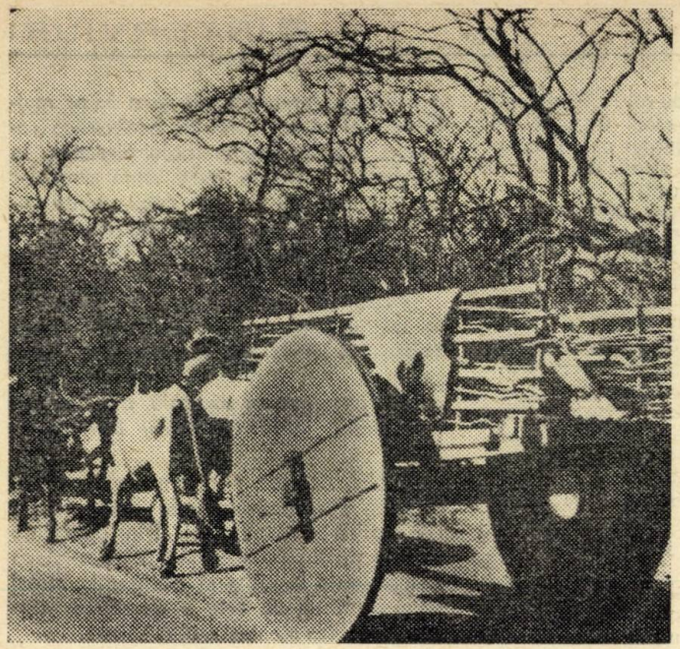

Pe aceste meleaguri n-a apărut încă roata cu spițe...

Nord-estul brazilian

„POLIGONUL SECETEI"

Nu de mult, ziarele au adus știrea că în orașul Recife, capitala statului Pernambuco, s-a desfășurat un „dialog" între reprezentanții actualului guvern și membrii viitorului guvern, care va fi instituit la 15 martie a.c. de către președintele ales, mareșalul Costa e Silva. În centrul discuțiilor, la care au participat și oameni de afaceri brazilieni, au stat situația economiei braziliene și perspectivele ei pentru anul în curs. Mulți cititori s-au întrebat, poate, de ce tocmai Recife a fost ales pentru desfășurarea acestei discuții și nu Brasilia, capitala administrativă a țării. Pentru că Recife, „orașul marilor fluvii, al podurilor și al vechilor palate, orașul *mocambourilor* (colibe de pământ bătătorit, cu acoperișuri de paie, de iarbă și de tablă ondulată" — Josué de Castro) — considerat drept capitală a regiunii din nord-estul țării — este un centru spre care converg interesele economice și politice ale statelor braziliene vecine : Amazonas, Para, Ceara, Paraiba.

Nord-estul, regiune a cărei suprafață este egală cu Franța, Portugalia, Belgia, Italia, luate împreună, are unul dintre nivelurile cele mai scăzute de viață ; aici trăiesc 23 de milioane de brazilieni, dintre care mai mult de 15 milioane sînt complet în afara unei vieți economice cît de cît evoluate (în regiunile locuite de ei, banii nu circulă).

Astăzi, aproape orice lucrare asupra Braziliei amintește, cel puțin în treacăt, „imperiul celor 23 de milioane de înfometați" (Cristian Rudel — „America Latină, ieri și astăzi"), regiunea în care foamea și bolile ucid în fiecare an sute de mii de brazilieni și unde „jumătate din populație nu atinge vîrsta de 30 de ani" (Edouard Bailby). Acest nord-est brazilian (cu o suprafață de 1 200 000 de km² — 14 la sută din teritoriul țării) este caracterizat, în primul rînd, prin lipsa acută a apei. De aici și denumirea nord-estului brazilian de „poligonul secetelor".

ENGENHOS...

Cultivarea trestiei de zahăr prin folosirea sclavilor și prelucrarea materiei prime în așa numitele *engenhos* („mori de zahăr"), aflate chiar pe latifundii, au constituit trăsături inițiale ale sistemului agricol din nord-estul brazilian. În linii mari, esențialul acestor trăsături s-a păstrat pînă astăzi în această regiune a Braziliei. Dar să ne aplecăm puțin asupra trecutului care se perpetuează în prezentul regiunii.

...Descoperirea portughezului Cabral a pus monarhia de la Lisabona în fața unui teritoriu care nu-i oferea aur și argint, dar unde, în schimb, se putea organiza un sistem de producție pe bază agrară. Faptul că Portugalia, încă din secolul al XV-lea, deci înaintea „descoperirii" Braziliei, devenise cel mai mare producător de zahăr, a determinat ca obiectivul de bază al colonizării să fie cultivarea trestiei de zahăr. Colonizatorii portughezi și-au dat seama că fără munca sclavului, deci fără comerțul cu negri, exploatarea teritoriului nu va fi posibilă. Astfel că, la sfîrșitul primului secol de colonizare, la o populație de circa 60 000 de locuitori, în Brazilia existau aproape 14 000 de sclavi negri.

Sistemul bazat exclusiv pe munca sclavilor n-a durat mult ; încă din 1549 se introduce sistemul concesionării pămînturilor în scopul înființării „morilor de zahăr". A apărut astfel sistemul latifundiilor, cu privilegii feudale pentru stăpînul pămîntului, cunoscute și astăzi sub denumirea de „coronelism".

În secolul al XVIII-lea, prin consolidarea proprietății bazată pe concesiuni, monopolul asupra pămînturilor s-a întărit. Aristocrația rurală constituia sprijinul metropolei ; era interzisă cu străşnicie orice încercare de înființare a unor manufacturi care să ducă la concurarea comercianților din metropole.

Nici în secolul al XIX-lea — în perioada de înființare a exploatărilor miniere — n-au intervenit modificări substanțiale în modul de organizare a vieții economice. Au fost luate măsuri care să împiedice fărîmițarea imenselor latifundii, ceea ce a dus la consolidarea continuă a celor trei factori pe care se baza economia zahărului din nord-est : latifundiile, monocultura și munca sclavagistă. În aceste condiții, mica proprietate nu putea să se dezvolte ; munca liberă a micilor cultivatori cu greu ar fi putut defrișa pămînturile virgine. La aceasta se adăuga lipsa unei piețe interne pentru desfacerea produselor ; marii proprietari produceau aproape tot ce era necesar pentru consum.

În această situație are loc totuși un eveniment care avea să influențeze situația monopolului asupra pămîntului : mase importante ale populației rurale — așanumiții „intruși" sau „deținători" — încep să pună stăpînire pe pămînturile necultivate, pe care își înjghebează mici gospodării. Așa a apărut proprietatea țărănească, alături de a latifundiarilor. Totodată, marii latifundiari iau noi măsuri pentru apărarea poziției lor economice. Ei dezvoltă o nouă ramură de activitate — creșterea vitelor. Apare astfel un nou tip de moșie — fazenda — a cărei denumire se extinde apoi asupra tuturor marilor proprietăți agricole.

În toate etapele exploatării coloniale, sistemul producției de zahăr a fost un dușman al progresului, un obstacol în calea dezvoltării economice și sociale a regiunii nord-estice, în care numai minoritatea dominantă prospera și progresa, în timp ce masele rămase la marginea societății erau folosite doar ca forță de muncă ieftină.

În 1822, o dată cu proclamarea independenței Braziliei, sistemul donațiilor de pămînt sau al concesiunilor este desființat și înlocuit cu acela al achiziției proprietății funciare. A fost prima lovitură importantă dată economiei bazată pe „moara de zahăr". Dar a fost anihilată, într-o măsură, de înțelegerea realizată între stăpînii feudali și marea burghezie financiară străină. În aceste condiții, achiziționarea de noi pămînturi a dus la apariția unor noi latifundii uriașe. Eliberarea sclavilor, la 13 mai 1888, a contribuit de asemenea la subminarea structurii feudale a economiei bazate doar pe producția de zahăr.

În timp ce în nord-est avea loc o intensificare a monopolului asupra pămîntului, emigrația muncitorilor europeni în sudul țării aducea modificări în situația existentă acolo. Sudul, în special statul Sao Paolo, devine un mare centru producător de cafea. Se deplasează centrul de greutate al economiei țării. Dacă marile proprietăți agricole din nord-est se declară refractare progresului și rămîn închistate în formele vechi de producție, sudul Braziliei devine mai accesibil activității economice moderne. Astfel, nord-estul a rămas mai departe feudal, în timp ce agricultura sudului s-a îndreptat pe o cale capitalistă.

O dată cu proclamarea republicii, la sfîrșitul secolului trecut, contrastul între

nord-est și sud s-a adîncit. Decăderea economiei feudale a zahărului determină într-o măsură tot mai mare exodul populației din nord-est către statul Sao Paolo, ajungîndu-se ca, după cel de-al doilea război mondial, anual, peste 100 000 de „nordestini" să devină forță de muncă salariată pentru industria și agricultura sudului.

...ȘI SECETĂ

Una din principalele probleme ale nord-estului brazilian este seceta. Se considera că împotriva acestei fatalități nu se poate face nimic, ceea ce a dus la resemnare și inerție. De-abia după seceta din 1877 — cînd bolile, seceta și foametea au redus la jumătate populația regiunii — autoritățile au elaborat un plan împotriva acestui flagel. S-a creat o comisie națională pentru studiul problemelor secetei, dar ineficacitatea activității ei a dus, în 1909, la organizarea unui inspectorat federal. În perioada 1931—1932 s-au alocat credite pentru ajutorarea celor peste 200 000 de victime ale secetei din acei ani. Cu toate acestea, măsurile de asistență n-au dat decît rezultate infime ; s-a înființat, atunci, o întreprindere pentru valorificarea apelor fluviului San Francisco, prin construirea de hidrocentrale, și s-a creat o bancă de dezvoltare a nord-estului. Totuși, situația nu s-a îmbunătățit.

Seceta din 1958 a impus luarea unor măsuri urgente, pentru a salva de la foame milioanele de oameni din această regiune. Situația, alarmantă din punct de vedere economic și tragică din punct de vedere social, a determinat crearea în 1959 a unui organ devenit cunoscut sub numele de SUDENE (Direcția generală pentru dezvoltarea economică a nord-estului).

În planul elaborat de acest organ, s-au preconizat sporirea investițiilor industriale, reorganizarea economiei din zona semiaridă, mărirea producției de alimente în regiunile maritime. Dar, din nou a rămas neabordată problema principală : problema proprietății asupra pămîntului.

CANUDOS NU S-A PREDAT...

La sfîrșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a celui următor situația țăranilor nu se deosebea prea mult de cea existentă în perioada colonială. Era natural, deci, ca acești oameni fără pămînt și fără drepturi să caute o ieșire din starea în care se găseau. Masele țărănești din Brazilia n-au acceptat pasiv exploatarea latifundiarilor. Au avut loc răscoale ale țăranilor săraci (Cangaceiros), mai ales în nord-est. Cele mai importante răzmeriță țărănești au fost cele din Canudos (1896—1897), Contestado (1912—1916) și Caldeirao (1936—1938).

În lucrarea sa „Cangaceiros e fanaticos", Rui Faco face o analiză profundă a acestor lupte, scoțînd în evidență faptul că revoltele țărănești au fost provocate mai ales de monopolul marilor moșieri asupra pămîntului. (Brazilia este cunoscută pentru latifundiile sale fără hotare, ale căror întinderi depășesc uneori chiar suprafața unor țări mici. Recensămîntul din 1950 arăta că existau 60 de proprietăți cu peste 100 000 hectare fiecare !) Oamenii muncii din agricultură erau totdeauna ignorați și reduși la tăcere, fiind tratați ca sclavi sau șerbi. Foametea și lipsurile erau prezentate drept „stări normale". De aceea, atunci cînd a izbucnit lupta armată a locuitorilor din localitatea Canudos, marii moșieri și autoritățile — adoptînd o atitudine fariseică, — s-au arătat „surprinse". Revoltele țărănești au fost caracterizate drept „fanatism religios". Despre Antonio Conselheiro, conducătorul țăranilor răsculați, s-a spus că era un „mistic" care ar fi încercat să restaureze monarhia. În realitate, Conselheiro era un conducător temerar al țărănimii sărace, pe care el a ridicat-o la luptă. În perioada cînd Conselheiro a parcurs regiunea Sertao din nord-est, țara trecea prin schimbări economice și sociale importante ; era epoca „ascensiunii" cafelei în sudul Braziliei, a emigrației masive de muncitori europeni, a descompunerii sclaviei ; era epoca ruinării „morilor de zahăr" și a înlocuirii acestora cu fabricile de zahăr. Pe acest fundal economic și social s-a grefat și răscoala țărănească condusă de Conselheiro. Timp de aproape 20 de ani, Conselheiro a adunat mii de oameni în localitatea Canudos ; ocupînd terenurile unei latifundii ruinate și părăsite, ei voiau să-și organizeze un trai mai bun, hotărîți fiind să-și apere cu arma dreptul la viața nouă.

„Fenomenul Canudos" nu era izolat. Numeroase alte grupuri de țărani răsculați erau răspîndite în Sertao ; erau, în majoritate, revolte spontane împotriva exploatării (avînd uneori caracter religios) dar care ajungeau deseori la luptă armată. Luptele amenințau direct proprie-

Țăran din Sertao

tatea latifundiară, motiv pentru care clasele exploatatoare interveneau cu cea mai mare cruzime. După lupte care au durat aproape un an, răsculații din Canudos au fost exterminați, iar localitatea rasă de pe suprafața pămîntului. Vorbind despre vitejia țăranilor în lupta armată inegală, Euclides da Cunha, unul dintre cei mai însemnați scriitori brazilieni, arăta : „Canudos nu s-a predat... a rezistat pînă la distrugerea completă. Gonit palmă cu palmă, a căzut într-o zi, pe înserate, cînd au căzut și ultimii săi apărători. Erau patru numai : un bătrîn, doi bărbați și un copil în care trăgeau cu turbare cinci mii de soldați". (Din lucrarea „Os Sertoes").

NICI GEOGRAFIA, NICI CLIMA...

Autorul acestor rînduri a întîlnit, în Brazilia, mulți economiști și oameni politici care i-au vorbit despre destinul tragic al nord-estului. Unul din interlocutorii lui — un demnitar brazilian, originar din această regiune — i-a înfățișat în fraze atît de sugestive nord-estul țării, încît, imediat după discuția cu el, le-a așternut pe hîrtie. E, acum, un prilej de a le retranscrie. „Sîntem o regiune a înapoierii, a mizeriei și a foamei. Se afirma că de vină sînt numai condițiile naturale ale regiunii. Dar, în primul rînd, sistemul economic și social e de vină. Dar, atunci, cum se poate explica, totuși, că o fîșie largă de pămînt negru — unul dintre cele mai fertile pămînturi din lume (de nouă ori mai mare decît suprafața agricolă a Japoniei care alimentează 100 milioane de persoane) produce doar trestie de zahăr și cîteva mărfuri alimentare, în cantitate extrem de scăzută, cu mult sub necesitățile milioanelor de nordestini ? Exploatarea acestor pămînturi nu se face pentru satisfacerea necesităților populației, ci a intereselor unui pumn de mari proprietari. Mult timp țăranul nordestin credea că mizeria familiei sale se datora geografiei și climei din regiunea sa și că înapoierea în care se găsea era o fatalitate. Mult timp a acceptat, ca o favoare generoasă a stăpînului și a autorităților, acțiunile, veșnic începute și neterminate, împotriva secetei. Dar tot el a descoperit că nici geografia, nici clima regiunii nu l-au împiedicat pe stăpîn să trăiască bine. Din descoperire în descoperire, el a cîștigat conștiința mizeriei sale și a cauzei care o determină. Relațiile sale cu stăpînul pămîntului s-au modificat, înrăutățindu-se, pînă cînd au atins o stare de tensiune care face să se spună că nord-estul este o regiune explozivă". Și glasul interlocutorului nostru căpătă accente tot mai îndîrjite : „Avem nevoie de o reformă agrară eficace, care să nu fie destinată numai soluționării situației omului din agricultură, ci, în același timp, să facă parte dintr-un program național de înlăturare a înapoierii și mizeriei, care să creeze noi posibilități de muncă la orașe, să asigure o mai bună organizare a aprovizionării populației și să lărgească piața pentru produsele industriale. Altfel, nord-estul va fi în continuare sinonim cu analfabetismul, mizeria și foamea. Statisticile nu sînt numere seci, fără realitate și fără viață. Căci la 1 000 de copii născuți în nord-est, se înregistrează 500 de decese. Cauzele : subalimentația, bolile și, în general, condițiile economico-sociale. Se cer schimbate aceste condiții, ca să se schimbe și viața oamenilor".

Schimbările de care vorbea interlocutorul nostru reclamă, așa cum sublinia dînsul, eforturi mari, susținute. Nu se știe încă ce măsuri concrete vor urma după reuniunea de la Recife. Studiile unor experți economici, opiniile unor oameni politici din Brazilia relevă că, prin elaborarea unui program de perspectivă, aplicat cu consecvență, este posibilă soluționarea treptată și eficientă a problemelor grave pe care le ridică nord-estul brazilian. Dezbaterile și confruntările de opinii în jurul situației din această regiune pot fi socotite ca făcînd parte din ansamblul căutărilor și preocupărilor latino-americane, suscitate de necesitatea atragerii regiunilor subdezvoltate ale continentului în circuitul vieții economice contemporane.

Anton BUZOIANU

REPORTAJ PE GLOB

RIGA

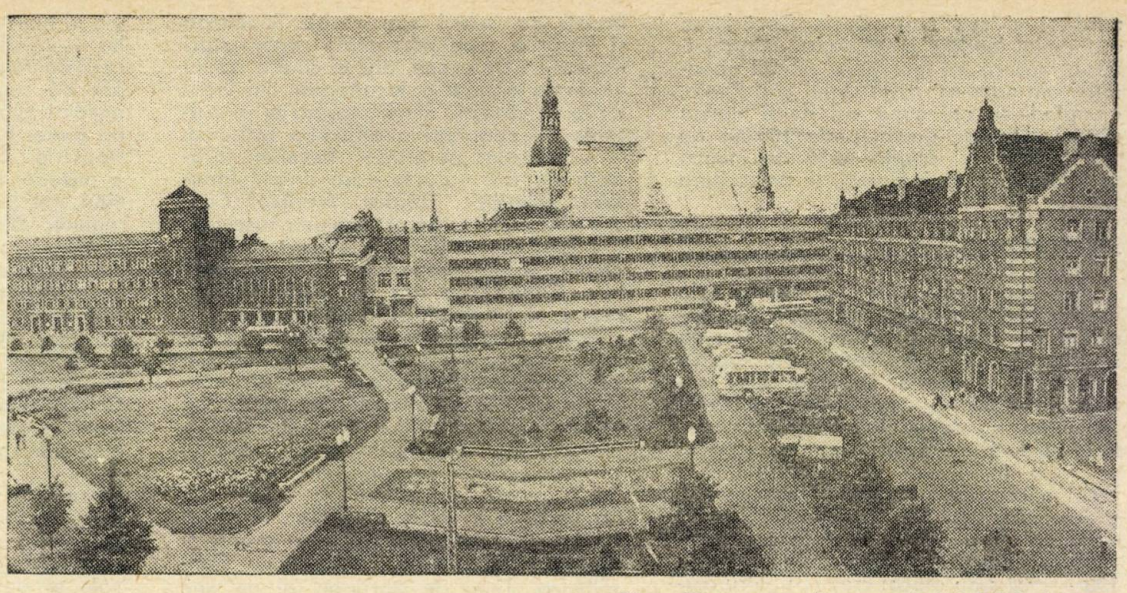

Riga. Piața centrală a capitalei R.S.S. Letone

Meridianul care trece prin Riga nu se află decît cu puțin mai la răsărit de cel al Bucureștiului. Firește că răspunderea pentru considerabilul plus de ger hibernal o poartă atît paralela mult mai septentrională, cît și apropierea orașului de răsuflarea rece a Balticei. Indiferent însă de cauză, aci iarna este — vorba lui Raikin — „ehei, ca pe vremuri", cu zăpadă multă și scîrțîitoare sub tălpi, cu un frig care împinge mercurul termometrului pînă la 25 de grade sub zero și cu stalactite lungi de gheață atîrnînd de sub streșini.

Dar nici unul din aceste elemente ale recuzitei sezoniere nu pare să încetinească în vreun fel pulsul viu al capitalei Letoniei sovietice. Străzile — și cele vechi și strîmte, și cele noi, largi și rectilinii — sînt pline de lume, chiar dacă la nouă dimineața și la patru după-amiază e întuneric. Un întuneric relativ, de altfel, pentru că felinarele cu mercur, neonul reclamelor și vitrinele strălucitoare ale magazinelor se întrec, care mai de care, să-l ciuruiască.

EXPLICAȚIA CÎTORVA NEOBIȘNUITE SINUOZITĂȚI DEMOGRAFICE

Așa cum știe oricine, dimensiunile sînt relative. Între granițele Letoniei este cuprinsă abia a suta parte din populația U.R.S.S. În schimb, Riga este o capitală mare, care adăpostește o treime din cei aproape 2 300 000 de locuitori ai Letoniei.

Curba demografică a orașului a marcat sinuozități neobișnuite pentru secolul nostru. În ajunul primului război mondial, numărul locuitorilor săi se ridica la 513 000, Riga fiind cea de-a treia așezare urbană a Rusiei țariste, după Petrograd și Moscova. Atunci cînd a izbucnit cel de-al doilea război mondial, cifra scăzuse la 370 000. Autorii acestui rar întîlnit regres au fost guvernele burgheze care s-au succedat la conducerea Letoniei în intervalul dintre cele două conflagrații și, îndeosebi, dictatura fascistă militară a lui Ulmanis, instalată la putere în mai 1934. Înspăimîntați de vechile tradiții revoluționare și de combativitatea proletariatului leton, cîrmuitorii au evitat cu grijă aglomerarea de mase muncitorești, atît în capitală cît și în alte orașe, preferînd să frîneze dezvoltarea industriei, să mențină economia la nivelul unei agriculturi înapoiate și să încurajeze o masivă emigrație a celor care nu-și puteau agonisi traiul.

Ocupația hitleristă a adus cu sine cunoscutul cortegiu de distrugeri și asasinate. Un sfert din populația Rigăi a fost exterminată, cartierele vechi au căzut în mare parte pradă flăcărilor, iar podurile de peste fluviul Daugava au sărit în aer.

Orașul a fost eliberat la 13 octombrie 1944, dar unii dintre locuitorii lui au mai căzut în lupta împotriva nazismului și după prăbușirea celui de-al treilea Reich : la douăzeci și patru de ore de la capitularea lui Keitel, pe litoralul leton al Balticei se desfășura o înverșunată bătălie cu rămășițe ale Wermachtului, care protejau fuga pe mare a cîtorva comandanți germani de pe frontul de Răsărit.

Urmele materiale ale războiului s-au șters demult. Cele morale se manifestă în amintirea pe care oamenii o păstrează celor ce și-au jertfit viața pentru eliberarea patriei și în elanul cu care i se restituie orașului străvechile sale podoabe. Așa se explică, de pildă, de ce la refacerea turnului de lemn — înalt de 120 de metri — al catedralei Sf. Petru se lucrează cu tot atîta sîrg ca și la miile de apartamente cu care se îmbogățește capitala în fiecare an.

VÎRSTA ȘI FERESTRELE CETĂȚII

Riga este mîndră de vîrsta ei : 766 de ani. Despre fortăreața întemeiată la începutul secolului al XIII-lea și desăvîrșită de-a lungul a două veacuri, mai depun și azi mărturie rămășițele vechiului zid de apărare sau bisericile cu clopotnițe semețe, a căror arhitectură îmbină stilurile cele mai diverse — roman, gotic, baroc — reușind turul de forță ca acest amestec să nu supere ci să încînte ochiul. Castelul construit în 1330 a aparținut pe rînd cavalerilor teutoni, apoi suedezilor, apoi unor seniori autohtoni. Dintre toți ocupanții, cei mai simpatici sînt cei de astăzi : pionierii...

Prima piatră la temelia Domului din Riga a fost pusă în 1211. O recentă restaurare i-a respectat formele severe și riguroase dar pline de grație. Incinta, în care vitraliile filtrează o lumină multicoloră, e dominată de o gigantică orgă, una din cele mai celebre din Europa, cu cele 6 783 de tuburi ale ei. Am ascultat acolo un recital închinat lui Haendel și, în reculegerea publicului, intra și un omagiu tăcut adus de mult dispăruților maeștri zidari, cărora li se datorează nu numai un monument admirabil, ci și o sală de concerte cu o ireproșabilă acustică.

În vechea Rigă numai lăcașurile Domului au ferestre mari. Cele aparținînd caselor sînt mici, ca niște palme de copil, căci unul din birurile feudale ținea seama și de dimensiunile lor. Drămuite de lăcomia nobililor, soarele și aerul se strecurau cu greu prin aceste deschizături mărunte. În schimb, zidurile sînt groase, uneori de peste un metru ; ele erau destinate să reziste invadatorilor de diferite seminții, atrași de bogățiile cetății.

PULSAȚIA INDUSTRIALĂ

Și Riga nouă este o cetate : a industriei. Ea dă o cincime din întreaga producție de vagoane electrice și de aparate de radio a U.R.S.S., 50 la sută din centralele telefonice, a nouă parte din totalul becurilor electrice. Volumul producției industriale era în 1966 de 24,7 ori mai mare decît în 1940. Pe șoselele din Kamciatka sau din Ucraina circulă elegantele și robustele microbuze „Latvia", gospodinele din Gruzia și Kazahstan își spală rufele cu ajutorul mașinilor „Baltika", iar combinatul de țesături de mătase se află de patru ani pe locul întîi în Uniunea Sovietică. Peste 80 de țări importă produsele Rigăi, al căror registru se întinde de la motoare Diesel și turbine de hidrocentrale, pînă la mobilă, motociclete și parfumuri.

Orașul este în același timp și port. Ba chiar două porturi : unul maritim — în care ancorează cargobotuțile și vasele de pasageri și care, ca importanță, vine numaidecît după Leningrad — și unul fluvial, pe Daugava, unde e „baza navală" a pescarilor. Dar sfera lor de activitate nu se limitează la apele dulci ale rîului și nici numai la cele ale Balticei. Vasele moderne și rapide ajung pînă în Atlanticul de nord și pînă la țărmurile Africii. În Letonia burgheză pescarii erau cei mai săraci printre săraci. Astăzi statisticile arată că, proporțional cu alte profesii, lor le revin cele mai multe „Moskviciuri" și „Zaporojeți".

TANNHÄUSER ȘI MICII SĂI AUDITORI

Mai sînt și altfel de pescari la Riga : cei amatori, pe care i-am văzut în jurul copcilor sparte în gheața lacului Kich din parcul „Meja". Frați întru răbdare, perseverență și optimism cu undițașii noștri, stăteau neclintiți pe un ger năpraznic, arareori compensat de o pradă argintie, lungă cît degetul mic și mai subțire ca el.

„Meja" nu-i decît unul din cele treizeci de parcuri ale Rigăi. E adevărat, însă, că e cel mai mare și mai frumos. În cuprinsul lui se află un teatru în aer liber, cu o capacitate de 60 000 de locuri și cu o scenă pe care au cîntat și dansat pînă la 15 000 de artiști. Nu pe rînd, ci simultan.

Dragostea față de muzică a locuitorilor se bucură de o meritată reputație. Am avut și noi prilejul să o apreciem. Ne-a frapat marele număr de copii între zece și cincisprezece ani care asistau la un spectacol cu „Tannhäuser" prezentat de Teatrul de operă și balet. Ce-i drept, în pauze coridoarele răsunau de rîsul lor cristalin, dar în timpul celor trei acte au ascultat muzica cu încordare și cu gravitatea unor vechi frecventatori ai festivalurilor de la Bayreuth.

Să menționăm și faptul că la Riga a fost făcut unul din cele mai frumoase filme pe care ne-a fost dat să le vedem în ultimii ani : „Doi". Lucrare de diplomă a cîtorva absolvenți ai Conservatorului din Riga, pelicula nu durează decît patruzeci de minute, interval suficient pentru a nara, în cel mai cinematografic limbaj cu putință, povestea de dragoste dintre o surdo-mută și un muzician. Cele două lumi — una a veșnicei tăceri, cealaltă a sunetelor melodioase — par a se situa la poluri opuse, fără posibilitate de contact între ele. Dar miracolul apropierii se realizează și el constituie o replică strălucitoare la mitul, cultivat atît de intens în Occident, al „incomunicabilității" umane.

IURMALA

O pădure de pini multiseculari, cîteva rînduri de dune — și iată litoralul. Pe șoseaua acoperită cu gheață, mașina gonește cu o viteză care nu coboară nici o clipă sub 90 de kilometri pe oră. Dar nu ne facem griji : la volan se află Valdis Andersons, învingător în numeroase curse automobilistice locale și participant la raliul de la Monte Carlo.

Litoralul înseamnă Iurmala — o aglomerare de cîteva mici stațiuni, cu un total de 30 000 de locuitori. Aceștia sînt „permanenții". Ceilalți 120 000 vin în timpul verii pentru a se scălda în valurile Balticei, a se îmbăcheta în nămol sau a folosi izvoarele termale. Primii vizitatori ai Iurmalei au fost veteranii războiului împotriva lui Napoleon, din 1812, care și-au tămăduit aci dureroasele cicatrici ale rănilor sau reumatismele căpătate de pe urma cumplitelor viscole înfruntate.

În anumite privințe litoralul Balticei seamănă cu cel al Mării Negre. Același nisip fin al plajei, care se întinde pe o lungime de 35 de kilometri, aceeași treptată pătrundere în apă, care rămîne mică la mare distanță de țărm. Dar există și deosebiri : coniferele coboară pînă foarte aproape de mare și, după cîte aflăm, temperatura nu depășește nici în zilele cele mai călduroase 17 grade. Cînd vîntul bate dinspre uscat, apa e rece. Cînd suflă dinspre mare, timpul e ploios.

— De, nu toată lumea are parte de un litoral ca al dv., ne spune una dintre gazdele noastre care a vizitat România.

Nicolae MINEI

ANTILELE MICI

Noul profil al arhipelagului

În zilele următoare, șapte insule din arhipelagul Antilelor Mici, pînă în prezent posesiuni engleze, vor primi statutul de „asociate" cu Marea Britanie, formînd cinci state separate (trei dintre insule se unesc într-un singur stat). După cum s-a anunțat la Londra, proclamarea solemnă a celor cinci „state asociate" va avea loc între 27 februarie și 3 martie.

St. Kitts, Nevis, Anguilla... Denumirile unor insulițe ce abia le poți distinge pe hartă cu lupa. Sînt vreo duzină și nu toate locuite. Li se mai spune *Leward Islands* (insulele de sub vînt) și *Windward Islands* (insulele vîntului) sau *Antilele Mici* britanice. Suprafața totală — doar 3 000 kmp... Și totuși, pe aceste bucăți de pămînt, mai mici decît un mare oraș european, răsfirate în largul mării sub forma unui arc pe o lungime de 700 de kilometri între Porto Rico și coasta de nord-est a continentului sud-american, trăiesc peste o jumătate de milion de oameni.

Marea majoritate a acestor oameni, aflați în continuă luptă cu grelele condiții de trai, ce poartă amprenta unei multiseculare dominații coloniale, sînt strănepoți ai sclavilor negri vînduți plantatorilor albi de către negustorii de „abanos viu" ce își vînau marfa, în veacurile trecute, pe țărmurile Africii. Sclavia a fost abolită de mult. Dar plantațiile au rămas : de trestie de zahăr și bumbac, de banane și cacao — culturi destinate exclusiv exportului.

→

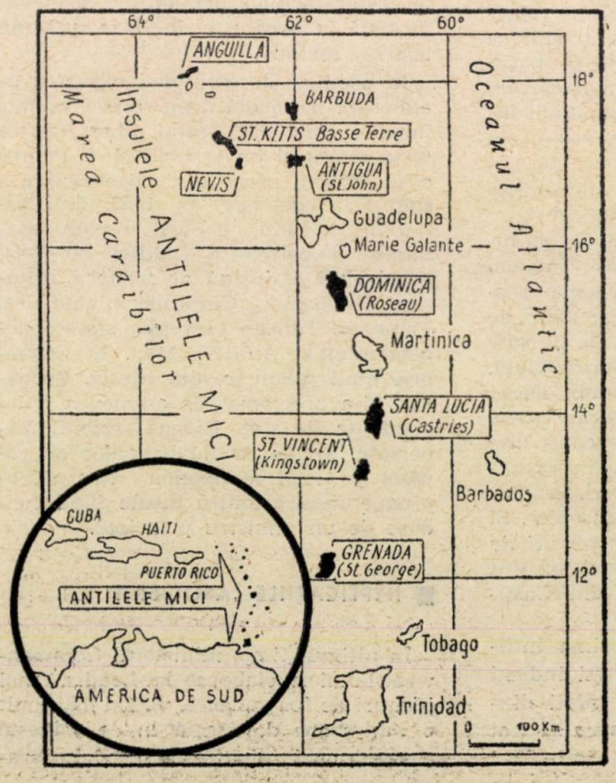

DOMINICA

789 kmp ; 64 000 locuitori ; capitala : Roseau (15 000 locuitori).

GRENADA

344 kmp ; 90 000 locuitori ; capitala : St. George (27 000 locuitori).

SANTA LUCIA

616 kmp ; 100 000 locuitori ; capitala : Castries (25 000 locuitori).

ST. VINCENT

389 kmp ; 82 000 locuitori ; capitala : Kingstown (15 000 locuitori).

ANTIGUA

442 kmp (împreună cu insulele Barbuda și Redoma) ; 57 000 locuitori ; capitala : St. John (15 000 locuitori).

ST. KITTS, NEVIS și ANGUILLA

396 kmp ; 61 000 locuitori ; capitala : Basse-Terre (14 000 locuitori).

Iar plantațiile pe care negrii lucrează din moși-strămoși nu le aparțin lor.

Între 27 februarie și 3 martie, din rîndul Antilelor Mici britanice vor lua ființă cinci state neînscrise însă ca atare în nici un atlas geografic. St. Kitts, Nevis și Anguilla, cele trei insule alăturate din vîrful nordic al arcului, vor constitui unul dintre aceste state. Celelalte sînt Antigua, Dominica, Santa Lucia și Grenada, urmînd ca la 1 iunie să li se alăture și St. Vincent. Noile state vor avea statutul de „asociați" cu Marea Britanie, oarecum în genul legăturii pe care o are vecina lor mai nordică, Porto Rico, cu S.U.A.

Desigur că pe drumul spre eliberarea națională — și aceasta reprezintă un anumit pas. Dar „asocierea" este departe de a rezolva problemele ce frămîntă populația insulelor, care are tot dreptul să trăiască cu adevărat în secolul XX, stăpînă pe pămîntul pe care îl muncește, pe destinele sale.

ÎNTR-O DUMINICĂ, FLOTILA LUI COLUMB...

La 25 septembrie 1493, din portul spaniol Cadiz pornea spre Lumea Nouă o impunătoare flotilă compusă din 17 nave, avînd la bord vreo 2 000 de oameni, dintre care sute de *hidalgos* dornici de îmbogățire. Pe cea mai mare dintre nave, „Maria Galante", proaspătul amiral al Castiliei, genovezul Cristofor Columb, își înălțase noul său pavilion primit din mîna regelui. După cinci săptămîni de navigație continuă între cer și apă, în cursul celei de-a doua expediții peste Atlantic, marinarul de cart semnală apariția la orizont a pămîntului. Se vedea o insulă muntoasă, acoperită de vegetație luxuriantă, dar cu țărm puțin primitor pentru corăbii. Nedescoperind nici un loc de acostare, amiralul ordonă flotilei să pornească mai departe. Și fiindcă se nimerise să fie într-o duminică, insula ce se pierdea în zare fu trecută pe hartă sub numele de Dominica. În zilele următoare, urcînd spre nord, spaniolii întîlniră în cale și alte insule, într-unele din ele făcînd scurte popasuri. Așa a fost descoperit cu aproape cinci secole în urmă arhipelagul Antilelor Mici.

Insulele erau locuite de triburi de indieni *caraibi*, oameni curajoși care, cu bărcile lor din trunchiuri de copac scobit, întreprindeau călătorii pe mare de la o insulă la alta chiar și cale de sute de kilometri. Despre modul lor de viață, medicul expediției lui Columb, Diego Alvares Chanca, scria : „Deși au casele făcute din paie, acestea sînt construite mai bine decît la alți indieni ; înăuntrul lor se găsesc multe lucruri... vădindu-se în toate o pricepere deosebită. Ei au mult bumbac și multe cuverturi de bumbac, făcute atît de bine încît nu sînt inferioare celor de la noi, din Castilia".

La cîteva decenii după prima întîlnire cu europenii, dintre acești indieni — care au dat numele lor mării dintre cele două Americi — n-avea să mai rămînă aproape nici unul, toți fiind exterminați de conchistadorii spanioli. La rîndul lor, aceștia au fost vînați în perioada următoare de pirați, care au transformat micile insule, pentru mai bine de un secol, în cuiburi de refugiu. Mai tîrziu, cînd epoca corsarilor a apus, pentru Antilele Mici s-au războit numeroase puteri europene, partida fiind cîștigată, de cele mai multe ori, de Anglia. Steagul Albionului a fost înălțat pentru prima oară în 1628 pe insula Nevis. Patru ani mai tîrziu, a urmat Antigua. Apoi în 1666 — Anguilla, în 1759 — Dominica, în 1803 — ultima, Santa Lucia, astfel că, la începutul secolului trecut, Anglia își încheiase cuceririle sale în Marea Caraibilor.

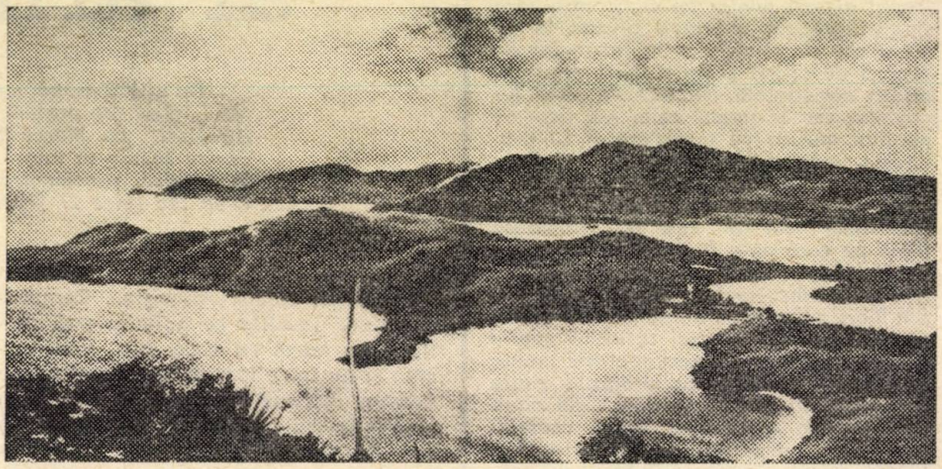

Insula Antigua. Vegetație densă și sălbatică pe coline, zone cultivate și sol fertil la poale

Insulele, pustiite de conchistadorii spanioli, fuseseră populate între timp cu un mare număr de sclavi africani aduși aici pentru a-i înlocui la muncile grele de pe plantații pe *caraibii* exterminați. Din rîndurile acestora avea să ia naștere actuala populație a insulelor, formată în proporție de 95 la sută din negri și mulatri.

În ultimele decenii, cînd mișcarea de eliberare națională a pulverizat vechile imperii coloniale, suflul libertății s-a făcut simțit și în Antilele Mici. Pentru a se preveni procesul de destrămare a stăpînirii coloniale, în 1958, din inițiativa engleză, a fost creată așanumita Federație a Indiilor de Vest, cuprinzînd o duzină de teritorii britanice din bazinul Caraibilor : Jamaica, Trinidad, Tobago (devenite state independente) și Antilele Mici. În noiembrie anul trecut, o altă insulă, Barbados, și-a proclamat de asemenea independența de stat. Rămase colonii dispersate, Micile Antile britanice au căpătat pe rînd autonomia internă, aproape fiecare dintre insule fiind conduse de un ministru principal.

IMPLICAȚIILE „ASOCIERII"

În ultimul timp, ministerul Commonwealthului a elaborat la Londra noi planuri de federalizare, vizînd mai mult o schimbare de formă în ce privește guvernarea insulelor. Proiectul Federației Micilor Antile britanice s-a dovedit însă anacronic, fiind respins de reprezentanții populației. În urma tratativelor purtate în cursul anului trecut între delegațiile separate ale insulelor și guvernul britanic, s-a ajuns la formula acordării independenței unor „state asociate" cu Marea Britanie. Conform noilor constituții elaborate la Londra, aceste „state asociate" vor dispune de dreptul de a-și rezolva singure problemele interne, cu excepția celor privind apărarea și afacerile externe. De asemenea, ele vor avea dreptul de a rupe în mod unilateral ultimele legături cu metropola.

Desigur că noua formulă nu răspunde intereselor reale ale celor 500 000 de locuitori ai Antilelor Mici ; principala lor preocupare o constituie cucerirea unei independențe depline, în măsură să asigure posibilitatea de a lichida înapoierea economică a insulelor, a căror unică bază de existență o constituie în prezent culturile pentru export (cacao, banane, bumbac, fructe) și turismul. Neputînd face față concurenței marilor producători din apropiere, Antilele Mici sînt nevoite să-și vîndă produsele la prețuri derizorii, cu totul neechivalente față de munca depusă, ceea ce duce implicit la cîștiguri infime pentru muncitorii de pe plantații.

Pentru Antilele Mici, a căror poziție strategică reprezintă un fel de poartă a Mării Caraibilor, există și un alt pericol : acela de a fi transformate în baze militare. De altfel, pe Antigua, în regiunea Parkhama (cedată în 1940 de Anglia printr-un acord ce prevede stăpînirea americană pentru 99 de ani), există deja o bază navală și una aeriană, ambele aparținînd S.U.A. În condițiile statutului de „asociere", nu sînt excluse noi acorduri asemănătoare.

Neocolonialismul tinde să împiedice formarea noilor contururi politice ale arhipelagului. Însă retușarea hărților noi cu cerneala cancelariilor din metropole mai mult sau mai puțin vechi este o treabă dificilă și, în ultimă instanță, fără șanse.

Crăciun IONESCU

Kilowatul nuclear

J. C. C. STEWART
președintele Comisiei de reactori a Autorității Energiei Atomice din Marea Britanie

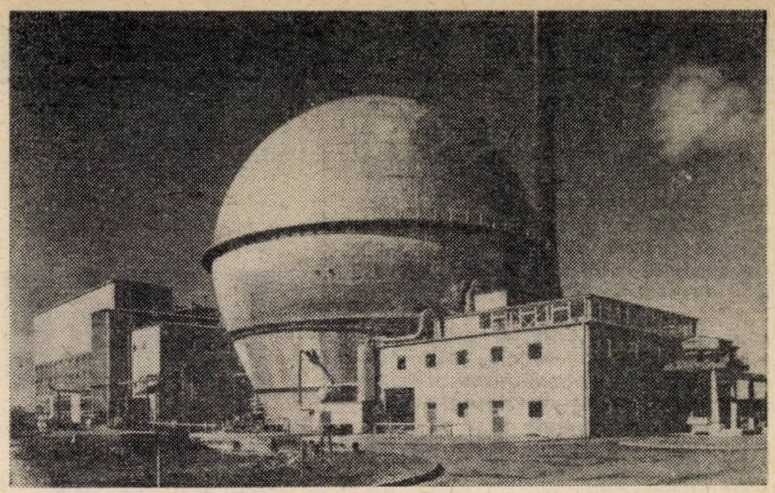

Reactorul cu răcire cu gaze al centralei atomice experimentale de la Windscale

În ultimul timp, problemele majore ale producției de energie nucleară au devenit un subiect mult discutat în Marea Britanie. Astfel, de curînd s-a făcut o trecere în revistă a necesităților viitoare în ce privește combustibilul, analiză care a confirmat rolul economic mereu crescînd al producției nucleare. De aceea, Autoritatea Energiei Atomice revizuiește în prezent obiectivele viitorului program de dezvoltare a reactoarelor pe baza unei evaluări pe termen lung a cerințelor de energie nucleară ale economiei naționale. În legătură cu această perspectivă, se conturează tot mai urgent necesitatea alegerii unui reactor răcit cu gaze pentru centrala în construcție la Dungeness, pe coasta de sud a Angliei. De asemenea, se impune studierea concluziilor cu privire la reactoarele reproducătoare rapide. Experiența cîștigată la reactorul experimental de la Dounreay (Scoția), ca și analizarea prețului de cost al centralelor comerciale, arată că în curînd se va trece la construcția unor mari reactoare reproducătoare rapide, avantajoase și din punct de vedere economic.

Pînă în 1966 au intrat în funcțiune centrale nucleare — prevăzute cu instalații de răcire cu gaze și cu moderatoare de grafit — totalizînd 3 000 megawați. Experiența cîștigată cu acest sistem începînd din anul 1956 a dovedit că reactoarele de acest fel prezintă siguranță, sînt eficiente și funcționează corespunzător. Alte două centrale, de 1 800 MW, se află într-un stadiu avansat de construcție la Oldbury și Wylfa Head. Recipientele de presiune din oțel, prevăzute în planuri anterioare, au fost înlocuite aici cu rezervoare de presiune din beton precomprimat care adăpostesc atît miezul reactorului cît și instalațiile pentru abur. Acest tip de construcție reprezintă un pas înainte pe drumul realizării unor caracteristici tehnice menite să justifice abandonarea legislației britanice actuale cu privire la amplasarea centralelor nucleare. În mai puțin de zece ani, tipul de reactor răcit cu gaze a redus la jumătate prețul de cost la centralele construite ulterior, față de cele construite la începutul perioadei, situîndu-le la un nivel similar celor bazate pe cărbune.

Faza imediat următoare — dezvoltarea celei de a doua serii de reactoare răcite cu gaze — a redus prețul de cost al kilowatului nuclear cu încă 25 la sută, scăzînd totodată și prețul de cost la centralele pe bază de cărbune cu 10 la sută sub nivelul celor mai economice unități convenționale.

Puterea totală ce se va instala în Marea Britanie pînă în 1975 va fi de aproximativ 30 000 MW, din care 8 000 vor reveni energiei nucleare. Aceasta va ridica puterea instalată a centralelor atomoelectrice la 13 000 megawați. Cei 8 000 MW din faza a doua se vor baza pe reactoare răcite cu gaze, ceea ce nu exclude însă posibilitatea construirii și a altor tipuri de reactoare.

În viitor se vor aduce fără îndoială îmbunătățiri substanțiale tuturor tipurilor existente de reactoare termice, ale căror încetinitoare de particule funcționează cu apă sau grafit. Acest proces evolutiv va fi eficient în ce privește siguranța, manipularea și economicitatea instalațiilor. O simplă evaluare a costului făcută pentru o singură centrală nu este întotdeauna hotărîtoare ca metodă de alegere a unui sistem, căci diferențele de cost ar putea fi influențate chiar și de aproximațiile calculului. Reactoarele vor fi deci selecționate tot mai mult pe baza unor factori ca : operativitate, posibilități de întreținere, manipulare și siguranță.

Factorul major va fi, desigur, producția. Detaliile proiectării reactoarelor răcite cu gaze au dovedit că un asemenea reactor cu o capacitate de peste 1 000 MW nu mai ridică probleme noi ; de exemplu, rezervoarele de presiune nu vor fi mai mari decît cele aflate acum în construcție. Calculul estimativ arată că, odată cu creșterea producției, asemenea reactoare devin mai economice decît cele răcite cu apă. În schimb, pe măsură ce dimensiunile descresc, reactorul cu apă e tot mai competitiv.

Baza de plecare pentru fazele ulterioare ale programului nuclear în Marea Britanie este sistemul de reactoare răcite cu gaze. În această direcție, o lucrare importantă este șantierul deschis la Dungeness : o centrală cu două reactoare gemene totalizînd 1 200 MW, construită alături de o centrală cu două reactoare de cîte 275 MW. Acest sistem s-a dovedit superior tuturor proiectelor, precum și experienței funcționale a celor 30 reactoare răcite cu gaze existente în Marea Britanie, Italia și Japonia.

Studiul diferitelor sisteme a dovedit clar avantajul economic al introducerii din timp a reactorului reproducător rapid. În afara faptului că prezintă un preț de cost avantajos, el va îmbunătăți și economicitatea reactoarelor termice. Cele două tipuri de reactoare vor deveni competitive între ele în deceniul al nouălea. De aceea, reactorul reproducător rapid, răcit cu sodiu, ocupă locul cel mai important în programul britanic de dezvoltare a reactoarelor. Aproximativ 500 de oameni de știință și ingineri sînt angajați în acest proiect.

Următorul pas planificat este construirea unui prototip de reactor reproducător rapid de 600 MW (din care 250 MW la intrarea în funcțiune în anul 1970) care să folosească drept combustibil plutoniu și ca refrigerent, sodiu lichid. Înainte de a se decide construirea acestui reactor, au fost luate în considerare atît gazul cît și aburul ca alternativă de refrigerent pentru reactorul reproducător rapid. Dar în actuala fază de dezvoltare, celelalte posibilități solicită încă multă muncă de cercetare înainte de a deveni apte de folosire pe scară industrială. Paralel cu munca desfășurată pentru prototip, au fost pregătite și planuri pentru centrale mari, industriale.

În linii mari, situația programului de dezvoltare a energiei atomice în Marea Britanie se prezintă în felul următor : în primul rînd, centralele atomice cu sisteme verificate devin competitive în multe țări și vor juca un rol important în aprovizionarea cu energie electrică a lumii. În Anglia puterea nucleară energetică instalată va atinge 13 000 megawați în anul 1975, 50 000 (probabil) în 1985 și peste 100 000 pînă la sfîrșitul secolului ; în al doilea rînd, proiectarea, construirea și exploatarea reactoarelor răcite cu gaze s-a dovedit pozitivă ; în sfîrșit, rezultatele obținute cu prototipul reactorului reproducător rapid răcit cu sodiu, competitiv cu orice alt sistem de reactoare, vor duce la rentabilizarea lui în primii ani ai deceniului viitor.

Centralele atomoelectrice ale globului aveau anul trecut o putere instalată totală de 7 500 megawați. Asemenea centrale sînt exploatate în Anglia (3 400 MW în 11 centrale) ; S.U.A. (1 200 MW în 19 centrale) ; U.R.S.S. (900 MW în 5 centrale) ; Italia (600 MW), Franța, Japonia, R.F.G., Canada, Belgia, Suedia. Costul energiei atomoelectrice nu mai era în 1966 decît cu puțin superior (în Franța, de exemplu, cu 30 la sută) față de termocentralele „clasice". Kilowatul nuclear tinde să devină competitiv din punct de vedere economic, fapt oglindit pe plan mondial și în importante suplimentări de planificare : astfel, planul american de construire a centralelor nucleare a fost dublat pe anul 1970 (de la 5 000 la 10 000 MW), iar Franța prevede pentru același an un total al puterii instalate de 2 000 MW.

Comoara din Valea Regilor

TUTANKAMON după 33 de veacuri

interviu cu Christiane DESROCHES-NOBLECOURT

comisarul general al Expoziției de comori egiptene de la Paris

4 noiembrie 1922: ziua descoperirii — după 33 de secole de uitare — a uneia din cele mai uimitoare comori artistice ale lumii antice, mormîntul faraonului Tutankamon. Patru încăperi mici ascundeau peste o mie de obiecte de artă datînd din secolul al XIV-lea î.e.n. — scaune, tronuri, sceptre, vase de alabastru, bijuterii, veșminte regale, statui de zei. Toate acestea înconjurau ultimul sălaș al tînărului faron Tutankamon: trei sarcofage, așezate unul într-altul — numai ultimul dintre ele, în care se afla mumia, cîntărind 1 110,4 kg de aur pur. O parte din aceste comori sînt expuse astăzi, pentru prima dată în Europa, în sălile de la Petit Palais din Paris.

Al 12-lea rege din cea de-a XVIII-a dinastie egipteană, Tutankamon, urcă pe tron la vîrsta de numai 9 ani, cînd avea însă, totuși, o pregătire excepțională: el era în măsură să determine numărul de oameni necesari pentru transportarea unui obelisc de 55 m înălțime, putea să stabilească înclinarea optimă a planului la ridicarea obeliscului, știa să calculeze suprafața triunghiului, cunoștea perfect geografia țărilor învecinate și organizarea expedițiilor militare.

Tutankamon a domnit numai zece ani. El nu a apucat să înrîurească istoria Egiptului antic, ca predecesorii săi, Amenophis al III-lea și Amenophis al IV-lea, ori ca faimoșii urmași ai dinastiei Ramses. Dar comoara cu care Tutankamon a intrat în eternitate le-a depășit pe toate celelalte.

Horemheb, care a urmat la tron după Ay — succesorul lui Tutankamon — și pe care Tutankamon însuși îl ridicase la rangul de „locotenent al regatului", devine uzurpatorul său. Abia urcat pe tron, Horemheb, într-o furioasă nebunie destructivă, face să dispară de peste tot numele predecesorilor săi, și în special al lui Tutankamon, în locul căruia așează cu emfază propria lui efigie.

Prin nu se știe încă ce întîmplare, mormîntul tînărului faraon Tutankamon scapă însă de distrugere. După 3 266 de ani, în 1922, cînd numele faraonului ni-l aminteau doar cîteva inscripții răzlețe, englezul Howard Carter, specialist în arheologie, făcînd parte din expediția lordului Carnavon, arheolog amator, descoperă, după ani grei de muncă, strălucitul tezaur. „Descoperirea a fost atît de neașteptată, povestește Carter, încît am amețit; în lunile care au urmat, au ieșit la lumină atîtea minunății încît nici nu mai aveam răgazul să reflectez la importanța descoperirii..."

Așa se face că, după milenii, figura lui Tutankamon revine azi în istorie ca un simbol de frumusețe și desăvîrșire artistică a lumii antice. Dorința faraonului de a-și eterniza numele, inscrisă în papirusurile vremii, și pe care o cîntau preoții la moartea sa, e împlinită: „Tu reînvii, reînvii pentru totdeauna. iată-te din nou tînăr, pentru veșnicie..."

Radu VARIA

„Om Simbel": acest nume e cea mai frumoasă recompensă pentru aceea care și-a dedicat toate forțele creatoare și inteligența ei cercetărilor de egiptologie. „Om" înseamnă în arabă mamă. Iar „Mama Simbel" este numele pe care lucrătorii de la șantierul din Valea Nilului l-au dat dnei Christiane Desroches-Noblecourt, distinsă activistă pentru salvarea templelor de apele lacului de acumulare de la Assuan. Formată la Școala Luvrului, celebră specialistă în hieroglife și profesoară de egiptologie — azi comisar general al expoziției de la Petit Palais — ea este conservatoarea secției de antichități egiptene la Muzeul Luvru. Numele ei, ca și al atîtor alți specialiști din lumea întreagă, va rămîne legat de Centrul de documentare și studii asupra istoriei artelor și civilizației Egiptului antic, organism născut în 1954, la cererea guvernului Republicii Arabe Unite, sub egida U.N.E.S.C.O. Salvarea celor 24 de temple ale Nubiei, printre care celebrul și impunătorul Abu Simbel, dar mai ales conservarea lor pe loc, în cadrul lor natural — acest proiect, la început greu de imaginat, devine astăzi realitate datorită solidarității internaționale și tenacității celor care, ca și „mama Simbel", i-au consacrat eforturile lor: într-un an și jumătate unele din aceste monumente vor fi ridicate peste nivelul apelor lacului de acumulare.

Pregătind expoziția de la Petit Palais, dna Desroches-Noblecourt a scris numeroase articole, a ținut conferințe și a publicat două cărți de mare succes, traduse în mai multe limbi: „Curioasa aventură amarniană" (1960) și „Tutankamon, viața și moartea unui faraon" (1966). Cea de a doua carte a fost încununată cu Marele Premiu de istorie „Broquette-Gonin" al Academiei Franceze.

Micuță, cu părul cenușiu, foarte vivace, un temperament entuziast, dna Desroches-Noblecourt m-a primit la Petit Palais...

— Mă pregăteam tocmai să plec la aeroportul Le Bourget ca să-l conduc pe dr. Ukasha, un vechi prieten, vice prim-ministru al guvernului R.A.U. și ministru al culturii, care pleacă la Cairo. Pleacă încîntat. Succesul artei egiptene la publicul parizian este o mîndrie pentru țara sa și contribuie la prestigiul ei. Fără ajutorul său și fără prietenia care mă leagă de mulți egipteni, intelectuali și muncitori de pe șantierul Nilului superior, sprijinită timp de 35 de ani în cercetările mele de egiptologie, expoziția — pregătită încă din 1965 — n-ar fi putut avea loc. După cum știți, este un semn de deosebită încredere să împrumuți cuiva o asemenea comoară. Tezaurului lui Tutankamon îi este afectat primul etaj al Muzeului din Cairo, în întregime. Pentru a obține cu împrumut numai șase piese din tezaur, emisari americani și japonezi au asediat multă vreme ministerul egiptean al culturii. E de înțeles reticența conducătorilor muzeului egiptean în a se despărți de aceste piese, pe care deschiderea vitrinelor, schimbările de temperatură, de umiditate și de poziție le fac să sufere.

TÎNĂRUL FARAON ȘI EPOCA LUI

Sînt atît de bucuroasă încît nu pot să n-o mărturisesc. Niciodată în analele muzeului de la Petit Palais, nici măcar pentru marii maeștri ai artei, nu s-a văzut un vernisaj atît de aglomerat: 15 000 de participanți, deși am lansat numai 10 000 de invitații. În general, din cinci invitați la un vernisaj, unul singur se deranjează să vină. De data aceasta, din cinci au venit... șapte. Cît despre catalog, mă întreb dacă nu va trebui reeditat. Poate că este atît de solicitat pentru că descrie cu atît de numeroase amănunte tezaurul expus. A fost conceput astfel pentru a permite oamenilor puțin familiarizați cu noțiunile de egiptologie să înțeleagă sensul istoric al acestor obiecte, care sînt nu numai frumoase, ci reprezintă și mărturii ale unei epoci întregi.

— De ce s-a ales tocmai această epocă și nu alta?

— Mai întîi, din considerente artistice. Este cel mai frumos tezaur de artă egipteană și este primul tezaur funerar care ne-a parvenit intact. Apoi, pentru latura spectaculară: publicul este avid să cunoască modul de viață al acelor egipteni atît de înaintați încît și-au putut construi piramidele și care, așa cum spunea François Perrin, înaltul comisar ge-

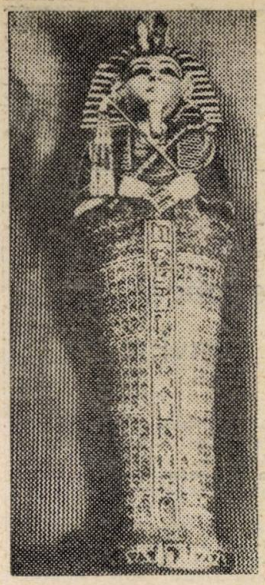

Sarcofagul lui Tutankamon

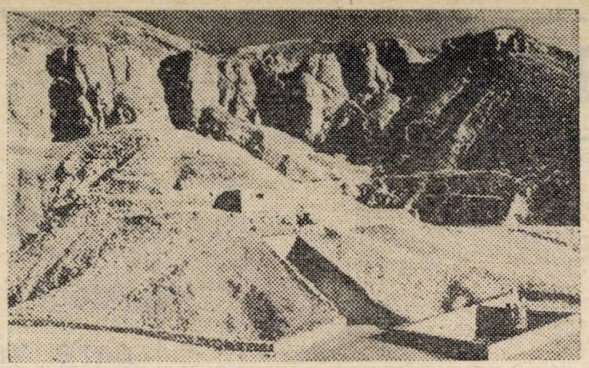

Locurile din Valea Regilor unde a fost descoperită comoara

La vernisajul expoziției de la Petit Palais. În fața măștii de aur masiv — André Malraux, ministrul afacerilor culturale al Franței (în centru) împreună cu dr. S. Ukasha, vice-primministru al R.A.U. și ministru al culturii (dreapta) și Christian Fouchet, ministrul educației naționale al Franței (stînga), primind explicațiile dnei Desroches-Noblecourt

neral pentru energia atomică, cunoșteau poate chiar atomul. Într-adevăr, cele 45 de piese ale tezaurului sînt toate capodopere de primă mînă, de natură să uluiască în aceeași măsură pe oamenii cultivați, ca și pe ceilalți. Expoziția ne permite totodată să cotribuim la efortul financiar necesitat de salvarea templelor de la Abu Simbel.

Sînt unsprezece ani de cînd m-am dedicat studiului acestei epoci amarniene, epocă extraordinară, revoluționară aproape pentru vremea respectivă, care a precedat scurta domnie a lui Tutankamon. După cum știți, el a fost faraonul Egiptului timp de numai zece ani.

La un moment dat, dr. Ukasha mi-a propus să merg chiar mai departe și să pregătesc prezentarea științifică a „ereziei (epocii) amarniene" — cotitură fără precedent în istoria Egiptului antic. Prezentînd epoca lui Tutankamon, născut și format sub domnia tatălui său, Akhenaton, un adevărat „gînditor în acțiune", era pus în valoare acest moment istoric puțin cercetat dar foarte important. Iată de ce am dat expoziției caracterul unei „vizite în epocă". Ea începe cu sala amarniană, dominată de statuia colosală a lui Akhenaton, mai frecvent cunoscut sub numele de Amenophis al IV-lea. Acesta, ca și părinții, aliații și prietenii săi, a fost șters de pe listele dinastice de către preoții lui Amon, reveniți la putere chiar prin voința lui Tutankamon. De aceea, Akhenaton și ai săi nu ne-au fost cunoscuți din surse directe, pînă la descoperirea mormîntului lui Tutankamon de către Howard Carter și lordul Carnavon, la 4 noiembrie 1922.

Pentru a înțelege mai bine lucrurile, trebuie să precizăm că civilizația egipteană, unanim recunoscută, era întemeiată pe o gîndire filozofică. Numai că, aproape toate cunoștințele avansate de atunci, uluitoare pentru noi astăzi, erau ascunse între zidurile templelor și ale palatelor. Ceea ce putea fi văzut nu era mare lucru. Doar obeliscurile se înălțau, cu inscripțiile lor, sub privirile tuturor ; mai bine zis, sub privirile acelora care știau să le citească. Egipteanului antic îi plăcea concretul, și aceasta îl deosebea de greci — înclinați spre abstract. Statuile grecești, admirabile ca anatomie, îmi par mai puțin expresive, reci chiar în comparație cu sculptura egipteană.

„Erezia amarniană" a făcut un dublu serviciu : mai întîi a lărgit accesul la concretul existent. Spre deosebire de alți cercetători, eu nu consider că această epocă ar fi fost o schismă, adică o ruptură — așa ceva n-a existat în istoria Egiptului antic. Aici „erezia" a avut semnificația unei alegeri.

— În ce sens ?

— Înainte de Amenophis al IV-lea, egipteanul din elită încerca să-l urmeze pe demiurg, adică pe preot, și să asculte cît putea de bine de o multitudine de zei, astfel încît să-și poată avea mica sa mumie în necropolă, ceea ce, după rituri străvechi, garanta eternitatea. Schimbarea în modul de a gîndi a început încă sub Amenophis al III-lea. Fiul său, Amenophis al IV-lea, a fost cel care a ales numai unul dintre numeroasele moduri de gîndire ale politeismului. El și-a dat seama că, sub dominația preoților, atît de puternici prin aurul și argintul pe care îl posedau, nu era posibil nici un progres. Intrigile, luptele intestine amenințau să degradeze totul. Cu sprijinul cîtorva preoți din secta lui Aton din Hermenopolis și al cîtorva învățați, Amenophis al IV-lea înțelege importanța unității, a înlăturării acestei puteri conservatoare nefaste. El a înțeles că pentru a progresa e nevoie ca gîndirea „să coboare în stradă", ca privilegiile să fie îngrădite și libertățile lărgite. Căci un prinț poate fi idiot, iar un fiu din popor poate fi dotat cu o mare inteligență. Lipsa de mijloace poate împiedica însă ca o asemenea inteligență să fie pusă în slujba comunității. Amenophis al IV-lea a proclamat aceasta și a inițiat o politică echivalînd atunci cu blîndețea și dreptatea. A fost, acum peste 3 000 de ani, o cotitură culturală și socială. Inițiatorul ei a ales pentru a o fundamenta un cult al naturii — al Soarelui (Aton) — pe care-l explica astfel : energia universală izvorăște din globul solar Aton ; energia cedată de mort se reintegrează în marea energie solară, într-un ciclu ce reîncepe la nesfîrșit.

ÎN SĂLILE EXPOZIȚIEI

Am intrat, alături de dna Desroches-Noblecourt, în sălile expoziției. Fotografiile din hol, copii mărite ale imaginilor luate în 1922 și 1923, ne permit să retrăim emoția arheologului specialist Howard Carter și a arheologului amator lord Carnavon, în momentul pătrunderii în necropolă. Ne întîlnim apoi cu seria de Tutankamoni, reproduceri fotografice ale sarcofagelor și măștilor suprapuse, care apărau și împodobeau mumia. Întîlnirea cu piesele tezaurului stîrnește o impresie uluitoare.

În sala consacrată „ereziei amarniene", statuia lui Akhenaton apare ca o expresie a revoluționării artistice de care ne vorbea comisarul expoziției : trăsături fine, alungite, ale unei fețe excesiv anguloase, linia nasului prelungă, ochii foarte apropiați, fruntea teșită, buzele cărnoase, gîtul lung. Ornamentația este în întregime inspirată din natură, mai ales din elementul vegetal.

Frescele evocă nuanța de cornalină a cerului la răsăritul soarelui. În ambianța lor, Tutankamon renaște ca soarele etern. Capodoperele de aci permit vizitatorilor să înțeleagă concepția egiptenilor despre îndelungata lor pregătire pentru nemurire. Prin masca funerară din aur masiv, faraonul a devenit soare și fața sa reamintește pe toți zeii laolaltă. Masca aceasta, pusă direct pe capul mumiei regale, este fasonată dintr-o singură foaie de aur. Strălucirea și expresia ei sînt subliniate prin culori și încrustații de sticlă. Animalele care străjuiau regalitatea, vulturul și cobra, sînt fixate deasupra frunții, de podoaba funerară a capului : *nemesul* albastru și auriu. O barbă ca a lui Osiris ornează bărbia iar un colier lat străjuiește pieptul, terminîndu-se pe umeri cu două capete de șoim. Zece coloane de hieroglife prelungesc masca la spate, urînd faraonului o tinerețe veșnică.

Contextul istoric în care a trăit copilul rege este prezentat tot în primele două săli ale expoziției. Vedem aici, la lumina zilei, figurile celor doi frați ai lui Tutankamon, ale marilor dregători de la palat, precum și stela din Amarna, oraș al cultului solar, pe care Nefertiti (d-na Noblecourt indică ortografia Nefrotiti) apare împreună cu primele trei fiice ale ei etc.

Elementele exterioare continuă cu marele cap dioritic, sculptură în piatră, despre care se crede că-l înfățișează tot pe tînărul Tutankamon. În sfîrșit, colosul de opt tone, foarte probabil pregătit pentru a evoca memoria lui Tutankamon și însușit de succesorii săi imediați, stă mărturie a victoriei tîrzii a faraonului uzurpat. Căci, în ciuda atacurilor și a răzbunărilor, Tutankamon a reapărut glorios și gloria lui n-a încetat să crească din 1922 și pînă la această apoteoză care este expoziția de pe malurile Senei.

Edmond FRÉDÉRIC

Paris, 21 februarie

contrapunct

Teodor MAZILU

CINE CURĂŢĂ TERENUL...

Dictatorului din Haiti, președintele Duvalier, i se mai spune și „Papa-Doc". Duvalier ține ca victimele să-l alinte puțin. Dictatorul și-a făcut rost de un diminutiv drăgălaș, menit să dea abuzurilor săvîrșite o notă de bonomie și intimitate, căldura unui cămin. După ce-și persecută nepoții, bunicul Duvalier ține să fie alintat cu diminutivul „Papa-Doc".

De multă vreme n-a mai fost bunicul Duvalier atît de furios. Eveniment și mai rar întîlnit, „Papa-Doc" se simte ofensat... Onoarea n-a apărut niciodată în cariera lui Duvalier, dar absența onoarei nu-l împiedică să se simtă ofensat. Onoarea a apărut așa, de formă, numai ca jignirea să pară mai firească ; altfel nimeni n-avea nevoie de ea. Agențiile de presă ne relatează că „Papa-Doc" e într-un hal fără de hal. A îmbătrînit în cîteva zile...

Desigur, nu-i pentru prima oară cînd președintele Duvalier își iese din sărite. O dictatură nu merge ca un ceasornic, totdeauna mai scîrțîie cîte ceva... De data aceasta „Papa-Doc" trebuie să-și înghită furia, aici intervine ineditul problemei. I-a fost dat să trăiască și una ca asta... Nu-și poate manifesta furia și, mai ales, nu și-o poate concretiza conform temperamentului său vulcanic.

Cum s-a născut suferința întunecatului bunic ? Un grup de cineaști americani s-a deplasat în Dahomey, cu intenția de a ecraniza romanul lui Graham Greene „Comedianții". După cum se știe, romanul lui Graham Greene prezintă într-o lumină crudă și exactă realitățile din Haiti. Și cineaștii și-au propus să reconstituie cu răbdare și competență imperiul lui „Papa-Doc". Duvalier e indignat că în Dahomey abuzurile și nedreptățile pe care le-a inspirat și patronat sînt reînviate și reconstituite. „Papa-Doc" știe mai bine decît oricine că abuzurile sînt abuzuri și nu metafore sau figuri de stil. Abuzurile doar el le-a comis. Duvalier cunoaște închisorile și știe foarte bine că ele n-au nimic comun cu ficțiunea artistică. Cei care au murit, n-au murit simbolic ; au murit cu adevărat.

Duvalier a comis abuzuri dar asta nu-l împiedică să le dea rațiuni înalte și să fie mîndru de ele... Sînt abuzurile lui, sînt nedreptățile lui, sînt mîrșăviile lui. Duvalier se simte legat de ele și vrea să le apere. În pericol de a fi demascat încă o dată, Duvalier s-a grăbit să se arate ofensat.

Ofensa nu făcea parte din metodele lui Duvalier, așa că n-a prea scos-o onorabil la capăt. Era un sentiment cu totul nou și blestematul de sentiment nu voia să se încorporeze armonios personalității energice a președintelui... Rațiuni superioare îi cereau însă să umble c-o falcă-n cer și una în pămînt, altă soluție decît jignirea nu exista.

Chiar și într-o asemenea situație atît de delicată, Duvalier nu și-a dezmințit faima de „mînă forte". El nu cerea scuze ci măsuri energice, de unde reiese cît de mare poate fi uneori puterea obișnuinței. A propus, ce ușor îl recunoaștem în acest dispreț față de nuanțe și soluții intermediare : „curățirea terenului"... „Papa-Doc" se comporta ca la el acasă, furia îl împiedica să se încurce în nuanțe... Curățirea terenului, nici mai mult, nici mai puțin. Asta știe, asta face... „Papa-Doc" era consecvent. N-o să-și schimbe caracterul tocmai acum, la bătrînețe... Unind, cum numai „Papa-Doc" știe să unească, galanteria cu energia, a propus să dea o mînă de ajutor în vederea curățirii rapide a terenului. Duvalier n-are încredere decît în metodele lui. E dispus să trimită din Haiti în Dahomey, pe spezele lui, asigurîndu-le masa și casa, o echipă de „tonton macoutes". Asemenea echipe au făcut treabă bună și în Haiti ; au curățat și acolo terenul de cîte ori a fost nevoie. Pentru operativitatea lor, „Papa-Doc" pune mîna-n foc...

Cînd oferta i-a fost respinsă, „Papa-Doc" s-a simțit mai jignit ca niciodată. Să vrea să curețe terenul și să fie împiedicat să curețe terenul, asta nu i s-a întîmplat niciodată în toată cariera lui de dictator... Peste măsură de ofensat, Duvalier și-a rechemat ambasadorul din Dahomey.

În disputa dintre „Papa-Doc" și cea de-a șaptea artă, „Papa-Doc" a fost învins. Pînă la urmă tot grupul de cineaști o să curețe terenul...

(Din **The Christian Science Monitor**, Boston)

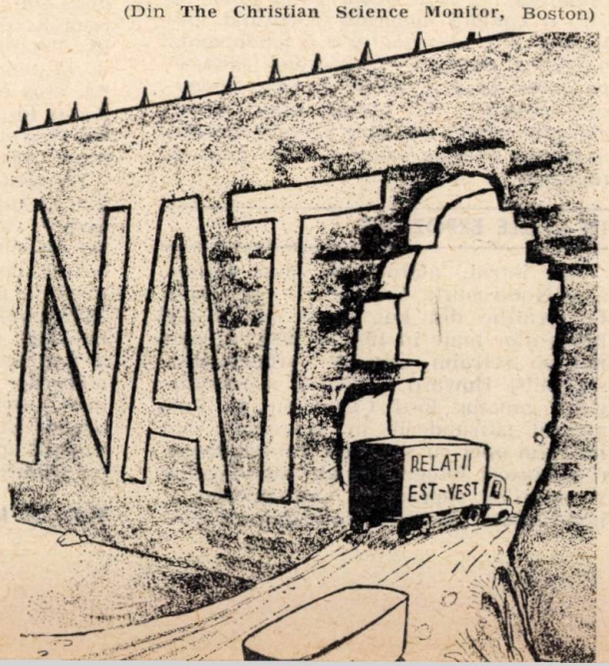

Art Buchwald

Alegeţi explicaţia care vă convine

Știrea că C.I.A. (Agenția Centrală de Investigații) a furnizat fonduri secrete Asociației naționale a studenților din S.U.A. (N.S.A.) a provocat o mare agitație în cercurile universitare. Asociația, care are 300 de filiale în universitățile din întreaga țară, s-a compromis poate acceptînd fonduri de la C.I.A. Este totuși greu de crezut că C.I.A. ar fi în stare să facă ceva ilegal sau imoral pentru a-și atinge scopurile. Sînt sigur că membrii serviciului de spionaj au o explicație excelentă pentru faptul că s-au infiltrat în organizația studențească și, atunci cînd o vor prezenta, vom fi cu toții de acord că nu au făcut nimic rău.

De fapt, există mai multe moduri posibile de a explica legăturile C.I.A. cu N.S.A. și, cu toate că ar fi greu să desparți realitatea de ficțiune, toate versiunile care circulă în această privință sînt verosimile.

Potrivit uneia dintre ele, N.S.A. a fost într-adevăr un camuflaj pentru C.I.A. dar C.I.A., la rîndul ei, era de fapt și ea un camuflaj pentru Fundația Ford. Fundația Ford distribuie în fiecare an milioane de dolari și preferă s-o facă uneori fără publicitate. De aceea ea dă banii C.I.A., despre care se știe că este totdeauna în căutarea unor cauze nobile cărora să li se consacre.

C.I.A. se află însă într-o situație extrem de penibilă căci, dacă respinge acuzația că ar fi dat fonduri N.S.A. pentru a se infiltra în această organizație, va trebui să admită că a oferit banii la cererea Fundației Ford, și toată lumea va începe să întrebe : „De ce naiba se amestecă Fundația Ford în chestiuni de învățămînt ?"

Altă versiune care circulă la Washington : C.I.A. este teribil de îngrijorată de situația învățămîntului din California și ar dori să facă ceva pentru a ajuta universitățile să iasă din criza actuală. Dacă C.I.A. ar fi dat fondurile direct lui Reagan, guvernatorul statului California, alte state ar fi cerut subvenții similare pentru a-și rezolva crizele financiare. Drept care C.I.A. a hotărît să folosească bunele oficii ale N.S.A. pentru a ajuta bănește California fără ca cineva să bănuiască acest lucru.

Mai există o versiune : oamenii de la C.I.A. n-aveau de loc intenția să sprijine N.S.A. Ei credeau că inițialele N.S.A. înseamnă „National Security Agency" (Agenția Națională de Securitate). Cînd copoii cei mari de la C.I.A. au descoperit că dau bani unei organizații cu alt caracter, s-au văzut siliți să-și acopere greșeala pretinzînd că se gîndiseră tot timpul la Asociația națională a studenților.

Cineva a declarat că reprezentanții N.S.A. au făcut și ei o greșeală penibilă crezînd că inițialele C.I.A. înseamnă „Comitetul pentru îndemnizarea absolvenților". Cînd conducerea N.S.A. și-a descoperit greșeala era prea tîrziu pentru a explica membrilor organizației proveniența fondurilor și de aceea a hotărît să treacă și ea totul sub tăcere.

La C.I.A. nimeni nu pare dispus să discute problema, dar am reușit să întîlnesc într-un restaurant un înalt funcționar care mi-a dat pentru întreaga afacere cea mai bună explicație dintre cele auzite pînă acum.

— De ce s-a încurcat C.I.A. cu Asociația națională a studenților ? l-am întrebat eu.

— De ce să nu se fi încurcat ? mi-a răspuns el.

(Din **The Herald**, nr. 26 159)

DALLAS, NOIEMBRIE 1963

În cartea sa „Moartea unui președinte", William Manchester (vezi „Lumea" nr. 4, 5, 6, 7 și 8) descrie amănunțit tot ce s-a întîmplat la bordul avionului prezidențial din momentul urcării primilor pasageri pînă la sosirea la baza militară Andrews.

La întrebarea Comisiei Warren : „Ai fost de față cînd președintele Johnson a depus jurămîntul ?", Kenneth O'Donnell a răspuns : „Am fost". Fotografia alăturată, în care el apare alături de Jacqueline Kennedy, confirmă declarația sa. Fotografia a fost publicată pentru prima oară de „Boston Globe", după apariția în „Look" a capitolului reprodus de noi astăzi.

„Pentru mine nu există decît un singur președinte"

Dar chiar pe culoar, în fața ușii cabinei de dormit, șovăi. Mac vorbise despre doamna Johnson. Ideea i se păru absurdă, dar poate că, totuși, ceva nu era în ordine cu al doilea avion. Poate că și Johnson însuși se afla la bord.

Mai tîrziu McHugh a relatat că a făcut de cinci ori drumul de la un capăt la celălalt al avionului pînă a aflat de ce nu porneau.

Larry O'Brien intră în cabina colaboratorilor. Aci auzi cum cineva o întreba pe Marie Fehmer dacă a bătut la mașină formula jurămîntului pentru președinte. Ea dădu din cap afirmativ.

Dintr-o dată, Larry înțelese totul. Cam în același timp, O'Donnell auzise, întîmplător, în salon, cuvintele :

— Avem nevoie de un fotograf și așteptăm un judecător.

Îndurerat, O'Donnell înțelese și el despre ce era vorba. Numai McHugh era încă nedumerit.

Acum, conflictul nu mai putea fi înlăturat. Pentru suita lui Kennedy, viața la bordul lui Air Force One se învîrtea în jurul unui singur om : conducătorul lor căzut. Deoarece acesta nu le mai putea da ordine, ei își întorseseră privirile spre doamna Kennedy, care împărtășea dorința de a părăsi Dallasul și care era tot așa de uluită ca și ei de tărăgănare. Atitudinea oamenilor lui Johnson era direct opusă. Youngblood o rezumă în următoarele cuvinte adresate lui Lem John în mijlocul confuziei generale :

— Vom porni numai cînd șeful va spune să pornim.

McHugh se duse pentru a treia oară în cabina din față. Îl descoperi pe Mac Kilduff și, repezindu-se la el, îi strigă înfierbîntat :

— Trebuie să plecăm imediat.

— Nu înainte ca Johnson să fi depus jurămîntul.

— Johnson nu-i aici. E în celălalt avion.

— Du-te atunci în cabina din spate și spune-i în față texanului înalt de șase picioare că nu el este Lyndon Johnson, i-a propus Kilduff. Nu vom zbura spre Andrews înainte ca președintele să fi depus jurămîntul.

McHugh se făcu roșu la față. Arătă cu degetul spre cabina dinapoi și strigă :

— Pentru mine nu există decît un singur președinte și acela zace acolo.

Era o exclamație dramatică. Ea se răspîndi ca fulgerul în avion și încă înainte de aterizarea în capitală era cunoscută de toată lumea. Cînd Ken O'Donnell află despre întîmplare, își exprimă satisfacția în legătură cu poziția lui McHugh.

Dar și Lyndon Johnson avea urechi : scurtul schimb de cuvinte din cabina radiotelegrafistului hotărî soarta a doi oameni : Kilduff, părăsit de O'Donnell, își asigurase dreptul la un post sub noua administrație ; în schimb, generalul McHugh a fost nevoit să renunțe la orice speranțe de promovare ; chiar și zilele pe care avea să le mai petrecă în serviciul activ erau numărate.

La scurt timp după cele petrecute mai înainte, familia Johnson veni să exprime condoleanțe doamnei Kennedy. Johnson îi spune „honey" (scumpo) și o îmbrățișă, dar exprimarea compătimirii în cuvinte o lăsă în seama soției sale. Ea putea vorbi ca de la femeie la femeie și Jacqueline o simpatiza.

— O, Jackie, știi bine că noi n-am fi dorit nici măcar funcția de vicepreședinte, și acum, doamne, unde s-a ajuns !

— O, ce bine ar fi fost dacă n-aș fi existat, spune Jacqueline Kennedy. Îmi pare totuși bine că am fost de față.

Instinctul lui Johnson fusese just. Nu era momentul pentru cuvinte. Doamna Johnson, de obicei plină de tact, a făcut o gafă.

— Nu știu ce să spun, suspină ea, cel mai mult mă doare că asta s-a întîmplat chiar în Texasul meu iubit.

Dar de-abia rostise aceste cuvinte și și-a dat seama că o luase gura pe dinainte. „Am regretat pe loc", avea să spună mai tîrziu. Nu era cazul să manifeste șovinism texan ; cel mai mult ar fi trebuit s-o doară moartea lui Kennedy. Își coborî ochii și zări mănușa lui Jackie pătată de sînge. O invidiase totdeauna pe Jackie pentru eleganța cu care își purta mănușile. Pe ea însăși mănușile o încurcau de obicei și de-abia așteptă să și le scoată. Mănușa de pe jos părea o părticică din Jackie. Și era mînjită de sîngele soțului ei.

— Nu vrei să chemăm pe cineva ca să te ajute să te schimbi ? a întrebat-o dna Johnson.

— Nu, nu, i-a răspuns dna Kennedy. Am s-o chem poate mai tîrziu pe Mary Gallagher. Dar nu acum.

Se așezară toți trei pe pat. Doamna Kennedy ședea la mijloc. După o pauză, Johnson spuse cu șovăială :

— În legătură cu jurămîntul...

— Lyndon, începu doamna Kennedy. Apoi se opri. Dintre toți cei care se aflaseră lîngă soțul ei, ea a fost prima care a înțeles să accepte viitorul.

— Iartă-mă. N-am să-ți mai spun așa de acum înainte, s-a grăbit ea să adauge. Voiam să spun, domnule președinte.

— Draga mea, sper că vei continua să-mi spui toată viața ca și pînă acum.

Ea nu răspunse. Și ei îi venea greu să găsească cuvintele potrivite. De acum înainte el era în mod incontestabil șeful statului și ea hotărî să nu-i mai spună niciodată pe numele mic.

Trebuia pregătit un spectacol de bună calitate

— Pentru a reveni la jurămînt... reluă el.

— Da, da, știu, știu, îl întrerupse ea numaidecît. I se părea că știe despre ce era vorba. Și ea văzuse vechile gravuri și își aminti că în timpul unei emisiuni de televiziune despre Casa Albă, ea menționase că președintele Rutherford B. Hayes, care a fost instalat într-o duminică, prestase jurămîntul chiar în Salonul Roșu. Ceremonia putea să aibă loc oriunde, nu neapărat pe scările Capitoliului. Ea putea fi organizată chiar și acum, aici, și se părea că tocmai așa avea să se întîmple.

— Da, spuse ea. Cum va fi ?

— Am dat instrucțiuni să vină aici o judecătoare, o veche cunoștință a mea, Sarah Hughes. Va fi aici în aproximativ o oră. Ce ar fi să te odihnești puțin ? O să te lăsăm singură.

— Bine, răspunse ea mașinal.

Ei ieșiră și închiseră ușa.

Jackie rămase singură. Privea în vid, absentă. Deodată, ultimele cuvinte ale lui Johnson îi pătrunseră în conștiință. „O oră, se gîndi ea. Doamne, trebuie să aștept o oră întreagă ?"

Cînd McHugh îl zări pe Johnson înțelese că făcuse o greșeală. Într-adevăr, Johnson se afla la bord. Din moment ce putea presta jurămîntul la bordul avionului, se gîndi generalul, de ce nu s-ar putea organiza ceremonia afară în aer liber ? O întrebare logică. Nimeni nu-i dădu însă un răspuns satisfăcător. În loc de aceasta se produse o discuție vehementă în legătură cu reglarea aparatului de fotografiat, unghiul vizual, fotografiile de ansamblu. Mai mulți dintre cei prezenți încercară în același timp sentimentul penibil că urmau să fie martorii unui spectacol de la care principala persoană îndurerată, și anume văduva președintelui Kennedy, nu se putea eschiva.

Independent de ei, Jackie trase aceeași concluzie. Căci după ce Johnson și soția lui plecară ea observă că pe celălalt pat fuseseră pregătite cu grijă o rochie albă, o jachetă albă și pantofi negri. Avu impresia neplăcută că noul președinte dorește ca ea să aibă o înfățișare imaculată pe fotografia de la ceremonia

→

prestării jurămîntului, pentru a șterge din amintirea opiniei publice scena sîngeroasă de pe Elm Street.

Johnson era foarte preocupat și de propria-i înfățișare. Dar această preocupare nu trebuie interpretată greșit. Dacă jurămîntul trebuia să sublinieze stabilitatea sistemului guvernamental american, era necesar să se pună în scenă un spectacol de bună calitate. Și din moment ce trebuia să se demonstreze continuitatea, Jacqueline Kennedy trebuia să apară în scenă, oricît de chinuitor ar fi fost acest lucru pentru ea.

În cabina-birou, O'Donnell și O'Brien ședeau în fața noului președinte și a soției sale.

— Constituția îmi încredințează Casa Albă, le spuse Johnson, dar voi doi puteți alege. V-aș ruga totuși în mod stăruitor să rămîneți și să-mi acordați sprijinul vostru. Am nevoie de voi mai mult decît aveți voi nevoie de mine — și mai mult decît a avut Kennedy nevoie de voi.

O'Brien se simțea prost. Avea, pentru moment, alte griji. „Ce Dumnezeu, se gîndea el, oare nu putem vorbi despre toate astea mai tîrziu?" Dar Johnson, după cum și-a amintit el mai tîrziu, „era stăpînit de dorința de a prelua comanda".

Doamna Johnson, care nu-și mai aduce aminte de această scenă, știe numai că „fiecare a făcut tot ce i-a stat în putință în acea situație dificilă". Ceilalți susțin că au făcut eforturi pentru a-l întrerupe pe Johnson, care insista. O'Brien interveni relatînd despre comportarea medicului legist și îi ceru lui Johnson să pornească fără alte amînări.

Confirmarea unei dezmințiri

— Nu, răspunse Johnson, am vorbit cu ministrul justiției și, după părerea lui, trebuie să prestez jurămîntul aici.

Clipă de clipă versiunea sa asupra convorbirii cu Robert Kennedy devenea tot mai convingătoare :

— Aștept un judecător, o femeie, o bună cunoștință, adăugă el. A fost numită de Kennedy.

Abia acum O'Brien înțelese brusc. „Acest om este președintele Statelor Unite". Opoziția sa încetă. Închise ochii și se rugă ca judecătoarea să vină mai repede decît poliția.

O'Donnell a fost mai greu de convins. El nu înțelegea de ce suita lui Kennedy ar fi trebuit să participe la o ceremonie dedicată lui Johnson. După părerea lui, faptul că cele două grupuri se întîlniseră acolo era o simplă întîmplare. Noul președinte repeta insistent că el n-ar fi dat ordin să se decoleze înainte de sosirea doamnei Kennedy. Nu încape nici o îndoială că acestea au fost într-adevăr intențiile sale, de la bun început, dar Ken era sceptic. El era convins că dacă judecătoarea ar fi sosit pe aeroport înaintea dricului, Johnson ar fi plecat fără ei. Era obsedat de amintirea luptei de la spitalul Parkland și trăsăturile îi erau din ce în ce mai crispate. Ted Clifton găsea că semăna acum cu un lup. Clifton îl auzea pe O'Donnell repetînd mereu : ...„Trebuie să pornim". „Trebuie să plecăm de aici". „Nu putem aștepta". Și de fiecare dată, Johnson replica același lucru : „Nu, m-am înțeles cu ministrul justiției".

Ulterior, după ce Clifton a aflat că ministrul justiției, Kennedy, dezmințise că ar fi opinat ca jurămîntul să fie prestat la Dallas (dezmințirea este confirmată de cuvintele cu care Kennedy își începuse convorbirea telefonică cu Katzenbach : „Lyndon ar dori să presteze jurămîntul în Texas...") — ulterior, deci, Clifton a tras concluzia că noul președinte se referea la Waggoner Carr, ministrul justiției din statul Texas. Totuși, atît O'Brien cît și O'Donnell îl auziseră clar pe președinte vorbind despre „Bobby".

Să ne încleștăm dinții și să așteptăm

Bobby Kennedy era singurul om care ar fi putut să-l convingă pe O'Donnell să renunțe la rezistența sa. Dacă Bobby Kennedy dorea ca jurămîntul să fie depus la Dallas — iar partizanilor lui Kennedy nici nu le-a trecut prin minte că Johnson ar fi putut înțelege greșit cele spuse de ministrul justiției (deși, se pare că tocmai acesta a fost cazul) — ei nu aveau altceva de făcut decît să-și încleștеze dinții și să aștepte sosirea judecătoarei. Tot ce puteau nădăjdui era doar că aceasta se va grăbi. Căci Clifton și O'Brien se temeau că trupul neînsuflețit al președintelui le putea fi răpit în orice clipă.

Cînd sosi judecătoarea Sarah Hughes, Johnson dădu instrucțiuni oamenilor săi să aducă martori ; apoi preluă el însuși această sarcină.

— Dacă cineva dintre dv. vrea să ia parte la ceremonia jurămîntului, declară el, m-aș simți fericit și onorat de prezența dumneavoastră.

Nu s-a produs nici o îmbulzeală. Pasagerii obișnuiți ai lui „Air Force One" au manifestat o anumită reținere. Acest lucru este ușor de înțeles dacă se ia în considerare starea de spirit care-i stăpînea în jurul orei 14,40. Ce-i drept, atentatorul fusese deja arestat, dar trebuiau să mai treacă 40 de minute înainte ca radioul și televiziunea să transmită doar știrea că a fost arestat un „suspect". Neavînd nici un fel de știri, partizanii lui Kennedy resimțeau repulsie nu numai împotriva orașului Dallas, ci împotriva întregului Texas. Cel mai de seamă texan, Lyndon Johnson, a devenit astfel victima inocentă a acestei reacții sentimentale. Fotografiile pe care le-a făcut scurtă vreme după aceea Cecil Stoughton reflectă clar ceea ce Larry O'Brien numea „încordarea din avion". Spectatorii prinși de aparatul lui Stoughton constituiau un grup unilateral. Nici măcar obiectivul grandangular Hasselblad n-a reușit să fixeze pe film imaginea unui singur membru al suitei lui Kennedy. Singurul om din această suită prezent — dr. Burkley — era cu capul acoperit.

Godfrey McHugh rămăsese lîngă sicriul lui Kennedy ; stătea acolo imobil, într-o ținută încordată. Ken O'Donnell se retrăsese pe coridor. Larry O'Brien a dat o mînă de ajutor la ultimele pregătiri pentru ceremonie, deoarece — după cum spunea Lyndon Johnson — Bobby Kennedy era cel care dorea această ceremonie ; după aceea însă el s-a ascuns în spatele doamnei Sarah Hughes. O timiditate similară i-a cuprins pe toți cei care făceau parte din anturajul obișnuit al președintelui. Membrii echipajului s-au îndepărtat fără zgomot. Swindal și-a rezemat fața de spatele lat al lui Roy Kellerman. Ulterior, el a explicat : „Pur și simplu nu voiam să figurez în fotografie. Nu făceam parte din echipa lui Lyndon Johnson. Președintele meu zăcea în fund, în sicriu".

Președintele Johnson nu meritase un asemenea tratament de natură să lezeze profund un om hipersensibil ca el. Și mai rău încă era faptul că, prin aceasta era știrbită demnitatea funcției de președinte.

Coexistența a două echipe de conducere la bordul unui avion în care atmosfera era atît de apăsătoare, precum și faptul că cei mai mulți dintre cei de față se înfruntaseră în mod aprig cu trei ani înainte la Los Angeles, atrăgea în mod inevitabil furtuna — chiar dacă în avion nu se afla un om rău intenționat. Singurul om cu adevărat rău intenționat era în interiorul orașului, la prefectura poliției.

În centrul fotografiei pe care Stoughton avea să o trasmită peste o oră mai departe se contura profilul clasic, marcat de durere, al doamnei John F. Kennedy. Ea era aceea a cărei prezență Johnson o dorea cel mai mult. Pe ea ținea s-o vadă lîngă el ; de altfel el spusese acest lucru tuturor celor ce se aflau în jurul lui. În cele din urmă ea își făcu apariția, dar din proprie inițiativă. Venise pentru că știa că, în numele puterii și al necesității, era bine să se păstreze după catastrofă cel puțin o aparență de demnitate națională. Nici lui O'Donnell, nici lui O'Brien nu le trecuse prin minte că ea va îndeplini un rol la această festivitate. Dimpotrivă, O'Donnell respinsese categoric această idee. Totuși, Johnson o prevenise pe doamna Sarah Hughes :

— O așteptăm pe doamna Kennedy. Aș dori ca ea să fie aici.

Stoughton propuse ca el să stea la mijloc, dna Kennedy într-o parte, dna Johnson în cealaltă parte. Johnson aprobă. Apoi, însă, începu să-și piardă răbdarea. Aruncă o privire asupra portierei cabinei de dormit și spuse cu hotărîre :

— Un moment, mă duc s-o aduc.

În aceeași clipă ușa se deschise și apăru fosta primă doamnă, devenită văduvă. Johnson o prezentă d-nei Sarah Hughes și o așeză în stînga lui.

— Sîntem în poziția corectă ? îl întrebă el pe Stoughton.

„Cu noi s-a terminat"

Cineva din semicercul martorilor întrebă :

— Nu se găsește cumva o biblie pe aici ?

Cei prezenți s-au privit în tăcere pînă cînd Joe Ayres își aduse aminte că președintele Kennedy avea întotdeauna biblia sa personală sub placa măsuței de noapte dintre cele două paturi din cabina sa.

Cartea era îmbrăcată în piele, pe copertă avea o cruce de aur, iar în interior, cu caractere mici, erau brodate pe fond negru, inițialele „J.F.K."

Sarah Hughes o privi cu scepticism. Kennedy, se gîndi ea, cita adeseori din biblie. Aceasta trebuie să-i fi aparținut — în definitiv era avionul său — și prin urmare era, probabil, o biblie catolică. Sarah șovăi, dar apoi găsi că totul era în regulă.

Auditoriul lui Johnson nu era prea vioi. Cei mai mulți nu au auzit nici măcar un singur cuvînt. De pe fruntea lui Stoughton transpirația se prelingea în picături mari. Apoi aparatul său se defectă. Prima fotografie a fost complet ratată ; nu se auzise țăcănitul declanșatorului. Întoarse într-o parte și alta aparatul, îl scutură, și, în sfîrșit, auzi țăcănitul salutar.

Mary Gallagher observa cum Ken O'Donnell se plimbă în

Cadillac-ul în care sicriul a fost transportat la aeroport

sus şi în jos pe culoarul din faţa cabinei de dormit, asemenea unui tigru în cuşcă, apăsîndu-şi mîinile pe urechi, ca şi cum nu ar fi vrut să audă jurămîntul. Ken se gîndea la Jackie : „O exploatează, o exploatează".

Larry O'Brien privi spre Jack Valenti. Jack părea plin de zel pentru noua sa slujbă. Larry se gîndea : „Iată un om care va face acum carieră". Şi Muggsy O'Leary îl privea pe Valenti. Lui i se părea că nu a mai văzut niciodată atîţia texani adunaţi în salon. „Cu noi s-a terminat" se gîndea el.

Mulţimea de trupuri transpirate, temperatura crescîndă şi atmosfera apăsătoare transformaseră salonul într-o sauna. Doar dna Johnson nu simţea nimic din atmosfera sufocantă. Era absorbită de gîndurile ei. „Această clipă este o clipă de vis : totul e atît de ireal ca şi cum am fi actori într-o piesă de teatru. Pentru noi începe ceva îngrozitor şi greu. Nu ştim ce ne aşteaptă. Păşim într-o lume nouă străină. E chiar ca în vis şi totuşi nu e vis".

Preşedintele le îmbrăţişă pe soţia sa şi pe Jacqueline Kennedy.

— Acum, draga mea, aşează-te aici, îi spuse Johnson doamnei Kennedy, şi o conduse spre locul de pe care tocmai se ridicase Stoughton. Pilotul Swindal dădu drumul la motoare. Johnson se cufundă în fotoliul prezidenţial şi îi spuse lui Lem Johns :

— E momentul să pornim.

Dna Kennedy se ridică şi spuse politicos :

— Vă rog să mă scuzaţi.

Nu vroia să-i jignească pe Johnson şi pe soţia sa, dar se gîndea necontenit : „Nu voi rămîne aici, mă duc în spate".

Trecu repede prin coridor şi îi văzu pe Ken, Larry, Dave şi Godfrey în picioare în jurul sicriului. Se aşeză pe unul din cele două scaune din faţă şi Ken se apropie de ea. Cînd privirile lor s-au întîlnit, ea începu să plîngă. Era pentru prima oară în această zi cînd plîngea ; a plîns în hohote şi multă vreme nu a fost în stare să scoată nici o vorbă.

Îndrăzneala unui necunoscut

În timp ce Sarah Hughes cobora pe scara laterală, un om foarte sigur de sine se apropie de ea — mai tîrziu a apreciat că el se comportase într-un mod „foarte profesional" — a arătat spre cartea neagră din mîna ei şi a întrebat-o :

— Vreţi s-o păstraţi ?

Ea făcu semn din cap că nu.

— Dar pe asta ? a continuat el, luîndu-i din mînă fişa de cartotecă pe care figura formula jurămîntului.

Nici unul din cele două obiecte nu-i aparţinea ei. Fără să facă dificultăţi înmînă cartea şi fişa omului care le ceruse şi despre care credea că ar fi un agent al serviciului secret. Nu era însă un agent. Nici astăzi măcar nu se ştie cine a fost. Bluful său necesita spirit de iniţiativă şi mai ales noroc. Prada era neprevăzută ; ei părăsi aeroportul cu două amintiri unice în felul lor.

Fişa cuprinzînd formula jurămîntului nu este decît o curiozitate pentru colecţionari sau muzee ; cartea în schimb reprezintă ceva mai mult. Ea provenea dintr-o bibliotecă particulară. N-a mai fost găsită. Ultima amintire pe care Kennedy o lăsase la Dallas, un obiect la care ţinea în mod deosebit, era biblia sa.

Relatările călătorilor despre zbor diferă mult unele de altele, dar aproape fiecare a resimţit atmosfera ostilă din salon. Mac Kilduff spune că a fost „cel mai rău zbor din viaţa mea". Clint Hill s-a referit la „relaţiile extrem de încordate dintre oamenii lui Kennedy şi oamenii lui Johnson".

Mulţi nici nu s-au ostenit măcar să-şi ascundă sentimentele. Ken O'Donnell, cel puţin, nu a făcut nici o concesie. Johnson l-a trimis de două ori pe Bill Moyers în spate, pentru a-i ruga pe O'Donnell şi O'Brien să vină lîngă el. Ei au respins invitaţia în mod brutal. Iar Godfrey McHugh s-a dus la corespondenţi şi le-a explicat pentru ca ei să nu înţeleagă lucrurile în mod greşit.

— Ţin să subliniez în faţa tuturor, a strigat el, bătînd cu pumnul în masă, pentru a sublinia fiecare silabă, că Ken O'Donnel, Larry O'Brien, Dave Powers şi cu mine ne-am aflat în cursul acestui zbor în cabina din spate, lîngă preşedinte, lîngă preşedintele Kennedy.

„Se va crede că ne temem"

Dîndu-i ascultare lui Johnson, Ted Clifton îşi făcu apariţia în cabina din spate. Ken îl apostrofă :

— De ce nu rămîneţi în faţă, lîngă noul dumneavoastră şef ?

Clifton îl întrebă pe McHugh :

— Ce are cu mine ? Nu-mi fac decît datoria.

Cel mai aspru fu însă O'Donnell, care-i spuse cu amărăciune lui Kilduff :

— Aşa dar ai făcut-o. Am ştiut întotdeauna că o vei face într-o bună zi. De la oameni ca aştia nu te puteai aştepta la altceva. Acum şi-au atins în sfîrşit scopul.

Nu a spus cine erau „aceşti oameni". Precizarea nu era necesară.

Doar Moyers, cel mai luminat din consilierii lui Johnson, nu s-a lăsat provocat. El îşi dădea seama cît de profund trebuie să fie afectat Ken şi de aceea nu a ripostat.

Marie Fehmer, secretara lui Johnson, născută la Dallas, suferea deosebit de mult. Încercînd să potolească lucrurile, a propus să se trimită o supă celor care rămăseseră credincioşi lui Kennedy. Dar oamenii şi-au încleştat gura şi au dat din cap în semn negativ. Nu voiau supă — nu voiau armistiţiu.

S-a propus să se interzică accesul ziariştilor pe aeroportul Andrews. Johnson a respins însă categoric această propunere :

— Se va crede că ne temem, a spus el.

Iniţial intenţionase ca îndată după aterizarea la Washington să convoace întregul personal al Casei Albe la o reuniune solemnă, dar Bundy l-a sfătuit să nu facă aşa ceva, arătîndu-i că oamenii de acolo sînt la fel de copleşiţi de evenimente. Moyers s-a declarat de acord cu Bundy şi Johnson a cedat.

Rufus Youngblood continua să fie de părere că dl şi dna Johnson ar fi trebuit să stea încă din prima noapte la Casa Albă. Johnson, însă, a spus :

— Ar fi arogant din partea mea. Nu vreau.

Agentul a insistat, amintindu-i că trebuia „să se gîndească în primul rînd la securitatea sa".

— Îmi este clar acest lucru, replică preşedintele, dar cred că puteţi să apăraţi şi The Elms. Sau nu puteţi ?

Youngblood a trebuit să recunoască că se putea păzi tot aşa de bine şi casa lui Johnson.

Apoi, Johnson îi făcu semn lui Moyers să se apropie. Îi declară că nu va intra acum în cabina de dormit, căci poate că dna Kennedy doreşte să se odihnească. Moyers se duse s-o înştiinţeze pe Jacqueline Kennedy. Dar ea respinse oferta lui Moyers ; nu avea nevoie de încăpere.

Robert Kennedy, cu soţia şi sora sa, la aflarea tragicei ştiri

I s-a părut oarecum straniu că i se pregătiseră alte haine. În acelaşi timp îşi aducea aminte cît de bine îl cunoscuse pe Lyndon Johnson în decursul celor trei ani la Casa Albă. Se înţeleseseră perfect între ei, dar ea ştia cît este el de îndemînatic în a recruta oameni pentru scopurile sale. Acum voia să se asigure că, de data aceasta, nu intenţiona să o înhame şi pe ea la carul lui. Multe depindeau de ceea ce avea să se comunice presei după aterizare. Ea îl chemă pe Kilduff şi îi spuse :

— Mac, ai grijă, du-te şi spune-i preşedintelui ; nu admite ca Lyndon Johnson să declare că am rămas cu el şi cu dna Bird şi că în tot cursul călătoriei ei s-au ocupat de mine. Spune — spune că m-am mutat în spate şi am stat lîngă Jack.

Kilduff se înclină şi răspunse cu voce scăzută :

— Da, aşa voi face.

Toţi erau de părere că ar fi fost necesar ca dna Kennedy să fie convinsă să-şi schimbe îmbrăcămintea pătată de sînge. În salon, atît soţii Johnson cît şi Rufus Youngblood se gîndiseră la acest lucru, dar aceeaşi idee îi obseda şi pe cei din cabina din spate.

— De ce nu vreţi să vă schimbaţi ? — a întrebat-o Godfrey.

Ea a refuzat energic.

Cînd Mary Gallagher veni în spate, primul ei gînd a fost să aducă apă caldă şi săpun. S-a consultat în şoaptă cu Godfrey, Clifton şi Clint Hill, dar O'Donnell se apropie de ei şi le spuse :

— Să nu faceţi nimic. Lăsaţi-o în voia ei.

Căci, între timp, începuse să înţeleagă ce se petrecea de fapt cu ea.

În cele din urmă, ea întrerupse tăcerea şi explică lucrurile în puţine cuvinte doctorului Burkley. Medicul îngenunchease în faţa ei şi arătînd cu o mînă tremurîndă spre rochia ei, îi propuse cu timiditate :

— Nu vreţi altă rochie ?

— Nu, răspunse ea. Trebuie să vedeţi lucrurile în toată oroarea lor.

— Ştii ce, Jackie ? — i se adresă deodată Ken O'Donnell. Am să beau acum nişte alcool tare. Cred că ţi-ar prinde bine să faci la fel.

Ea ezită. Trebuia să respecte eticheta, mai avea un drum lung în faţă, iar alcoolul putea s-o determine să-şi piardă stăpînirea de sine şi să izbucnească în lacrimi. De aceea, întrebă :

— Ce trebuie să beau ?

— Am eu grijă. Îţi aduc un whisky.

— Nu am băut whisky în viaţa mea.

După o scurtă şovăială, răspunse afirmativ. Poate că un pahar de whisky i-ar calma nervii.

Ken îi aduse un pahar mare cu un lichid de culoare închisă. Avea gustul rău al unui medicament. Cu toate acestea, ea goli primul pahar şi apoi un al doilea. Ulterior, după funeralii şi după ce s-a mutat la Georgetown, whisky-ul a rămas singura băutură alcoo-

→

lică pe care o consuma cîte-odată. Nu s-a obișnuit nici-odată cu gustul lui. Dar el îi amintea de zborul de la Dallas, de orele pe care nu-și îngăduia să le uite.

Pilotul își pierde puterile

Bărbații din jurul ei goleau un pahar după altul. Ulterior, Kilduff a apreciat că între Dallas și Washington a băut aproximativ două treimi dintr-o sticlă de gin. Fiecare dintre ei căuta un întăritor care să-l ajute să suporte îngrozitorul zbor. Și dacă alcoolul avea să-i ajute, acceptau acest ajutor. Dar el nu ajuta. Nu simțeau nici un efect. Nimic nu este mai edificator pentru starea de șoc în care se aflau călătorii decît surprinzătoarea lor imunitate la alcool. Kilduff, care înghițise o asemenea cantitate încît ar fi trebuit de fapt să-și piardă cunoștința, era perfect treaz. Iar atunci cînd Ben Bradlee a întîlnit-o pe dna Kennedy și suita ei la spitalul marinei de la Bethesda a fost indignat ; din modul lor de comportare a tras concluzia că nimeni în avion n-a avut atîta bun simț încît să le aducă ceva de băut.

Împins de un vînt puternic din spate, „Air Force One“ a zburat spre răsărit cu o viteză apropiată de cea sonică. Era o viteză permisă la o altitudine de zbor de 9 000 de metri. Dar colonelul Swindal era hotărît să se ridice cît de sus va putea, mai sus decît orice alt pilot care l-a purtat vreodată în aer pe președintele Kennedy. De aceea, el s-a urcat cu încă 3 500 de metri înainte de a pune aparatul la orizontal. Aici, sus, la uriașa altitudine de peste 12 km deasupra Pămîntului, Swindal vedea deasupra sa bolta senină și curată a cerului.

Calmul era însă înșelător. Aeroportul Andrews l-a anunțat că dedesubtul lui bîntuiau furtuni, iar din spatele lui, dinspre Arizona, se apropia un front de aer rece. Primele rafale ajunseseră deja deasupra culmilor nordice ale Texasului. Pe aeroportul Love Field temperatura scăzuse cu repeziciune. Mase de nori cenușii străbăteau cerul vestic. „Timpul Kennedy“ părăsise Dallasul o dată cu Kennedy.

Pilotul privi Luna ; atîrna deasupra orizontului palidă ca un spectru. La început, Swindal binecuvîntă întunericul iminent. În împrejurările date, cel mai bun lucru era să aterizeze în cea mai deplină beznă. Dar în timp ce lumina dispărea, ororile zilei îl apăsau tot mai greu. Președintele fusese plin de exuberanță și în culmea forței sale creatoare cînd îl adusese în Texas ; acum se înapoia într-un sicriu.

Swindal a simțit că își pierde puterile. La bordul aparatului său se găseau — în concepția lui — președintele, prima doamnă, vicepreședintele și dna Johnson. Nici un pilot nu-și asumase vreodată o răspundere atît de mare. A început treptat să se îndoiască dacă va izbuti să reziste pînă la aeroportul Andrews. Era gata să se prăbușească. După cum s-a exprimat el însuși : „A fost o luptă neîntreruptă“.

Copilotul său era într-o dispoziție poate și mai proastă. Pe el, nervii amenințau să-l trădeze încă înainte de decolare. Locotenent-colonelul Lewis Hanson era obsedat de dorința de a întoarce cît mai grabnic cu putință spatele Texasului. În fiecare clipă se aștepta ca un foc de mitralieră să ciuruiască avionul. În timp ce era așteptată Sarah Hughes, el a pornit de două ori motorul din propria sa inițiativă.

Cerul roșu și luminos al amurgului se spălăcise, căpătînd o culoare măslinie mată ; apoi se lăsă noaptea. Cei doi piloți scrutau înălțimile. În imediata apropiere a Lunii se vedea Saturn. Deasupra statului Carolina se afla Jupiter, iar deasupra orașului Chicago, Ursa Mare. Dar cea mai strălucitoare în văzduhul albăstriu părea Capella, o stea dublă de mărimea întîi, care atrage atenția întotdeauna. În noaptea aceea însă strălucirea ei era de-a dreptul orbitoare, și în timp ce avionul se îndrepta rapid spre Virginia de vest, Capella s-a înălțat maiestuoasă spre nord-est, deasupra Bostonului, orașul natal al lui Kennedy.

„Air Force One“ zbura deasupra văii Shenandoah, din statul Virginia, și mai avea 30 de minute pînă la ținta călătoriei, cînd Robert Kennedy a ajuns pe aerodrom. Privea fix plăcile de ciment pătate de ulei, de pe pista de decolare. Baza Andrews nu a fost niciodată un loc deosebit de fermecător. Acum, cea mai mare parte a terenului era cufundată în întuneric, dar la intrarea „Sistemului de transporturi aeriene militare“ (MATS), Robert Kennedy a găsit un grup de reporteri de la televiziune și s-a hotărît să le iasă din cale. Era însă la fel de hotărît să fie alături de Jackie îndată ce avionul va fi aterizat. Privind împrejur a descoperit un autocamion părăsit, aparținînd forțelor aeriene, și a sărit în el.

Prietenii poartă sicriul

Deasupra Aeroportului Internațional Dulles, Swindal a străbătut stratul subțire de nori și, pentru prima dată după plecarea din Texas, a zărit pămîntul.

Lyndon se afla în cabina-dormitor a președintelui. Alături, în cabina din spate, Dave Powers îi spuse lui Roy Kellerman :

— Doamna Kennedy ar dori ca președintele să fie scos din avion de dv. și de ceilalți însoțitori ai săi și ar mai dori ca automobilul să fie condus de Greer.

Știind cît de îndurerat era șoferul, Kellerman a fost profund emoționat de acest gest plin de atenție. Doamna Kennedy a vorbit ea însăși cu Evelyn Lincoln, Mary Gallagher, Muggsy O'Leary și George Thomas.

— Aș dori, le-a spus fiecăruia dintre ei, să fiți alături de sicriu, iar lui Godfrey McHugh, i-a spus :

— Aș dori ca prietenii săi să fie cei ce-l vor purta pe umeri.

Ted Clifton venise pentru a-i spune lui Ken O'Donnell :

— O unitate a forțelor armate este pregătită pentru a purta sicriul.

O'Donnell i-a răspuns aspru :

— Îl purtăm noi.

Ken a transmis această dorință și în cabinele colaboratorilor, care se aflau în față, anunțînd că dna Kennedy roagă pe toți cei ce s-au aflat în imediata apropiere a soțului ei să-l însoțească și în momentul cînd va părăsi avionul.

La bordul avionului se afla și un al doilea președinte, dar se pare că oricare din persoanele de la bord, inclusiv personalul auxiliar, era mai bine tratată decît noul șef al statului. 15 oameni se înghesuiseră pe coridorul îngust. Kilduff a văzut că noul președinte stătea în salon și că nu i se acorda nici o atenție.

Purtătorul de cuvînt ad-interim al Casei Albe a fost neplăcut impresionat de acest lucru. Mai tîrziu, spre seară, el a resimțit încă și mai puternic această impresie. La „Executive Office Building“ a observat că Johnson era încă ofensat, considerîndu-l vinovat pe el, Kilduff. Și în dupăamiaza următoare Johnson a continuat să se frămînte din această cauză. După prima ședință de cabinet desfășurată sub președinția sa, le-a mărturisit colaboratorilor săi că are „o problemă serioasă cu familia Kennedy“.

Secretara sa nota, mai tîrziu, în aceeași zi : „A spus că, în momentul sosirii avionului, familia Kennedy nici nu s-a sinchisit de el, că au luat cadavrul din avion, l-au dus în automobil, au luat-o pe dna Kennedy și au plecat, și că abia după aceea a părăsit el avionul, fără să i se acorde cea mai mică atenție, deși în acel moment el era președintele Statelor Unite... a spus însă că nu a făcut să întoarcă celălalt obraz. Ce pot să fac ? — a întrebat. Nu vreau să mă cert cu familia, iar strălucirea lui Kennedy este importantă pentru noi toți“.

Privirile mulțimii s-au îndreptat spre ușa din spatele avionului, intrarea președintelui. La ușa din față avionului se pregătise o scară. Ministrul justiției a reușit să ajungă la ea fără să fie observat. Urcase treptele în goană, cu pași mari, în timp ce scara automobilă se afla încă în drum spre avion. Dintr-o săritură a ajuns în avion, a străbătut în goană cabina radiotelegrafiștilor, cabina colaboratorilor și salonul.

Liz Carpenter, care îi recunoscuse fața lunguiață, a întins mîna pentru a-l atinge pe umăr. El nu a observat-o însă nici pe ea și nici pe Johnsoni. În ziua următoare, președintele a declarat unui colaborator al său că Kennedy nu i-a spus nici un cuvînt, pentru că pe el îl interesa o singură persoană.

— Vreau s-o văd pe Jackie, l-a auzit Liz murmurînd.

S-a strecurat pînă în cabina din fund, la dna Kennedy, și apropiindu-se de ea i-a spus încet :

— Hallo, Jackie. Sînt aici.

Cei din jur s-au speriat, pentru că glasul său era aidoma cu cel al fratelui său.

Bobby Kennedy a tras la o parte paravanul din material plastic, care despărțea locurile din față de cele din spate și a întrebat :

— Roy, ai auzit că la Dallas a fost arestat un tînăr ?

Roy nu știa nimic. De două ore, întreaga țară vorbea despre Lee Oswald, dar în „Air Force One“ nu aflaseră despre el decît cei care se aflau în salon, în fața televizorului.

— Asta e bine, a răspuns Kellerman.

— Era un singur om.

— La spital vin la dv. și vă povestesc totul.

— Te rog chiar.

Jacqueline povestește pentru prima dată

Jacqueline i-a spus cumnatului ei :

— Nu mai vreau să văd antreprenori de pompe funebre. Aș dori ca marina să facă totul.

El l-a rugat pe Godfrey să se îngrijească de toate cele necesare. Imediat după aceasta a avut loc o convorbire fără un plan anume. Convorbirea s-a referit la viitorul consilierilor și al secretarilor lui John Kennedy, la tergiversarea plecării de la Love Field, la rolul lui McHugh cu acest prilej și la declarația pe care o făcuse în această privință noul președinte.

— El mi-a spus că a vorbit cu tine, Bobby, l-a asigurat Jackie pe cumnatul ei, și că tu i-ai spus că trebuie să depună jurămîntul imediat, acolo, la Dallas.

Ministrul justiției, uluit, a declarat că trebuie să fi fost o neînțelegere la mijloc, întrucît el nu a propus nimic de acest fel. (Eu — Manchester — l-am rugat pe președintele Johnson să se pronunțe în legătură cu această contradicție. Răspunsul său a fost că nu are nimic de adăugat la declarația pe care a făcut-o în fața comisiei Warren).

Dna Kennedy s-a sprijinit ușor de sicriu și a spus în șoaptă :

— Bobby, pur și simplu nu pot să cred că Jack nu mai este.

Cu ochii strălucitori, privind fix perdeaua cenușie, ea a început să descrie convoiul de automobile, asasinatul comis în plină zi și tot ce a urmat. Timp de 20 de minute el a ascultat-o în tăcere. Mai tîrziu, a spus :

— Era atît de vădit că dorea să-mi povestească totul, încît nici nu se punea problema dacă eu vreau sau nu să aud. Nici nu m-am gîndit dacă doresc sau nu să ascult. Și ea mi-a povestit totul, de la început pînă la sfîrșit.

Tăcut și nemișcat a lăsat să i se perinde înaintea ochilor întreaga grozăvie de la Dallas, ascultînd glasul liniștit și voalat al doamnei Kennedy.

În numărul viitor : la spitalul marinei din Bethesda ; Casa Albă în așteptarea noului președinte ; primele conflicte în cadrul Administrației.

puncte de vedere

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR

Vol. 59, nr. 67 BOSTON

EUROPA ÎN MIȘCARE

S-AR PUTEA prea bine să fim martorii celui mai important lanț de evenimente întîmplate în Europa occidentală în ultimele două decenii.

Ceea ce se urmărește astăzi și ceea ce s-ar putea dovedi realizabil este nu numai o reducere a încordării între Est și Vest, ci și înfăptuirea unui prim pas spre înlăturarea unora dintre cauzele încordării. Este prea devreme pentru a putea afirma că rezultatul final va fi tot atît de bun ca și începutul, dar este evident acum că se face o încercare de reconciliere în Europa, unde războiul a izbucnit de atîtea ori.

Noul guvern de coaliție de la Bonn, condus de cancelarul Kurt Kiesinger și de vicecancelarul Willy Brandt duce o politică externă mai flexibilă decît aceea a cancelarilor Adenauer și Erhard. Ei consideră desigur că nimic din ceea ce a făcut Republica federală în trecut nu a contribuit cît de cît la unificarea Germaniei și că trebuie încercat ceva nou. Bonnul sperase că aliații occidentali ar putea negocia unificarea. Acest lucru nu s-a realizat.

Înainte însă ca Germania occidentală să se poată lansa în experiențe diplomatice, ea trebuia să aibă un guvern mai consolidat. Coaliția Uniunii Creștin-Democrate a lui Kiesinger cu social-democrații lui Willy Brandt dă guvernului de la Bonn posibilitatea de a se lansa în direcții noi. Este exact ceea ce Bonnul face acum. Acest lucru diluează în mare măsură tabu-ul potrivit căruia Republica federală nu va întreține niciodată relații diplomatice cu orice guvern care recunoaște Germania răsăriteană (cu excepția celui al Uniunii Sovietice). Acum, Bonnul pornește la schimbul de ambasadori cu țările din Europa răsăriteană.

Obiectivul imediat ar fi reconcilierea cu vecinii răsăriteni ai Germaniei occidentale. Obiectivul pe termen lung ar fi de a reduce teama țărilor din Europa răsăriteană față de „primejdia germană", astfel încît să poată fi încetățenită o eră de pace. Desigur, o asemenea realizare va necesita timp și va impune acceptarea frontierelor stabilite de facto la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial.

La toate aceste evenimente se adaugă faptul că primul ministru britanic, Harold Wilson, face încercarea cea mai puternică pentru a intra în Piața comună și a se alătura consiliilor Europei occidentale. El vorbește despre unirea întregii Europe, de la est la vest și de la nord la sud. Cu participarea Angliei, o asemenea unitate ar fi mai ușor de realizat.

Desigur, Statele Unite nu ar trebui să se țină deoparte cînd asemenea inițiative necesare cîștigă teren în Europa însăși. Cred că sînt aplicabile acum cuvintele lui Churchill: „Nu ne aflăm încă la începutul sfîrșitului, dar s-ar putea prea bine să fim la începutul sfîrșitului războiului rece european".

Roscoe DRUMMOND

ИЗВЕСТИЯ

Nr. 42 (15 436) MOSCOVA

UN BOLNAV INCURABIL

UN EDIFICIU construit pe un fundament instabil nu este solid. Un astfel de edificiu este în prezent N.A.T.O. Pentru acest edificiu care se clatină, ca și pentru un grav bolnav, magicienii de peste ocean încearcă diferite remedii.

Recent s-au întrunit la Paris, într-o ședință extraordinară, reprezentanții permanenți ai țărilor membre ale alianței nord-atlantice. Ei au discutat despre soarta N.A.T.O. după expirarea termenului de valabilitate a pactului în 1969. Este semnificativ însuși faptul dezbaterii acestei probleme. Se știe că de multă vreme pactul agresiv nord-atlantic trece printr-o criză a cărei cauză rezidă în contradicția profundă dintre scopurile N.A.T.O. și năzuințele popoarelor care doresc să trăiască în pace și prietenie. Astăzi, tot mai mulți oameni din Occident se întreabă: cui și în ce scopuri este necesar acest bloc militar? O asemenea întrebare nu e lipsită de temei, deoarece atuurile de care au făcut paradă strategii americani s-au dovedit a fi spulberate.

N.A.T.O. este vlăstarul războiului rece. Această organizație a fost creată în sunetul surlelor propagandistice despre pretinsul „pericol sovietic". Au trecut ani și mulți oameni din Occident s-au convins că această născocire a fost necesară pentru justificarea planurilor agresive ale Pentagonului. Pacea e amenințată astăzi, în primul rînd, de către imperialiștii americani care tind spre dominație mondială și duc un război sălbatic împotriva poporului vietnamez iubitor de libertate. Europenii sînt neliniștiți de cererile revanșarde ale militariștilor din R.F.G.

În prezent politicienii lucizi din Occident privesc cu alți ochi alianța militară pusă în slujba strategilor de la Washington. Pentru a-și păstra independența, Franța, după cum se știe, a ieșit din organizația militară a N.A.T.O. și a hotărît să evacueze de pe teritoriul ei bazele militare și statele majore străine. Deși S.U.A. persevează în continuare în a intimida pe europeni cu „pericolul sovietic", cererile pentru o reformă a N.A.T.O. au devenit tot mai frecvente din partea altor membri ai blocului.

Incertitudinea membrilor alianței nord-atlantice s-a vădit deosebit de clar la sesiunea din decembrie a Consiliului N.A.T.O. La această sesiune, în urma propunerii ministrului de externe al Belgiei, Harmel, s-a luat hotărîrea de a se analiza cauzele actualelor neînțelegeri atlantice. Harmel a declarat că a venit timpul pentru căutarea unor noi forme de colaborare. Dar cum era de așteptat, reprezentanții permanenți ai N.A.T.O. n-au reușit să găsească un remediu radical pentru vindecarea maladiei grele de care suferă N.A.T.O. Ei s-au mulțumit să adopte rezoluția propusă de S.U.A. prin care se recomandă doar „procedura" pentru discuții ulterioare asupra viitorului N.A.T.O.

Însănătoșirea atmosferei în Europa cere lichidarea blocurilor existente. Tocmai o astfel de inițiativă au manifestat statele participante la Tratatul de la Varșovia. Ele și-au reafirmat în mod solemn hotărîrea lor în ce privește lichidarea simultană a blocurilor militare, pornind de la faptul că actuala situație face posibil acest lucru. Numai în aceste circumstanțe securitatea general-europeană poate fi asigurată cu nădejde. Atunci nu va mai fi nevoie de magiile vracilor atlantici de peste ocean care încearcă zadarnic să insufle vioiciunea unui bolnav incurabil.

I. GOLOȘUBOV

Tînăra californiană Barbara Beidler, de 13 ani, care a publicat în revista americană „Venture" un poem intitulat „Gînduri după un bombardament cu napalm asupra împrejurimilor Haifongului". Poemul a stîrnit un nou val de critici la adresa politicii S.U.A. în Vietnam

puncte de vedere

INTERNATIONAL AFFAIRS

vol. 43, nr. 1 LONDRA

Mohammed Ayub KHAN
președintele Pakistanului

DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A PAKISTANULUI

PAKISTANUL reprezintă astăzi o societate în evoluție. Cea mai semnificativă manifestare a spiritului de schimbare poate fi găsită în domeniul economic. Progresul economic al Pakistanului înregistrat în anii din urmă a fost rezultatul măsurilor sociale și politice inițiate de guvern, cu puțin înainte de începutul actualului deceniu.

Spre sfîrșitul deceniului al cincilea, Pakistanul s-a trezit în fața posibilităților și răspunderilor libertății. După un deceniu de eforturi considerabile urmărind înființarea unor instituții politice, economice și sociale pe măsura necesităților, au apărut numai un aparat guvernamental șubred, un proiect de dezvoltare a unei economii virtual stagnantă și o succesiune de crize economice care amenințau stabilitatea politică. Era deci timpul să se producă o schimbare și această schimbare s-a produs. Pe frontul economic au fost aplicate remedii economice simple dar eficiente. A fost restabilită disciplina financiară, sistemul fiscal a fost simplificat.

Primul efort al Pakistanului în domeniul planificării economice, pe la mijlocul perioadei anilor '50, a fost oarecum dezamăgitor din pricina lipsei de experiență, a slabelor resurse de capital și, în primul rînd, a instabilității politice și economice. Obiectivele celui de-al doilea plan cincinal (1960—1965) au fost modeste și în limitele posibilităților noastre. Important e însă faptul că ele au fost îndeplinite în toate sectoarele economiei. Față de suma de 1 725 000 000 lire sterline prevăzută în plan, a fost investită o sumă de 1 875 000 000 lire sterline. Produsul național brut a sporit cu 29 la sută față de 24 la sută, cît se prevăzuse în plan. Industriile prelucrătoare s-au dezvoltat într-un ritm mediu de creștere de 14 la sută pe an. Cîștigurile realizate din export au înregistrat o majorare de 7 la sută, față de 3 la sută cît fusese prevăzut. Creșterea exporturilor și a economiilor a redus contribuția ajutorului extern în investițiile totale, de la procentajul prevăzut de 50 la sută, la 36 la sută.

Progrese încurajatoare au fost realizate în agricultură. A fost eliberată o rezervă nelimitată de energie și dinamism datorită reformei agrare și restabilirii unui sistem al prețurilor de natură să dea o răsplată adecvată muncitorului pămîntului. Ritmul de creștere s-a ridicat, pentru prima oară, de la cifra stagnantă de 1 la sută din perioada deceniului al șaselea, la 3—4 la sută, ceea ce depășește cu mult ritmul de creștere a populației.

În 1961, guvernul a înființat în fiecare provincie Societăți de dezvoltare agricole pentru a distribui mărfurile de care țăranii au nevoie și pentru a le pune la dispoziție cunoștințele tehnice. Au fost înființate de asemenea două universități agricole. Realizările noastre în acest sector nu trebuie însă să dea loc mulțumirii de sine. Sîntem hotărîți să nu precupețim nici un efort pentru a ajunge să acoperim necesitățile alimentare din propriile noastre resurse.

Cel de-al treilea plan cincinal, care a început în iulie 1965, are drept țel accelerarea ritmului de dezvoltare prin folosirea deplină a potențialului existent. Se prevăd investiții de două ori mai mari față de acelea prevăzute în precedentul plan cincinal. Cu ajutorul fondurilor alocate economiei (3 900 000 000 lire sterline, din care 64 la sută vor fi finanțate din surse interne), noi urmărim să sporim produsul național brut cu 37 la sută, adică într-un ritm de creștere anuală de 5—6 la sută.

Principala frînă în ritmul de dezvoltare a Pakistanului o constituie astăzi limitările impuse de disponibilitățile generale de resurse pentru dezvoltarea industriei. Cerințele dezvoltării țării depășesc cu mult resursele pe care le putem mobiliza în sectorul public pentru realizarea programelor economice.

Cel de-al treilea plan cincinal este primul dintr-o serie de planuri întocmite în contextul unui plan de perspectivă pe 20 de ani, cu privire la obiectivele și țelurile țării pe termen lung. Principalele cinci obiective ale planului de perspectivă sînt : un ritm de creștere susținut de 7,2 la sută în medie pe an menit să asigure creșterea de 4 ori a venitului național pînă în 1985 ; alfabetizarea generală ; folosirea deplină a brațelor de muncă ; înlăturarea inegalității economice între Pakistanul de Est și cel de Vest ; în sfîrșit, eliminarea dependenței țării de ajutorul străin. Urmărim o reducere treptată și înlăturarea pînă la urmă a dependenței țării de străinătate. Noi considerăm că țările suverane trebuie să urmărească să devină cît mai curînd posibil independente de ajutorul extern. Ajutorul extern nu poate fi considerat o alternativă la efortul intern ci doar un element de completare al acestuia. În cel de-al treilea plan cincinal, noi am prevăzut ca peste două treimi din resursele necesare să fie de origine internă și doar mai puțin de o treime să fie obținute prin ajutorul extern.

...Actualul sistem al comerțului mondial pune Pakistanul, ca și alte țări în curs de dezvoltare, în fața unor probleme serioase. Prețurile materiilor prime agricole produse în țara noastră au scăzut de-a lungul anilor, în timp ce prețurile mărfurilor fabricate, pe care trebuie să le importăm din țările dezvoltate, au crescut în mod masiv. În felul acesta, condițiile comerțului sînt afectate în mod nefavorabil. Statisticile publicate de curînd arată că în 32 de țări mai puțin dezvoltate, plata datorii-

Strania odisee a furajelor

Misiunea primită de un căpitan de vas belgian din Anvers din partea unui grup de exportatori părea destul de simplă. Căpitanul urma să-și încarce vasul cu cîteva sute de tone de furaje și să le transporte la Rotterdam. Cînd a sosit însă la destinație, i s-a cerut să păstreze încărcătura pe bord, i s-au dat noi documente de transport și a fost îndreptat spre Hamburg. Aici a primit din nou alte documente și a fost trimis înapoi la Anvers, cu furajele tot la bord. Nedumerit de această stranie odisee, căpitanul s-a adresat în cele din urmă autorităților belgiene pentru a primi lămuriri.

A reieșit că, în modul cel mai inocent, căpitanul intrase într-o conspirație internațională care a provocat recent primul scandal de mari proporții din istoria de zece ani a Comunității Economice Europene (C.E.E.). După cît se pare, o bandă de escroci a profitat de o trăsătură în aparență inofensivă a sistemului agricol al Pieței comune pentru a o jefui de milioane de dolari. La baza planului lor se afla politica C.E.E. care constă în a menține prețurile produselor agricole în cadrul zonei ei la un nivel mult mai ridicat decît acelea din restul lumii. Dar atunci cînd vînd țărilor nemembre, comercianții din C.E.E. trebuie să accepte prețurile mondiale mai mici pentru a avea o poziție competitivă. Pentru a compensa pierderile înregistrate în vînzările internaționale, C.E.E. le plătește subvenții de export, care reprezintă diferența dintre prețurile C.E.E. și prețurile mondiale. Iată prilejul de care au profitat escrocii. Ei au strîns milioane sub formă de subvenții ilegale, pur și simplu prezentînd cereri false pentru mărfuri vîndute chipurile unor țări nemembre ale C.E.E.

În cazul bănuitorului căpitan de vas din Anvers, clienții săi au falsificat documentele de navigație ridicate de el în fiecare port din Piața comună pentru a arăta că furajele erau destinate unei țări nemembre, fiind deci îndreptățite la subvenții de export. S-a descoperit că 500 de vase erau implicate într-o afacere similară și că împreună escrocaseră C.E.E. de 10 milioane dolari. Recent, oficialitățile au anchetat o nouă escrocherie pe baza căreia au fost obținute subvenții de 2 milioane dolari pentru brînză și unt din Olanda destinate expedierii în Elveția, dar livrate în realitate în Italia. Această afacere a fost demascată de un vameș olandez bănuitor, care s-a întrebat de ce se trimite o cantitate atît de mare de brînză olandeză în Elveția, țară care produce ea însăși brînză.

Autoritățile europene au păstrat secretul în privința majorității descoperirilor lor și nu au operat arestări. Se bănuiește însă că proporțiile scandalului sînt mult mai mari decît ceea ce s-a dezvăluit pînă în prezent. Pentru a preveni orice nouă escrocherie, C.E.E. întărește măsurile de control la plata subvențiilor și inspecția vamală. Organizația se gîndește chiar să înființeze grupuri de inspectori mobili care, potrivit unei oficialități, „ar circula prin Europa occidentală pentru a supraveghea ce se petrece".

(Din Newsweek, vol. LXIX, nr. 8)

lor absoarbe astăzi 7 la sută din cîștigurile obținute din export, față de numai 3 la sută în 1965. A furniza ajutor țărilor mai puțin dezvoltate refuzîndu-le în același timp posibilitatea de a face comerț în mod avantajos, echivalează cu a lua cu o mînă ceea ce se acordă cu cealaltă.

Există, de asemenea, problema gravă a desfacerii produselor noilor noastre industrii pe piețele internaționale. Pentru a putea finanța dezvoltarea noastră viitoare prin propriile noastre resurse este absolut necesar să avem posibilitatea de a ne spori exporturile în anii viitori cu minimum 6—7 la sută pe an. Trebuie să găsim deci piețe mai largi pentru mărfurile noastre fabricate și semifabricate și să ni se garanteze prețuri adecvate pentru materiile noastre prime. Eforturile în această direcție pot avea succes numai dacă țările înaintate din punct de vedere industrial adoptă politici de perspectivă și nu impun tarife vamale, cote restrictive, taxe interne sau alte bariere artificiale în fața exporturilor noastre.

Un recent raport al O.N.U. arăta că dacă țările dezvoltate ar cumpăra pînă în 1980 produse fabricate în valoare de numai 10 miliarde de dolari din țările slab dezvoltate, aceasta ar însemna un avantaj substanțial pentru acestea din urmă, deși întreaga tranzacție ar reprezenta doar 1 la sută din cererea suplimentară de mărfuri fabricate în toată lumea.

În ultimii cîțiva ani, cînd prăpastia dintre țările bogate și sărace ale lumii s-a lărgit tot mai mult, amploarea ajutorului extern a rămas virtual aceeași ; de fapt, comparativ cu veniturile și cu importurile, ea a scăzut. Pe de altă parte, povara reprezentată de plata datoriilor și a dobînzilor care apasă asupra țărilor în curs de dezvoltare a sporit în mod masiv. În 1965, ajutorul oficial total îndreptat spre țările în curs de dezvoltare, a fost de 6,3 miliarde dolari, dar suma retrocedată de acestea sub formă de dobînzi și amortizări s-a ridicat la peste 3,5 miliarde dolari. În felul acesta, ele au restituit mai mult de jumătate din ceea ce au primit sub formă de ajutor.

...Pakistanul dorește să se bucure de prietenia tuturor vecinilor săi și a tuturor acelora care nu sînt vecinii săi imediați. Dorim să trăim în pace, astfel încît să ne consacrăm eforturile progresului economic și bunăstării sociale a poporului nostru. Pe măsură ce fixăm noi niveluri ale dezvoltării economice, sîntem obligați să lărgim sfera colaborării noastre.

Cu un an în urmă, adresîndu-mă Adunării Generale a O.N.U., am declarat : „Autoconsiderația și suveranitatea unei țări nu sînt determinate de întinderea teritoriului său sau de amploarea resurselor sale. Toate națiunile, mari sau mici, sînt egale sub raportul voinței și hotărîrii de a obține și de a-și menține independența, de a-și păstra integritatea de gîndire și de acțiune și de a lupta pentru bunăstarea popoarelor lor. O.N.U. a furnizat o tribună pentru exprimarea și dezvoltarea acestei înalte concepții egalitare. A apărut o nouă lume a interdependenței, care impune atît o neîntîrziată înțelegere reciprocă a necesităților și problemelor fiecăruia, cît și realizarea și rezolvarea lor pe baza colaborării".

În sarcina de a crea o nouă ordine mondială, bazată pe bunăvoință și justiție, fiecare țară trebuie în același timp să dea și să primească. Comunitatea internațională nu poate supraviețui și bunăstarea nu poate fi instaurată decît dacă vor fi înlăturate inegalitățile privind suveranitatea tuturor națiunilor mari sau mici și dacă se renunță la rezervele încă existente în această privință. Numai avînd la bază moralitatea internațională poate apărea o lume mai bună și un viitor mai bun pentru popoarele noastre.

Pompierii din orașul belgian Gand au asistat recent la un violent incendiu fără a interveni. Profesorul Harpol, directorul laboratorului de termodinamică al Universității din Gand, a efectuat o experiență inedită în Europa : incendierea voluntară a unei case (destinată demolării), pentru a se putea studia diferitele faze ale extinderii focului

REFLECTOR

LA WASHINGTON SE SPUNE CĂ...

De ce nu au votat membrii Comitetului Național al Partidului Democrat, care s-au întîlnit recent la Chicago, rezoluții aprobînd politica Administrației în Vietnam și cerîndu-i lui Johnson să candideze din nou în 1968 ? Membrii comitetului din cele 11 state ale Vestului mijlociu reprezentate la ședință dau răspunsuri profund contradictorii. În mod public, comitetul declară că nu constituie organul potrivit pentru a vota asemenea rezoluții. În particular, s-a dezvăluit că rezoluțiile au fost retrase fără a fi votate, după ce fuseseră primite în mod glacial.

(Din Newsweek, vol. LXIX, nr. 8)

Un membru newyorkez al Congresului a declarat : „Bobby Kennedy se află aproape în situația unui președinte fantomă — ca guvernul fantomă din Anglia ; în numeroase țări, toate ușile îi sînt deschise și este primit cu mai multă plăcere decît ar fi primit președintele Johnson. Aceasta este sursa forței senatorului. Nu cunosc nici un alt caz de acest fel în istorie".

Un înalt funcționar al Departamentului de Stat a făcut în particular următoarea declarație : „Cînd am intrat la Departamentul de Stat, Statele Unite aveau aliați dar nu aveau o politică externă. Acum au o politică externă dar nu au aliați".

Faptul că Pentagonul nu a dat publicității numărul real al avioanelor pierdute în Vietnam și greșeala săvîrșită de Robert McNamara, ministrul apărării, cu privire la diferența de 10 miliarde dolari în aprecierile sale asupra costului războiului din Vietnam pe timp de un an redeschid în Congres discuțiile despre „prăpastia neîncrederii".

(După U. S. News and World Report, vol. LXII, nr. 8)

NICI O OPȚIUNE MAJORA

Cartea Albă cu privire la politica de apărare britanică, publicată la 16 februarie, scoate în evidență un progres meritoriu asupra unuia din punctele cele mai importante ale programului guvernului laburist. Bugetul total al cheltuielilor militare a fost cuprins în limita de 2 miliarde de lire sterline (la prețurile din 1964) stabilită de Partidul laburist atunci cînd a venit la putere. Lectura documentului, care va constitui peste vreo săptămînă obiectul unei dezbateri în Parlament, lasă însă impresia că, pentru a ajunge la aceste economii, ministrul apărării nu a procedat la nici o opțiune majoră, în special în ce privește angajamentele Marii Britanii „la est de Suez". El însuși recunoaște de altfel că s-a menținut în esență la programele stabilite în urmă cu un an. Nu am putea pune la îndoială intențiile sale atunci cînd se declară hotărît să evite angajarea Marii Britanii în afara Europei în operațiuni de o importanță comparabilă cu acelea care s-au încheiat recent în Malayezia.

Este însă clar că Healey ezită să tragă consecințele acestei stări de spirit, atît în ce privește echiparea forțelor armate, cît și în ce privește bazele mai mult sau mai puțin îndepărtate care vor continua să se afle la dispoziția lor. El se expune deci și anul acesta criticii ce-i era adresată încă anul trecut de fostul ministru al marinei, Christopher Mayhew, care îi reproșa că duce o politică a jumătăților de măsuri și că are un respect exagerat pentru rolul Marii Britanii „la est de Suez".

La capitolul precis al revizuirii dispozitivului forțelor atlantice din Europa, intențiile expuse de ministrul apărării lasă, pe de altă parte, să se prevadă apariția, în cursul lunilor viitoare, a unui diferend destul de serios între englezi și americani. Am putea să considerăm acest lucru drept semnul unei independențe de spirit așteptate de multă vreme din partea conducătorilor laburiști.

(Din Le Monde, nr. 6875)

The New York Times
Nr. 39 833

SPANIA: DILEME ȘI ALTERNATIVE

CU ZECE LUNI în urmă, regimul generalului Franco a promulgat o lege a presei de natură să permită pătrunderea unei adieri de aer politic curat într-o Spanie închisă timp de trei decenii în carapacea sa dictatorială. În urmă cu două luni, regimul a întocmit o nouă constituție, menită să constituie un nou pas în experiența sa supraprevăzătoare de dictatură plus liberalizare. Luna aceasta, însă, experiența a început să scape din mîinile creatorilor ei.

Dacă se poate afirma că acțiunile masive și violente din universitățile spaniole și din rîndurile mișcării muncitorești, survenite în ultimele săptămîni, au dovedit ceva, ele au dovedit existența unei contradicții adînc înrădăcinate în experiența franchistă. Este clar că această contradicție e provocată de faptul că liberalizarea și autoritarismul nu pot coexista. În aceasta și constă rădăcina actualei crize din Spania.

Desigur, au mai fost tulburări studențești și în 1956, în 1962 și din nou în 1965. În întreaga perioadă a deceniului al șaselea, ca și în anii din urmă, s-au produs greve și au existat probleme muncitorești. Dar niciodată pînă acum, în îndelungata sa istorie, puterea regimului Franco nu a fost înfruntată atît de deschis ca în primele săptămîni ale anului 1967. Am fost martorii unei paralizii virtuale a sistemului universitar din Spania și ai unor grave tulburări în marea mișcare muncitorească asupra căreia este clar că regimul pierde controlul, care este preluat de „comisiile muncitorești" ilegale.

Nouă din cele 12 universități de stat ale Spaniei au fost închise, fie din ordinul guvernului în scopul de a se pune capăt demonstrațiilor în favoarea unor sindicate universitare libere, fie datorită grevelor studenților și profesorilor în semn de protest împotriva arestării unor lideri universitari. Marea universitate din Madrid s-a redeschis după zece zile, dar este probabil că se vor produce noi încordări. Încetarea lucrului a devenit cronică în marile centre industriale Barcelona, Bilbao și Madrid.

Ținînd seama de toată această neliniște, agravată de deteriorarea situației economice, întrebarea cea mai presantă este dacă în politica spaniolă apare o nouă fază sau dacă generalisimul Franco va domina din nou evenimentele, așa cum s-a mai întîmplat în trecut.

Ținînd seama de faptul că generalul este acum în vîrstă de 74 de ani, că în mod vădit regimul său este erodat atît dinăuntru cît și dinafară și că generația de după războiul civil ocupă într-o măsură tot mai mare pozițiile cheie în societatea spaniolă, se poate face probabil afirmația că 1967 marchează într-adevăr începutul unei noi ere în Spania. În același timp, însă, ar fi greșit să se sară la concluzii exagerate în sensul că însăși supraviețuirea regimului Franco ar fi amenințată într-un viitor previzibil. Aceste presiuni în continuă creștere sînt totuși de natură să afecteze regimul care-i va urma lui Franco.

Dilema regimului Franco este încotro să se îndrepte pentru a ieși din actualul impas. Înaintarea lentă pe linia liberalizării controlate prezintă — din punctul de vedere al regimului — pericolul de a spori apetiturile noii generații și de a încuraja reacția în lanț a tulburărilor. Pentru generalul Franco, esența problemei constă în faptul că, o dată declarat, procesul de liberalizare nu mai poate fi menținut la ritmul lent impus de sus. Realitatea este că dinamica noii societăți spaniole o ia cu mult înaintea capacității guvernului de a acorda libertate fără a comite o sinucidere instituțională.

În această dilemă, altă alternativă ar fi renunțarea la liberalizare — sau cel puțin înghețarea ei pentru un timp îndelungat — însoțită de reprimarea dură a celor ce sfidează puterea lui Franco. Aici apare însă celălalt pericol, și anume că revenirea la autoritarismul dinainte, dorită de unii dintre adepții „liniei dure", ar putea polariza și radicaliza societatea spaniolă într-un mod periculos. Acesta este motivul pentru care, în stadiul actual, regimul pare în același timp dezbinat și dezorientat. La Madrid se afirmă că. deoarece generalul Franco are 18 miniștri în cabinet, „pentru fiecare problemă se propun 18 soluții".

Franco trebuie deci să decidă în ce mod va acționa acum, cînd adierea de aer curat pe care a lăsat-o să pătrundă în Spania anul trecut s-a transformat într-un uragan care amenință structura statului său.

Tad SZULC

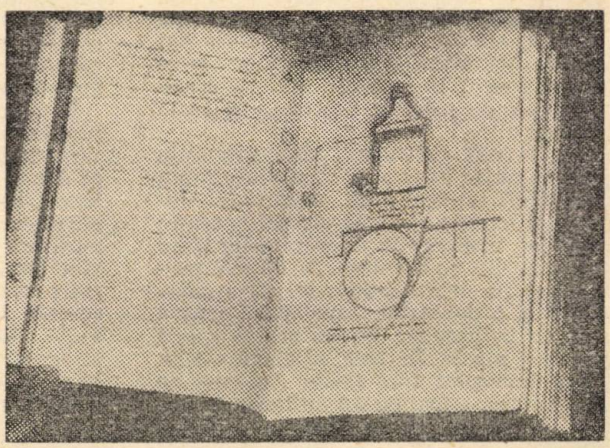

Două din cele 700 de pagini ale manuscriselor lui Leonardo da Vinci, recent descoperite la Biblioteca națională din Madrid. Desenele și explicațiile cuprinse în aceste manuscrise se referă la probleme de mecanică, de zbor și de arhitectură

SCRIITORI DIPLOMAȚI

George Acropolitul

În 1217, anul nașterii lui George Acropolitul, cunoscut scriitor și diplomat bizantin, se împlineau 13 ani de cînd feudalii participanți la a patra cruciadă puseseră stăpînire pe Constantinopol și-l transformaseră în capitală a Imperiului roman de răsărit, întemeiat de ei pe teritoriul Imperiului bizantin. În ținuturile neocupate s-au constituit : imperiul din Trapezunt, despotatul din Epir și imperiul de la Niceea. Părinții Acropolitului, rămași la Constantinopol, erau înrudiți cu Ioan Ducas Vatatzos, împăratul de la Niceea. Ei îl trimiseră pe tînărul George la curtea acestuia pentru a-și desăvîrși studiile. Aici avu prilejul ca, împreună cu Theodor, fiul împăratului și moștenitorul tronului, să profite de erudiția lui Nichifor Blemmidis, eminent filozof și față bisericească severă, care refuzase rangul de episcop pentru a se dedica meditației și ascetismului.

Țelul fundamental al politicii imperiului de la Niceea era eliberarea Constantinopolului și alungarea latinilor de pe pămîntul bizantin. Pierzîndu-și întîia soție, Ioan Ducas se căsătorește în 1244, cînd împlinea 52 de ani, cu foarte tînăra fiică a lui Frederic al II-lea de Hohenstaufen, rege al Siciliei și, începînd din 1220, împărat al Imperiului roman de apus, înverșunat dușman al papalității. Zadarnic papa Innocențiu al IV-lea îl excomunică cu prilejul primului conciliu de la Lyon (1245), între aitele și pentru „înrudire cu eretici". Frederic era bucuros să găsească un aliat împotriva papilor, iar Ioan Ducas — un reazem în lupta pentru restabilirea Imperiului bizantin. Rezultatul a fost că amîndoi împărații au obținut victorii însemnate în luptele ce le-au purtat, primul în Italia, al doilea împotriva ocupanților latini.

Tînărul George Acropolitul ia cunoștință de unele acțiuni diplomatice, fapt ce-i va fi de folos în viitoarea carieră politică. În 1249 sosește la Niceea o importantă misiune diplomatică trimisă de papa Innocențiu al IV-lea cu scopul de a încerca restabilirea unității dintre cele două biserici și, mai ales, subminarea în acest fel a alianței cu Frederic al II-lea. Tratativele au necesitat o înaltă erudiție teologică și elocință dialectică, astfel că împăratul a fost nevoit să-l admită în delegația sa pe Nichifor Blemmidis, căzut între timp în disgrație. Aflînd de demersurile papei, Frederic se grăbi să-și avertizeze ginerele : „Delegația n-a venit desigur în interesul credinței ci, te

CARLOS LLERAS RESTREPO

președintele Columbiei

Lider de mai mulți ani al Partidului liberal, Carlos Lleras Restrepo a fost ales, la 1 mai 1966, președinte al Republicii Columbia. El a candidat ca reprezentant al coaliției guvernamentale formată din partidele conservator și liberal. Pactul dintre aceste două partide prevede alternarea lor la putere și desemnarea în comun a președintelui, o dată la patru ani.

Carlos Lleras Restrepo s-a născut la 12 aprilie 1908 la Bogota. A urmat cursurile Universității Naționale, iar în 1930 și-a luat diploma în științe economice și financiare. În 1928 a devenit președintele Consiliului național studențesc. Carlos Lleras Restrepo își începe cariera politică în anul 1931, în cadrul Partidului liberal, cînd a fost ales deputat în Adunarea Legislativă a Departamentului Cundinamana. În 1933 a devenit membru al Camerei Reprezentanților din Congres iar în 1935 a fost ales președintele Camerei. Între 1938 și 1941 a ocupat funcțiile de ministru al finanțelor și creditului public, iar în perioada 1943—1947, și apoi din nou în 1962, a fost senator. În 1944 Carlos Restrepo și-a pus candidatura pentru postul de președinte al republicii, ca reprezentant al Partidului liberal, dar nu a întrunit majoritatea necesară. În anii 1958—1962 a fost vicepreședinte al republicii. Timp de mai mulți ani a deținut funcția de director al cotidianului liberal „El Tiempo".

Carlos Lleras Restrepo a condus în repetate rînduri diferite delegații columbiene la conferințele economice internaționale și a fost șeful delegației țării sale la Conferința O.N.U. pentru comerț și dezvoltare de la Geneva, din anul 1964.

O dată cu instalarea sa în noua funcție, Carlos Lleras Restrepo a luat unele decizii pentru soluționarea problemelor economice. Presiunile Fondului Monetar Internațional, care era în dezacord cu o serie de măsuri economice preconizate de guvern și care insista asupra unei noi devalorizări a peso-ului, l-au determinat pe președinte să declare, la 29 noiembrie 1966, starea excepțională. După discuții îndelungate cu consilierii săi economici, noul președinte a respins devalorizarea cerută ; relațiile cu Fondul Monetar Internațional au fost suspendate. În țară a fost proclamat Decretul nr. 2867, care stabilește că „piața monetară liberă este suprimată" ; numai Banca Republicii are autorizația de a cumpăra și vinde dolari.

În luna decembrie a anului trecut, președintele Columbiei a convocat o reuniune extraordinară a guvernului, ca urmare a eșecului încercărilor de a obține investirea sa cu puteri excepționale din partea Camerei Deputaților. Președintele prezentase o cerere în acest sens Camerei Deputaților pentru a putea lua unele decizii în legătură cu problemele economice.

În ce privește politica externă, președintele Columbiei a declarat că va continua consolidarea legăturilor cu S.U.A. Totodată, în anumite probleme ale relațiilor interamericane, cum ar fi crearea forțelor militare ale O.S.A., Columbia a manifestat rezerve față de poziția S.U.A.

În declarațiile personalităților oficiale de la Bogota s-a subliniat importanța pe care o acordă guvernul extinderii relațiilor sale economice, culturale și politice. În acest sens, președintele Restrepo s-a pronunțat pentru lărgirea legăturilor economice dintre Columbia și țările socialiste, pentru apropiere între țările cu sisteme sociale diferite.

A. M.

asigur, numai pentru a vîrî zizanie între tată și fiu". Abia după moartea lui Frederic, survenită în 1250, Ioan Ducas își luă curajul să răspundă propunerilor ademenitoare ale papei și, trimițînd o ambasadă la Roma, să încheie în 1254 acordul care dădea împăratului mînă liberă împotriva Imperiului latin de la Constantinopol și înregistra promisiunea acestuia de a realiza unirea celor două biserici. Singurul rezultat al acordului a fost deteriorarea alianței bizantino-germane, deoarece papa Innocențiu al IV-lea muri în același an.

La scurtă vreme, tot în 1254, muri și împăratul și pe tron se urcă fiul său, Theodor al II-lea Lascaris. Acesta, intelectual el însuși, autor al unor prețioase „Scrisori" în care se dovedește a fi un remarcabil umanist, îl ridică pe fostul său coleg de învățătură George Acropolitul la rangul similar astăzi celui de prim-ministru, cu înalte puteri nu numai în domeniul civil, ci și în cel militar. Lipsit însă de pricepere în arta militară, Acropolitul va cădea prizonier în 1257, în timpul unei expediții împotriva Epirului și nu va fi eliberat decît în 1259, sub domnia viitorului împărat al Niceei.

Theodor al II-lea a murit în 1258, după numai patru ani de domnie și a avut ca succesor pe Ioan Ducas, un copil de opt ani. Inevitabil apare și uzurpatorul : un reprezentant de seamă al aristocrației grecești, care va conduce imperiul sub numele de Mihail VIII Paleologul și va rămîne în istorie fiindcă în 1261 a recucerit Constantinopolul. Acesta îl trimite în 1273 pe George Acropolitul în fruntea unei ambasade la papa Grigore al X-lea pentru a discuta condițiile unificării celor două biserici, soluție acceptată de guvernanții bizantini în fața ameninței crescînde dinspre răsărit. Întorcîndu-se cu rezultate promițătoare, Acropolitul participă în 1274 la al doilea conciliu de la Lyon și, în numele împăratului, acceptă adăugirea la crez a cuvîntului filioque și a ideii primatului papei. Era în același timp recunoașterea autorității papei asupra orientului și a unirii celor două biserici. Clerul bizantin a dus însă o luptă aprigă pentru a împiedica înfăptuirea acestui acord și a atras de partea sa marea majoritate a poporului. După ce „a dus o bătălie mai aspră împotriva poporului său decît împotriva turcilor", cum spunea K. Marx, împăratul muri excomunicat atît de papă cît și de propria sa biserică.

Rîvnind tihnă intelectuală, George Acropolitul primi catedra de filozofie la Universitatea din Constantinopol. Aici avu timp să-și revadă poeziile, orațiile și articolele pe teme teologice scrise timp de decenii și, mai ales, să termine opera sa principală „Cronicile", transcrieri ale evenimentelor pe care le-a trăit. „Istoria, scrie el, nu trebuie să consemneze nimic sub inspirația urii sau a bunăvoinței". În „Procesiunea Sfîntului Spirit" apare ca teoretician al despotismului luminat, așa cum îl concepeau înalții săi protectori. Scriitor talentat, George Acropolitul moare în 1282, anul morții lui Mihail VIII Paleologul.

Victor TORYNOPOL

BIROUL INTERNAȚIONAL DE EDUCAȚIE (B.I.E.)

Recent, a avut loc la Geneva sesiunea Comitetului executiv a Biroului Internațional de Educație, la care Republica Socialistă România a fost reprezentată prin prof. univ. Miron Constantinescu, adjunct al ministrului învățămîntului, conducătorul delegației, și prof. univ. Stanciu Stoian.

Creat în 1925 ca o organizație internațională neguvernamentală, Biroul Internațional de Educație a devenit, prin statutul din 25 iulie 1929, o organizație interguvernamentală, acționînd ca un centru internațional de informații și cercetări în domeniul educației. Biroul numără în prezent 68 de state membre din Europa, Asia, Africa și America Latină.

Biroul Internațional de Educație dispune de un **Consiliu** în care sînt reprezentate toate statele membre și care se întrunește în sesiuni anuale, de regulă în luna iulie, de un **Comitet executiv**, alcătuit din 50 de membri, eligibili din doi în doi ani, și un **Secretariat.** Limbile oficiale în cadrul Biroului sînt franceza și engleza.

Prin acordul din 28 februarie 1947 a fost creat un comitet mixt U.N.E.S.C.O.-B.I.E., alcătuit din șase persoane (cîte trei din fiecare organizație), avînd sarcina de a asigura o eficientă cooperare între statele membre. Tot pe baza acestui acord, pînă în prezent au fost organizate peste 20 de conferințe internaționale despre educație.

România este membră a Biroului Internațional de Educație din 1937. Începînd din 1956, România este prezentă la expoziția permanentă a Biroului cu un stand cuprinzînd grafice, fotomontaje, manuale școlare etc. În 1959, reprezentantul statului nostru a fost ales vicepreședinte în Comitetul executiv al B.I.E.

În legătură cu unele probleme ale recentei sesiuni a Comitetului executiv al B.I.E. de la Geneva, tovarășul **STANCIU STOIAN** ne-a făcut următoarea declarație :

„Comitetul executiv, unul dintre organele de bază ale Biroului Internațional de Educație, are ca principale atribuții aprobarea bugetului, stabilirea ordinei de zi a Consiliului și aprobarea lucrărilor curente. Reuniunile sale au loc, în mod regulat, la începutul fiecărui an, în luna ianuarie, cel mai tîrziu în februarie.

Recenta reuniune a Comitetului executiv — a 44-a — a fost precedată de ședința de lucru a Comisiei însărcinată cu elaborarea unui nou statut al B.I.E. Aș vrea să amintesc cu această ocazie că problema elaborării unui nou statut a fost ridicată pentru prima dată la reuniunile Comitetului executiv din 1965 și dezbătută mai pe larg la sesiunea din anul trecut a Consiliului. Cu acest prilej, reprezentantul român a propus constituirea unei comisii de lucru alcătuită din 21 de membri care să elaboreze proiectul noului statut. Propunerea fiind acceptată, s-a trecut la alcătuirea comisiei în care este reprezentată și țara noastră.

Timp de patru zile — între 6 și 9 februarie — în cadrul comisiei au avut loc ample discuții pe marginea celor 4 proiecte propuse. Întrucît, din cauza opiniilor, uneori divergente, emise în aceste proiecte, exista pericolul ca dezbaterile să nu ajungă la nici o finalizare, delegația română a propus, ca în loc să se analizeze în paralel, punct cu punct, prevederile proiectelor prezentate, să se înceapă prin formularea principiilor care să stea la baza noului statut. După părerea delegației române acestea ar fi : principiul continuității B.I.E. ; autonomia sa, pe baza unei mai strînse colaborări cu U.N.E.S.C.O.; principiul universalității, adică admiterea ca membre ale B.I.E. a tuturor statelor lumii ; principiul unei bune și echitabile reprezentări în organismele sale etc.

Ca rezultat al discuțiilor ce au urmat, a fost întocmit un raport care a fost prezentat Comitetului executiv. Raportul urmează să fie difuzat tuturor statelor membre pentru eventuale sugestii și observații. Apoi, îmbunătățit, va fi supus, în vară, conferinței B.I.E."

Comitetul executiv a trecut apoi la rezolvarea celorlalte probleme înscrise pe ordinea de zi.

I. CLOȘCĂ

poșta redacției

AM CITIT ÎN „LUMEA" DESPRE...

...Materie și antimaterie

În legătură cu răspunsul despre antimaterie dat cititorului D. Coman din Constanța în nr. 6/1967, îmi permit să fac unele precizări:

Curînd după ce Paul Dirac preconizase existența antiparticulelor, Anderson, studiind în 1932 radiația cosmică la „camera Wilson", descoperă electronul pozitiv (pozitronul) cu masa egală cu cea a electronului, dar cu sarcină electrică opusă. Ceva mai tîrziu, soții Joliot Curie observă pozitroni în radioactivitatea izotopilor artificiali.

Dificultăți în crearea unor cîmpuri electromagnetice de foarte mare energie au făcut ca abia în 1955, o dată cu intrarea în funcțiune a acceleratorului de 6 miliarde electron-volți de la Berkley, să fie puși în evidență antiprotonii și antineutronii (antinucleoni). Recent, un grup de cercetători, sub conducerea prof. Leon Ledermann de la Universitatea Columbia din New York, a detectat antinuclee stabile. De asemenea, la Dubna a fost pusă în evidență, cu prilejul interacțiunii unor particule accelerate, pînă la 10 miliarde e.v., o antiparticulă denumită antisigma minus.

În prezent se cunosc circa 60 de particule elementare, inclusiv antiparticule. E posibil ca, în viitorul apropiat, energii de mii de ori mai mari decît cele rezultate în procesele de fisiune nucleară să fie obținute prin „anihilare" — contopirea particulei cu antiparticula sa. Iată de ce, departe de a fi numai o noțiune teoretică, antimateria e cea de a 5-a stare a materiei, cît se poate de palpabilă, realizată deocamdată în laborator. Un eventual articol pe această temă ar trebui să cuprindă date privind experiențele de la Brookhaven, cercetările prof. W. Libby, (meteoritul Tungus), recenta ipoteză a asimetriei antimateriei (Pado Franzini) etc., etc.

Valeriu NAUM
comuna Poiana Vărbilău, raionul Teleajen

...Începuturile automobilismului

În legătură cu „începuturile automobilismului în România" („Poșta redacției" nr. 6) aș vrea să precizez că primele trăsuri-automobile au fost create de G. Daimler în 1885 și de K. Benz în 1886. Primele automobile au fost prezentate la Expoziția universală de la Paris din 1889, iar în iulie 1894 s-a organizat prima mare cursă (Paris-Rouen, 126 km). În decembrie 1894 a avut loc o expoziție specială la Palatul Industriilor din Paris, iar în 1895, o cursă de 1 200 km pe ruta Paris-Bordeaux-Paris. Tot în 1895 s-a creat în Franța „Automobil-Clubul", cu filiale în marile orașe.

În Anglia, automobilul s-a impus abia mai tîrziu. După ce, în 1894, un grup britanic prezidat de lordul David Salomons le-a făcut cunoscute englezilor succesele obținute de francezi în această privință, în 1896, Lawson, cumpărînd brevete franțuzești, a inițiat prima cursă la Brighton. În 1896 s-a înființat „English Daimler Co" pentru construirea primelor automobile englezești, iar în 1897 s-a deschis și la Londra un „Automobil-Club".

În 1895, în Franța circulau 550 de trăsuri fără cai.

I. Gh. STĂNESCU
București

Care a fost prima cale ferată?

Nicolae Dinu, Giurgiu. **Calea ferată București—Constanța a fost construită în două etape. Porțiunea Cernavodă—Constanța s-a dat în folosință în 1860 (a fost cumpărată de statul român la 1882), iar porțiunea București—Cernavodă, construită de ingineri și tehnicieni români, a fost inaugurată în 1895, o dată cu marele pod de peste Dunărea.**

Linia Giurgiu—București a fost construită în anii 1868—1869. Inaugurarea s-a făcut la 19 octombrie 1869. Pe această linie a circulat primul „car cu foc" apărut în Țara Românească. E vorba de locomotiva 01 (în fotografie), adusă la Giurgiu cu vaporul, de la Viena, la 25 noiembrie 1868 și folosită la trenul de lucru pînă la terminarea construirii întregului traseu. Într-un raport al inginerului Cheiurilor Dunării (Arhivele Statului — 22/1868) se menționează: „Locomotiva cea mare nr. 1 a căii ferate Giurgiu—București a sosit și este așezată (montată) și gata a funcționa". Era atît de „mare" această locomotivă, încît ar fi încăput cu totul în cazanul de apă al unei locomotive din zilele noastre.

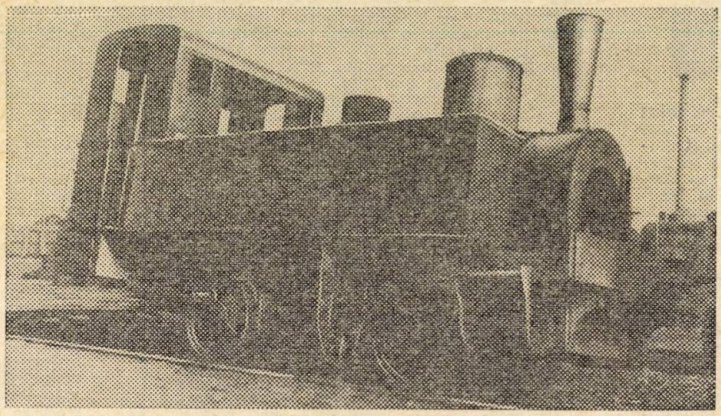

Din răspunsurile la ancheta noastră

Ștefan Mînzală, Buzău. Rubricile și articolele solicitate de dv. își au de multă vreme locul bine stabilit în revista noastră, chiar dacă titlul sub care le publicăm noi diferă de cel sugerat de dv. („Reportaj pe glob" în loc de „Note de drum" etc.)

Prof. Pavel St. Iliin, București. Am citit cu mult interes analiza originală făcută de dv. rubricilor revistei noastre privite prin prisma modului în care fiecare dintre ele contribuie la lărgirea orizontului cititorilor tineri. Vă mulțumim pentru caldele aprecieri și vă asigurăm că vom ține seama de observațiile dv. privind unele aspecte grafice și tipografice.

Filotti Buburuzan, Cluj. Considerăm judicioase observațiile dv. critice despre unele relatări din revistă înglobate la rubrica „Lumea într-o săptămînă" care nu aduc suficiente elemente informative noi în raport cu presa cotidiană.

Ion P. Georgescu, comuna Rădești, raionul Muscel. Sîntem de acord cu dv. că ar fi cu neputință să satisfacem pe deplin toate dorințele — nu o dată contradictorii — ale cititorilor. Rostul anchetei noastre este însă de a desprinde direcțiile principale către care se îndreaptă interesul celor mai mulți dintre ei și, totodată, de a lua în considerație sugestiile lor la alcătuirea planurilor tematice. Propunerile dv. merg pe această linie și, ca atare, se va ține seama de ele.

Cicerone Antonovici, Pașcani. Evident, „Lumea" fiind o revistă de politică externă, majoritatea paginilor ei vor fi consacrate în continuare temelor care vă preocupă cu precădere. Relatările despre evenimentele internaționale în curs vor fi însoțite, ca și pînă acum, de analize ale condițiilor politice și economice care le-au determinat.

Otto W. Gwiazdomorschi, Bîrlad. Nu este prima oară cînd primim de la dv. sugestii prețioase. Notăm dintre rubricile propuse de dv. „Mari construcții și proiecte", „Din planurile editoriale străine", iar dintre titlurile de articole solicitate — „Situația mijloacelor de producție în lume (statistici), tendințe și căi de dezvoltare". Vor fi luate în considerare și celelalte propuneri.

Pavel Ciorbă, Timișoara. De fapt, nici unul dintre cititorii care sînt partizani ai ideii ca „Lumea" să oglindească viața internațională în întreaga ei complexitate nu cere, așa cum spuneți dv., să publicăm „programele categoriilor A și B de fotbal, biografia lui Jean Marais sau metode de curățire rapidă a cămășilor de nailon pătate cu sos de vin". Descrierea principiului televiziunii în culori nu ni s-ar părea însă incompatibilă cu profilul revistei noastre, care își propune într-adevăr ca, paralel cu prezentarea amănunțită a vieții politice internaționale, să se ocupe și de alte aspecte ale realităților contemporane.

În altă ordine de idei: pe tema la care v-ați gîndit dv. avem în redacție un articol mai bogat în date concrete.

Virgil Sporiș, Făgăraș. Din scrisoarea dv. reținem propunerea ca rubrica „În lumea științei" să fie consacrată uneori celor mai promițătoare realizări ale medicinii mondiale.

Z. Dumitru, București. Interesul dv. pentru articolele pe care le-am publicat la rubricile „Pe urmele istoriei", „Din cronica diplomației românești", „Din tradițiile ideologiei progresiste românești" este împărtășit de numeroși alți cititori și vom încerca să-l satisfacem într-o cît mai mare măsură. Sugestia de a le adăuga o rubrică de memorii ale oamenilor politici din trecut, formulată și de alți cititori, ni se pare utilă. În schimb nu credem că ar fi cu putință să creăm rubrica „România de la începuturi și pînă astăzi", care să prezinte „domnii din țările române în ordine cronologică". Nu intenționăm să facem concurență manualelor și tratatelor de istorie.

Dezvăluirile din „Planète"

Grigore Cujbă, Otopeni. Revista „Planète", în care au apărut așa-zisele dezvăluiri ale unui agent secret britanic în legătură cu un complot organizat încă în 1962 pentru asasinarea lui J. F. Kennedy, este specializată în articole de senzație. Printre temele ei favorite nu lipsesc spiritismul, reîncarnarea, mesajele de pe alte planete etc. Într-o problemă atît de gravă și de controversată ca asasinarea președintelui Statelor Unite — în legătură cu care s-au emis nu puține ipoteze — firește că girul revistei „Planète" nu poate fi considerat suficient. Iată de ce nu reproducem în extenso „dezvăluirile".

Vechimea Sucevei

Gh. Antonescu, Itcani. Orașul Suceava apare pentru prima dată în cronici la anul 1388, pe timpul domniei lui Petru I Mușat. De atunci și pînă în anul 1566 a fost capitala Moldovei (an în care Alexandru Lăpușneanu și-a mutat scaunul domnesc la Iași). Între anii 1592—1595, sub Aron Vodă și Ștefan Răzvan, a redevenit cetate de scaun. Teritoriul de azi al orașului Suceava a fost locuit fără întrerupere încă din secolul al doilea al erei noastre, urmele dacice descoperite în împrejurimi atestînd cu certitudine acest lucru.

■

Theodora Georgescu, București. 1) Nu s-a formulat niciodată în mod deschis și argumentat o asemenea ipoteză. Aluziile bazate pe „deducții logice" nu pot ține loc de probe. 2) Vedeți răspunsul dat la o întrebare similară, în nr. 40/1966 cititorului G. Obogeanu din comuna Bălcești, raionul Oltețu. 3) Aceasta se referă la politica internă, nu la politica externă. 4) Art Buchwald nu acordă interviuri și nu scrie corespondențe. El publică trei foiletoane pe săptămînă și ulterior își strînge acestе foiletoane în volume. Unul dintre aceste volume, „Pedeapsa Capitoliului", a fost prezentat pe larg în revista noastră în nr. 24/1965. Ne propunem să recenzăm și alte volume ale sale.

■

Radu Gheorghe, Arad; Vasile Zaharia, Ploiești; Daniel Martinovici și George Marosin, Hunedoara. Problemele sînt de competența Oficiului Național de Turism.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația: București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

publicitate
lumea

COMBINATUL DE ÎNGRĂȘĂMINTE CU AZOT

Piatra Neamț

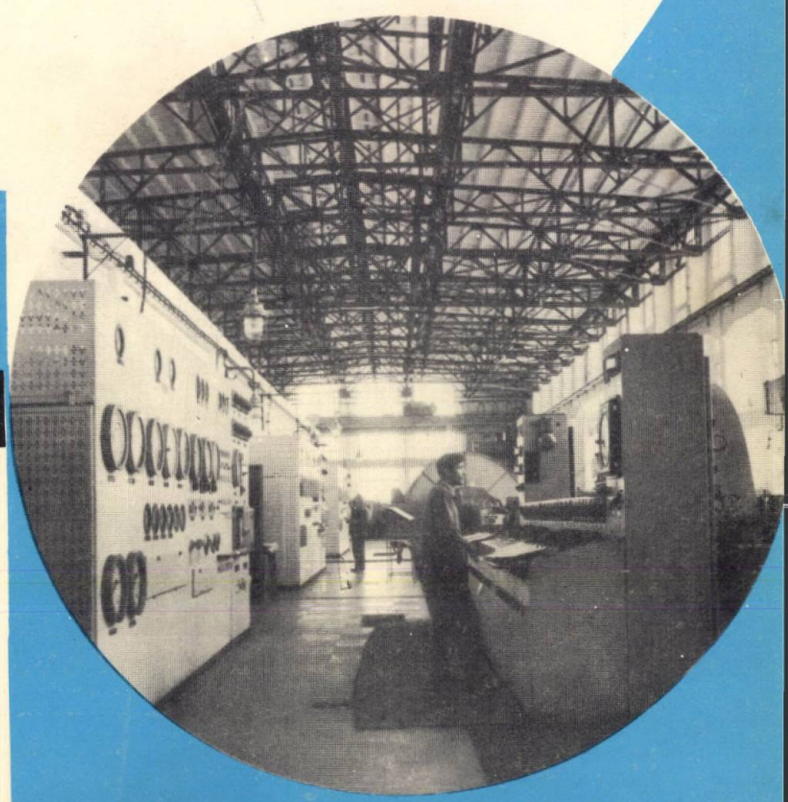

PRODUCE:

- Azotat de amoniu
- Uree
- Amoniac
- Oxigen îmbuteliat

publicitate
lumea

C.I.L.
BRAILA

Produce sortimente variate de mobilă, calitate superioară

PAL
Made in Rumania

■ Garnitură de bucătărie „Foișor" 2
■ Garnitură de bucătărie „Polar"
■ Cuierul popular

S-AU PUS ÎN VÎNZARE LA TOATE MAGAZINELE DE MOBILĂ O.C.L. DIN ȚARĂ

str. Fabricilor 10

2 lei

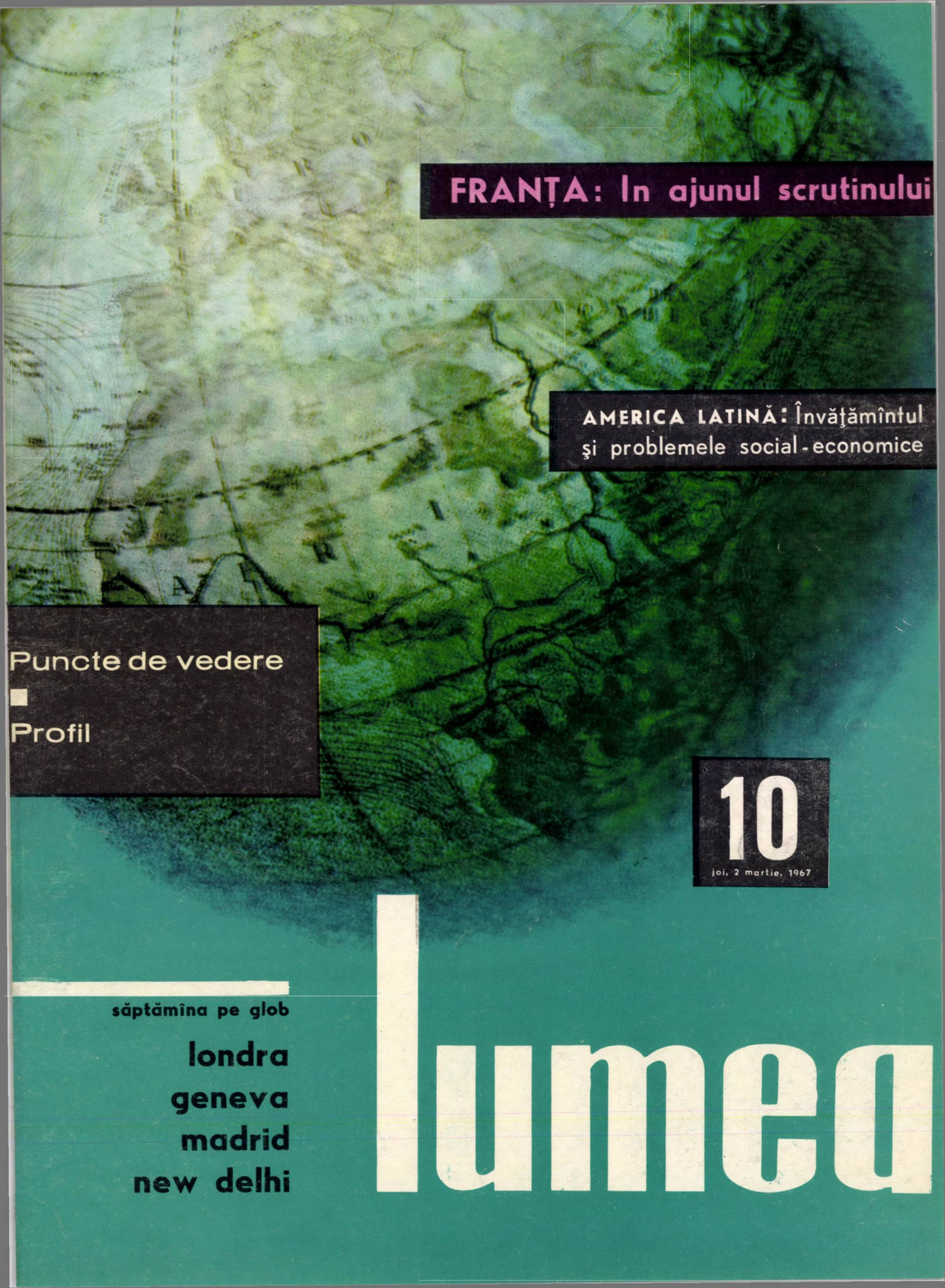

FRANȚA: În ajunul scrutinului

AMERICA LATINĂ: Învățământul și problemele social-economice

Puncte de vedere

■

Profil

10

joi, 2 martie, 1967

săptămîna pe glob

londra
geneva
madrid
new delhi

lumea

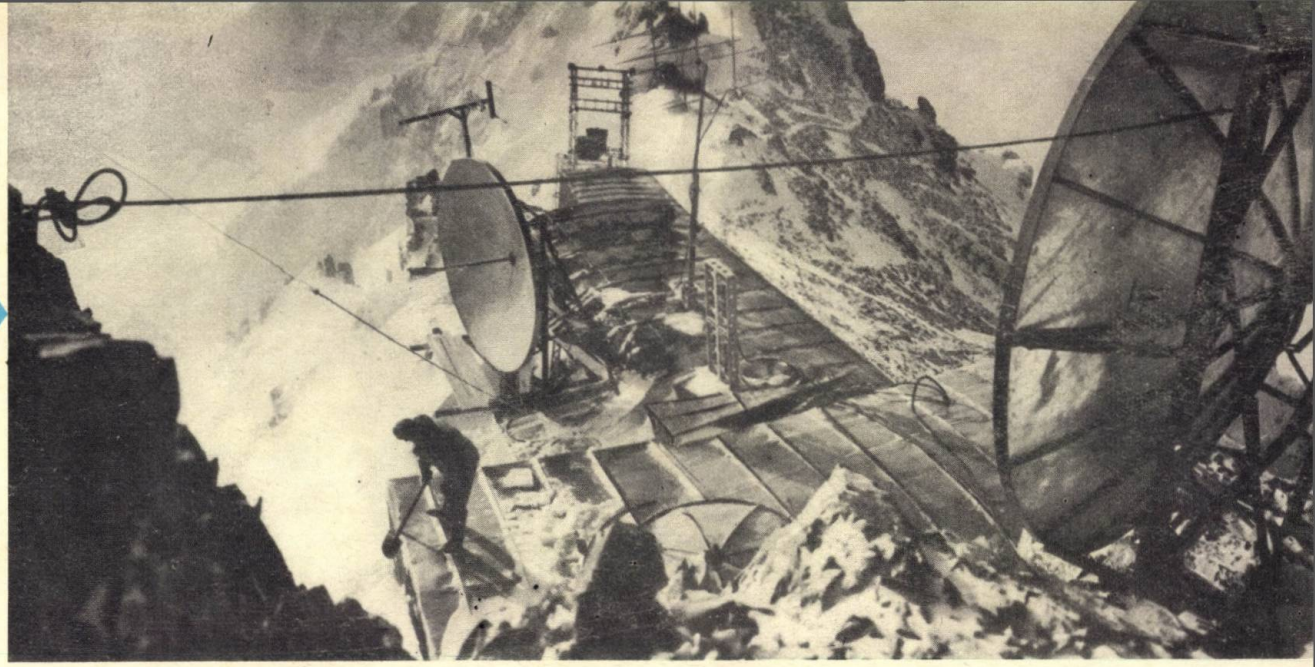

T. V. PE VÎRFURILE MUNȚILOR. Pe un pisc înzăpezit al lanțului muntos din R.S.S. Kirghiză au fost montate recent stațiile de radioreleu care vor permite transmiterea emisiunilor de televiziune din Frunze în întreaga republică.

IMAGINI DIN ȚĂRILE SOCIALISTE

361 DE METRI — aceasta va fi, în 1969, înălțimea turnului de televiziune din capitala R. D. Germane. Constructorii au ajuns cu montajul la 200 de metri.

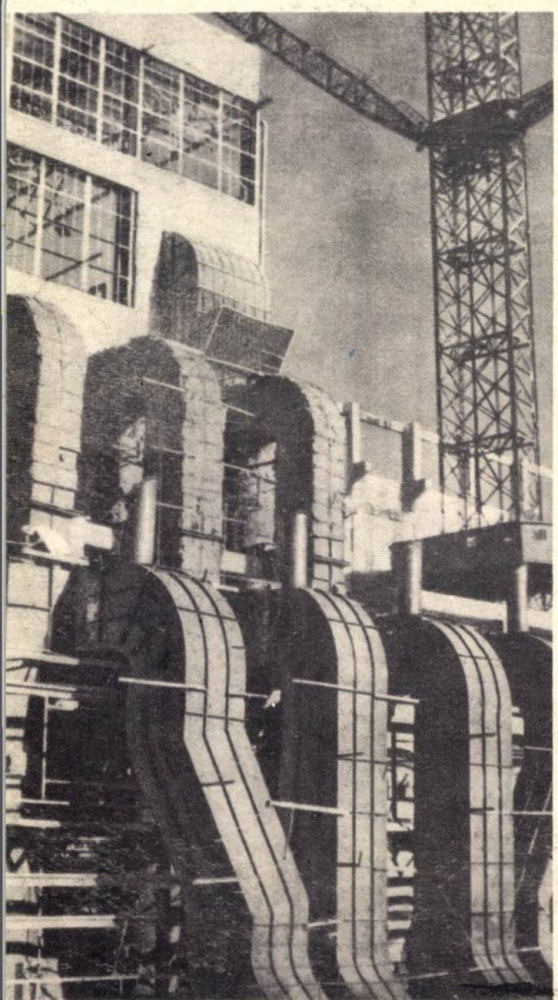

CALORIILE DEVIN KILOWAȚI. Se montează ultimele agregate la termocentrala electrică din Phenian. Această importantă unitate energetică a R.P.D. Coreene va avea o capacitate de 500 000 kW.

ELECTRONICA ÎN TELEFONIE. O întreprindere specializată din Niș a prezentat de curînd prima centrală telefonică automată, proiectată și construită integral în R.S.F. Iugoslavia.

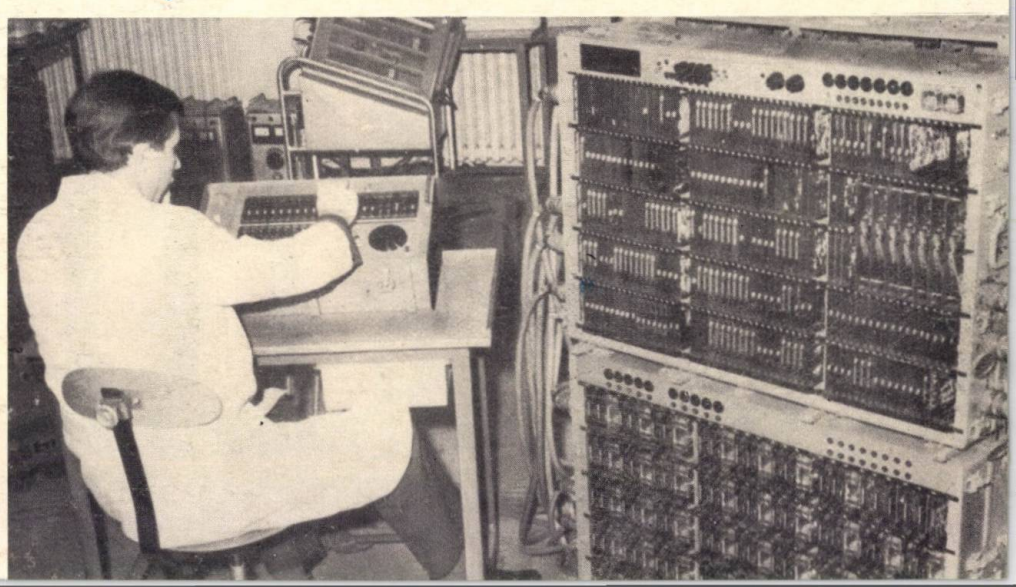

ANUL V
nr. 10 (175)

2
MARTIE
1967

sumar

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

2 NEW DELHI — Scrutinul. **Eb. Brook**
3 LONDRA — Relația laburiști-sindicate. **Richard Clements**
4 HANOI — Intensificarea escaladării
5 ATENA — Controverse preelectorale. **C. Alexandroaie**
6 BUENOS AIRES — Vor fi 20 ? **Eugen Pop**
7 MADRID — De la spontaneitate la organizare. **C. Nastac**

ARTICOLE

9 Opțiuni britanice. Dificultățile Commonwealthului și anacronismul prezenței la est de Suez. **Mihai Matei**
12 Franța. Ultima etapă a campaniei electorale. **Florica Șelmaru**
18 Un anunț publicitar cu urmări... **Felicia Antip**

REPORTAJ PE GLOB

14 Coasta Piraților. Șeici, petrol și pacte coloniale. **Viorica Baba**

ANCHETA NOASTRĂ

16—17 Relațiile și cooperarea între statele europene.
Răspunde :
— **Pierre Harmel,** ministru al afacerilor externe al Belgiei

CONVORBIRE CU :

11 **Gratien Pognon,** secretar general adjunct al Organizației Unității Africane, despre activitatea O.U.A.
20 **Fernando Valderrama :** Învățămîntul și problemele dezvoltării în America Latină

CONTRAPUNCT

22 O nouă invenție practică. **Jérôme Gauthier**
Dacă stai să compari... **Nicolae Minei**

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

27 **Frank Allaun** despre „Moștenirea amară" de Arthur Schlesinger jr. și „Rolul de mîine al Marii Britanii" de Christopher Mayhew

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

23—26 Dallas, noiembrie 1963 (fragmente din versiunile cărții „Moartea unui președinte" de William Manchester, publicate de Paris Match, Look, Stern, Epoca, Sunday Times)
27—31 The New York Times, The Guardian, Medunarodna Politika, Yön, Le Monde

PROFIL

31 Michel Micombero, președintele Republicii Burundi

POȘTA REDACȚIEI

În continuarea anchetei

despre relațiile și cooperarea între statele europene, publicăm răspunsul trimis redacției de Pierre Harmel, ministrul afacerilor externe al Belgiei (pag. 16).

Opțiunile britanice

în politica la est de Suez și atitudinea față de războiul dus de Statele Unite în Vietnam constituie cîteva din problemele majore ale diplomației actuale a Marii Britanii, expuse în articolul din pag. 9—10.

În Franța

au loc la 5 martie alegeri parlamentare. Ultima etapă a campaniei electorale a fost marcată de o activitate politică deosebit de intensă (pag. 12)

Interviurile noastre :

cu Fernando Valderrama, directorul serviciului U.N.E.S.C.O. pentru combaterea analfabetismului în America Latină, despre problemele învățămîntului latino-american (pag. 20) ; cu Gratien Pognon, secretar general adjunct al Organizației Unității Africane, despre activitatea O.U.A. și unele trăsături ale peisajului politic african (pag. 11)

Infiltrarea

Agenției Centrale de Investigații din Statele Unite în diverse organizații de tineret, studențești, de cercetări, juridice, sindicale, de gazetari etc. face în aceste zile obiectul unor dezvăluiri senzaționale în presa americană (pag. 18)

Două cărți noi

tratînd probleme actuale ale vieții internaționale sînt recenzate pentru revista noastră de Frank Allaun, membru al Camerei Comunelor (pag. 27)

William Manchester

consacră un capitol al cărții sale, „Moartea unui președinte", întîmplărilor petrecute la Casa Albă în prima noapte după asasinat și condițiilor în care noul președinte a preluat puterea (pag. 23—26)

LUMEA ÎNTR-O SĂPTĂMÎNĂ

Din agenda internațională

2 martie — 9 martie

2 martie

La Stockholm se reunește Consiliul ministerial al Asociației Europene a Liberului Schimb (A.E.L.S.).

În continuarea vizitelor sale oficiale (începute la 14 februarie) într-o serie de țări, împăratul Etiopiei, Haile Selasie, sosește la Ankara. Este prima vizită a șefului statului etiopian în Turcia.

3 martie

Ministrul afacerilor externe al R. P. Bulgaria, Ivan Bașev, întreprinde — pînă la 7 martie — o vizită oficială în Danemarca, la invitația guvernului danez.

4 martie

Președintele ales al Braziliei, Costa e Silva, sosește la Buenos Aires unde va avea întrevederi cu șeful statului argentinian, generalul Ongania. Cei doi președinți — informează ziarul argentinian „Clarin" — vor examina în special problema creării unui pact militar argentiniano-brazilian.

5 martie

Primul tur de scrutin al alegerilor parlamentare în Franța. Se vor înfrunta în principal patru formații politice : gruparea pentru cea de-a V-a Republică (reunind U.N.R. și pe republicanii independenți), Partidul Comunist Francez, Federația stîngii democrate și socialiste și Centrul democratic al lui Lecanuet.

În drum spre New York (întorcîndu-se din concediul petrecut în Birmania), secretarul general al O.N.U., U Thant, face o escală la Londra pentru a dezbate cu premierul Wilson probleme privind situația din Vietnam, Federația Arabiei de sud și relațiile anglo-rhodesiene.

La Leipzig se deschide tradiționalul Tîrg internațional de primăvară. Printre țările participante se numără și România.

Alegeri prezidențiale în Salvador.

6 martie

Ministrul de externe al Turciei, Ihsan Sabri Caglayangil, sosește la Belgrad într-o vizită oficială, la invitația secretarului de stat pentru afacerile străine al R.S.F. Iugoslavia, Marko Nikezici.

În capitala Irakului se deschide a 6-a conferință arabă în problemele petrolului.

7 martie

Premierul britanic Wilson și ministrul său de externe Brown își încheie, o dată cu vizita de două zile în Luxemburg, turneul explorator în țările membre ale Pieței comune.

La Djakarta se întrunește în sesiune plenară Congresul Consultativ Popular pentru a discuta situația președintelui Sukarno.

NEW DELHI

Corespondență de la Eb. BROOK
redactor pentru Europa
al ziarului indian „The Statesman"

Scrutinul

În urma alegerilor generale, Partidul Congresul Național Indian, care a condus India timp de aproximativ 20 de ani după obținerea independenței, va forma noul guvern, cu o majoritate mult redusă dar care se ridică încă la 60 de mandate. Majoritatea de care dispunea Partidul Congresului s-a redus cu două treimi. Totuși, această formație politică va fi în măsură să conducă India o perioadă de încă cinci ani, mai ales ca urmare a faptului că opoziția este scindată. Nici unul dintre partidele de opoziție nu dispune de un număr suficient de locuri pentru a putea forma un guvern împotriva Partidului Congresului.

Cu toate acestea, pierderile suferite de partidul guvernamental în aceste alegeri sînt semnificative. El a pierdut mai ales în India de sud (și aceasta constituie o surpriză) și a pierdut și în Kerala, însă aici înfrîngerea sa era de așteptat. În acest stat, după o perioadă de guvern de front popular înlocuit pentru scurtă vreme de o administrație neparlamentară centrală, alegătorii și-au exprimat din nou sentimentele lor ostile Partidului Congresului și au instalat la putere o majoritate de stînga în Adunarea statului, alcătuită din socialiști și comuniști.

La Madras, Partidul Congresului a suferit înfrîngerea cea mai spectaculoasă și surprinzătoare. Învingătorul său a beneficiat de resentimentele alegătorilor din India de sud față de ceea ce ei consideră a fi influența excesivă a nordului — în special a elementelor din statul Uttar Pradesh și a politicienilor de limbă hindi — în politica Partidului Congresului. Înfrîngerea președintelui partidului guvernamental, Kamaraj, un indian din sud, în propria sa circumscripție electorală, de către un student constituie un eveniment neașteptat nu numai pentru el personal, ci și pentru partidul său.

De altfel, în actualele alegeri au fost înfrînte și alte personalități din Partidul Congresului. În sud a fost înfrînt președintele național al partidului ; în vest, la Bombay, Patil, unul din liderii Partidului Congresului ; în est a fost eliminat A. Bosh, lider din Bengal, de asemenea personalitate marcantă a acestui partid. Toți aceștia sînt reprezentanți ai aripii de dreapta din Partidul Congresului. Pe de altă parte și-au pierdut mandatele și unele personalități cum sînt Krishna Menon și Malaviya.

Aceasta îi va ușura Indirei Gandhi, care conduce grupul situat la dreapta centrului în Partidul Congresului, sarcina de a constitui un nou guvern central, în cazul cînd va fi realeasă președintă a grupului parlamentar al Partidului Congresului la 12 martie. Singurul ei rival în această funcție continuă să fie Dessai, parlamentar din Bombay, reales cu o majoritate confortabilă, ceilalți contracandidați nereușind să întrunească nici măcar procentajul minim de 10 la sută din voturi pentru a-și recăpăta garanția depusă la începutul alegerilor.

În general, rezultatul alegerilor arată că sudul Indiei se orientează spre partidele de stînga, nordul spre cele de la dreapta Congresului, iar regiunile centrale, de la coasta răsăriteană pînă la cea apuseană, rămîn fidele vechiului guvern.

La Bombay în timpul campaniei electorale : un afiș în favoarea candidatului independent Krishna Menon.